T.C.
İSTANBUL KENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

İLİŞKİ DOYUMU, EBEVEYN DAVRANIŞLARI VE ÖZ YETERLİLİK: KÜLTÜRLERARASI BİR ÇALIŞMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İSMİHAN ÖZKULELİ

İSTANBUL – 2025

T.C.
İSTANBUL KENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

İLİŞKİ DOYUMU, EBEVEYN DAVRANIŞLARI VE ÖZ YETERLİLİK: KÜLTÜRLERARASI BİR ÇALIŞMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İSMİHAN ÖZKULELİ

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi DİLARAM BİLLUR ÖRNEK

İSTANBUL – 2025

KABUL VE ONAY

İsmihan ÖZKULELİ tarafından hazırlanan "İlişki Doyumu, Ebeveyn Davranışları ve Öz Yeterlilik: Kültürlerarası Bir Çalışma" adlı tez çalışmasının savunma tarihi 18.06.2025 tarihinde yapılmış olup aşağıda verilen jüri tarafından oy birliği ile İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri	İmza
Danışman	
Dr. Öğr. Üyesi Dilaram Billur ÖRNEK	……
Üye	
Dr. Öğr. Üyesi Kader BAHAYİ	……
Üye	
Dr. Öğr. Üyesi Esra ALICI DUYULER	……

İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun …….. tarih ve …….. sayılı kararıyla onaylanmıştır.

…….

Doç. Dr. Bülent DEMİR

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

İSMİHAN ÖZKULELİ

18.06.2025

ÖN SÖZ

Bu çalışmanın ortaya çıkışı, yalnızca bireysel çabalarımın değil; yaşam yolculuğumda yanımda olan ve destekleriyle bana güç veren değerli insanların katkılarıyla mümkün olmuştur.

Tez sürecinde bilgi ve deneyimleriyle yolumu aydınlatan, anlayışı ve sabrıyla motivasyonumu her daim tazeleyen danışman hocam Prof. Dr. Dilaram Billur ÖRNEK'e en içten teşekkürlerimi sunarım. Kendisinin rehberliği, bu çalışmanın hem biçimlenmesinde hem de tamamlanmasında belirleyici bir rol oynamıştır.

Akademik serüvenim, yaşam yolculuğumun başladığı coğrafyadan farklı bir ülkede devam etme fırsatıyla şekillendi. Bu süreçte, her zaman yanımda olan; yalnızca arkamda durmakla kalmayıp, ihtiyaç duyduğumda yanımda yürüyen ve kimi zaman önüme ışık tutan annem Zehra ve babam Yalçın ÖZKULELİ'ye derin bir minnettarlık borçluyum. Onların sevgisi, fedakârlığı ve bana duyduğu koşulsuz güven, yalnızca bu akademik yolculuğu değil, tüm hayatımı şekillendiren en temel dayanaklarım olmuştur.

Bunun yanı sıra, göçle şekillenen yaşamımız ve bu sürecin kazandırdığı kültürel miras, kimliğimin temel yapıtaşlarını oluşturmuştur. Bu miras, anneannem Seher ve dedem Muammer İMRE'nin özverili emekleri ve fedakârlıklarıyla anlam kazanmıştır. Onlara olan sevgim ve şükranım tarifsizdir. Aynı şekilde, varlığıyla ruhuma dokunan ve bu sürecin sessiz ama güçlü desteklerinden biri olan sevgili teyzem Sefike ÖZKULELİ'ye de içten teşekkür ederim.

Bu yolculuğun anlamını pekiştiren diğer kıymetli kişiler ise sevgili dostlarım Esmanur GÜNEY, Bahtişen AKİNED KAMBER ve Merve Sultan EREN'dir. Her koşulda yanımda olmaları, desteklerini hiç esirgememeleri ve varlıklarıyla bana güç katmaları, bu süreci daha değerli ve anlamlı kılmıştır. Bununla birlikte, akademik ve mesleki gelişim yolculuğumu birlikte sürdürdüğüm yüksek lisans sınıf arkadaşlarım ve kıymetli meslektaşlarım Büşra Tuğçe ÖZDAMAR ile Büşranur KIRIKTAŞ'a da içten teşekkürlerimi iletmek isterim. Tez sürecinde karşılaştığımız zorluklar karşısında birbirimize hem duygusal hem de akademik anlamda sunduğumuz destek, bu dönemin en kıymetli ve güçlendirici yönlerinden biri olmuştur.

Son olarak, araştırmama katkı sağlayan tüm katılımcılara gönülden teşekkür ederim. Değerli zamanlarını ayırarak bu sürece dâhil olmaları, çalışmanın bilimsel bütünlüğü ve geçerliliği açısından büyük önem taşımaktadır.

İSMİHAN ÖZKULELİ

18.06.2025

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR ..... **i**
TABLO LİSTESİ ..... **ii**
ÖZET ..... **iii**
ABSTRACT ..... **iv**
GİRİŞ **1**
BÖLÜM 1: KAVRAMSAL ÇERÇEVE **5**
1.1. Ebeveyn Davranışları 5
1.1.1. Ebeveyn Davranışlarının Tanımı ve Kapsamı 5
1.1.2. Olumlu Ebeveyn Davranışları 7
1.1.3. Olumsuz Ebeveyn Davranışları 9
1.1.4. Kültürel Bağlamda Ebeveyn Davranışları 12
1.2. İlişki Doyumu 14
1.2.1. İlişki Doyumu Kavramı 14
1.2.2. Kültürel Bağlamda İlişki Doyumu 16
1.2.3. İlişki Doyumu ile Ebeveyn Davranışları İlişkisi 21
1.3. Öz Yeterlilik 23
1.3.1. Öz Yeterlilik Kavramı 23
1.3.2. Kültürel Bağlamda Öz Yeterlilik 25
1.3.3. Ebeveynlik Bağlamında Öz Yeterlilik 27
1.3.4. Öz Yeterlilik ile Ebeveyn Davranışları İlişkisi 30
1.4. İlgili Araştırmalar 34
1.4.1. İlişki Doyumu ile Ebeveyn Davranışları İlişkisini İnceleyen Araştırmalar 34
1.4.2. Öz Yeterlilik ile Ebeveyn Davranışları İlişkisini İnceleyen Araştırmalar 37
BÖLÜM 2. YÖNTEM **44**
2.1. Araştırma Modeli ve Hipotezler 44
2.2. Evren ve Örneklem 44
2.3. Veri Toplama Yöntemi 45
2.4. Veri Toplama Araçları 45
2.4.1. Sosyodemografik Bilgi Formu 45
2.4.2. İlişki Değerlendirme Ölçeği 46
2.4.3. Öz-Etkililik-Yeterlik Ölçeği 46
2.4.4. Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeği 46
2.5. Verilerin Analizi 48

BÖLÜM 3 : BULGULAR 49
3.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri 49
3.2. Güvenilirlik Analizi 50
3.3. Normal Dağılım Analizi 52
3.4. Korelasyon Analizi 53
3.5. Regresyon Analizi 55
3.6. Fark Testleri 58
3.6.1. Ülkeye Yönelik Bulgular 58
3.6.2. Yaşa Yönelik Bulgular 60
3.6.3. Cinsiyete Yönelik Bulgular 63
3.6.4. Uyruğa Yönelik Bulgular 64
3.6.5. Eğitim Durumuna Yönelik Bulgular 66
3.6.6. Ekonomik Duruma Yönelik Bulgular 68
3.6.7. Medeni Duruma Yönelik Bulgular 70
3.6.8. Psikolojik Tedavi Duruma Yönelik Bulgular 71
BÖLÜM 4 : TARTIŞMA 74
SONUÇ VE ÖNERİLER 91
KAYNAKÇA 96
EKLER 104
ÖZ GEÇMİŞ 118

KISALTMALAR

AEDÖ **:** Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeği

ANOVA **:** Varyans Analizi (Analysis of Variance)

BPSE-R **:** Berkeley Ebeveynlik Öz Yeterliliği Revize Edilmiş Ölçeği

N **:** Frekans

Ort. **:** Ortalama

PSE **:** Ebeveynlik Öz Yeterliliği

SPSS **:** Statistical Package for the Social Sciences

Ss **:** Standart Sapma

TSSB **:** Travma Sonrası Stres Bozukluğu

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri 49
Tablo 2 : Güvenilirlik Analizi Sonuçları 51
Tablo 3 : Normal Dağılım Analizi Sonuçları 52
Tablo 4 : Korelasyon Analizi Sonuçları 54
Tablo 5: Regresyon Analizi Sonuçları 56
Tablo 6: Ülkeye Göre T-Testi Sonuçları 59
Tablo 7: Yaşa Göre ANOVA Analizi Sonuçları 61
Tablo 8: Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları 63
Tablo 9: Uyruğa Göre T-Testi Sonuçları 65
Tablo 10: Eğitim Durumuna Göre ANOVA Analizi Sonuçları 67
Tablo 11: Ekonomik Duruma Göre T-Testi Sonuçları 69
Tablo 12: Medeni Duruma Göre T-Testi Sonuçları 70
Tablo 13: Psikolojik Tedavi Görme Duruma Göre T-Testi Sonuçları 72

ÖZET

İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

İlişki Doyumu, Ebeveyn Davranışları ve Öz Yeterlilik: Kültürlerarası Bir Çalışma

İsmihan ÖZKULELİ

Yüksek Lisans Tezi

Psikoloji Anabilim Dalı / Klinik Psikoloji Bilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Dilaram BİLLUR ÖRNEK

Haziran, 2025 – 118

Bu araştırma, 6-11 yaş arası çocuğa sahip ebeveynlerin ilişki doyumu ve öz yeterlilik düzeyleri ile ebeveyn davranışları arasındaki ilişkileri kültürlerarası bir perspektiften incelemeyi amaçlamıştır. Türkiye'den 114, Fransa'dan 154 olmak üzere toplam 268 ebeveyn araştırmaya katılmıştır. İlişkisel tarama modeli kullanılan çalışmada, veri toplama aracı olarak Sosyodemografik Bilgi Formu, İlişki Değerlendirme Ölçeği, Öz-Etkililik-Yeterlik Ölçeği ve Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeği kullanılmıştır; veriler SPSS v26 ile analiz edilmiştir. Korelasyon analizine göre, ilişki doyumu her iki kültürde de çocukla ilgilenme davranışlarıyla pozitif, fiziksel ceza ile negatif yönde anlamlı ilişkiler göstermiştir. Öz yeterlilik ile ebeveyn davranışları arasındaki ilişkiler kültürel farklılıklar göstermiştir: Türkiye örnekleminde yalnızca olumlu ebeveynlik zayıf düzeyde ilişki varken, Fransa örnekleminde çocukla ilgilenme ile pozitif, zayıf ebeveyn takibi ile negatif yönlü anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Regresyon analizleri bu sonuçları desteklemiştir.

Kültürlerarası karşılaştırmalarda, Türkiye örnekleminin, çocukla ilgilenme, olumlu ebeveynlik, ilişki doyumu ve öz yeterlilik düzeylerinde Fransa örneklemine kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek puanlar aldığı; ancak olumsuz ebeveyn davranışlarında da daha yüksek düzeyler sergilediği saptanmıştır.

Demografik değişkenlere göre, ilişki doyumu ve öz yeterlilik düzeylerinin yaş, cinsiyet, ekonomik durum, medeni durum ve psikolojik tedavi geçmişine göre anlamlı farklılıklar göstermiştir.

Elde edilen bulgular, ebeveyn davranışları ile ilişki duyumu ve öz yeterliliği kültürel bağlama göre farklılaşabileceğini ortaya koymakta; aile danışmanlığı ve ebeveynlik müdahalelerde kültürel duyarlılığın önemini işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: İlişki Doyumu, Öz Yeterlilik, Ebeveyn Davranışları

ABSTRACT

Istanbul Kent University Postgraduate Education Institute

Relationship Satisfaction, Parental Behaviors, and Self-Efficacy: A Cross-Cultural Study

İsmihan ÖZKULELİ

Master Thesis

Department of Psychology / Clinical Psychology

Supervisor: Asst. Prof. Dr. Dilaram BİLLUR ÖRNEK

June, 2025 – 118

This study aimed to examine, from an intercultural perspective, the relationships between parental behaviors and the levels of relationship satisfaction and self-efficacy among parents of children aged 6 to 11. A total of 268 parents participated in the study, including 114 from Turkey and 154 from France. The research employed a relational survey model, and data were collected using the Sociodemographic Information Form, the Relationship Assessment Scale, the Parenting Sense of Competence Scale, and the Alabama Parenting Questionnaire. The data were analyzed using SPSS v26.

According to the correlation analysis, relationship satisfaction was positively associated with involvement with the child and negatively associated with physical punishment in both cultural groups. The relationships between self-efficacy and parenting behaviors showed cultural differences: while in the Turkish sample, only a weak association was found with positive parenting, in the French sample, self-efficacy was positively associated with involvement and negatively associated with poor monitoring. Regression analyses supported these findings.

Cross-cultural comparisons revealed that the Turkish sample scored significantly higher than the French sample in involvement, positive parenting, relationship satisfaction, and self-efficacy; however, they also exhibited higher levels of negative parenting behaviors.

According to demographic variables, relationship satisfaction and self-efficacy levels showed significant differences based on age, gender, economic status, marital status, and history of psychological treatment.

The findings suggest that parental behaviors, relationship satisfaction, and self-efficacy may vary depending on cultural context, emphasizing the importance of cultural sensitivity in family counseling and parenting interventions.

Keywords: Relationship Satisfaction, Self-Efficacy, Parenting Behaviors

GİRİŞ

Ebeveynlik, çocukların sağlıklı gelişimi için kritik öneme sahip olan karmaşık ve çok boyutlu bir süreçtir. Ebeveyn davranışları, çocukların bilişsel ve sosyal-duygusal gelişimini güçlü bir şekilde etkileyen temel faktörler olarak tanımlanmakta ve çocukların sosyalleşmesi sürecinde nihai bir amaç taşımaktadır (Peduzzi, 2013). Bu davranışlar, ebeveynlerin çocuklarını sosyalleştirmek için kullandıkları spesifik, hedefe yönelik davranışlar olarak karakterize edilmekte ve olumlu veya olumsuz nitelik taşıyabilmektedir (Liang vd., 2021; Asiimwe vd., 2025). Ebeveynlik uygulamaları, çocukluk döneminin tüm gelişim alanlarındaki davranışlarla bağlantılı olup, çocukların sosyal becerilerini, suçluluk davranışlarını ve okul performansını da içeren geniş bir etki alanına sahiptir (Sullivan, 2023).

Ebeveyn davranışlarının şekillenmesinde rol oynayan faktörlerin anlaşılması, hem teorik hem de uygulamalı açıdan büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, aile sistemleri teorisi çerçevesinde değerlendirilen ilişki doyumu, ebeveyn davranışlarını etkileyen kritik faktörlerden biri olarak öne çıkmaktadır. İlişki doyumu, bireylerin romantik partnerlerine yönelik düşünce, duygu ve davranışlarını kapsayan bir yapı olarak tanımlanmakta ve çiftlerin birlikte yaşam kalitelerini açıklayan temel bir gösterge niteliği taşımaktadır (Dobrowolska vd., 2020). Belsky'nin ebeveynlik modeline göre, ebeveynlerin psikolojik durumları evlilik ilişkileri üzerinden ebeveyn davranışlarını şekillendirmektedir (Huang vd., 2024). Aile sistemi teorisine göre ise aileler birbiriyle ilişkili alt sistemlerden oluşan organize sistemlerdir ve evlilik alt sistemi ile ebeveyn-çocuk alt sistemi arasında karşılıklı bir etkileşim bulunmaktadır (Wang vd., 2024a; Wang vd., 2024b).

Ebeveyn davranışlarını etkileyen bir diğer önemli faktör ise öz yeterliliktir. Bandura'nın Sosyal Öğrenme Teorisi'nden türetilen öz yeterlilik kavramı, bireylerin belirli hedeflere ulaşmak için belirli şekillerde davranma yeteneklerine olan inançlarını açıklamaktadır (Schaff vd., 2024). Ebeveynlik bağlamında öz yeterlilik, ebeveynlerin kendi ebeveynlik yeteneklerine ve rollerini yerine getirme kapasitelerine olan inançları olarak tanımlanmakta ve çocuklarını sağlık ve başarıyı teşvik edici şekilde etkileme yeteneklerine olan inançlarını ifade etmektedir (Kong ve Yasmin, 2022). Sosyal bilişsel teoriye göre, yüksek ebeveynlik öz yeterliliğine sahip ebeveynler zorlu çocuk davranışlarıyla başa çıkma konusunda daha iyi donanımlı olmaktadırlar (Glatz vd., 2024).

Kültürel faktörler, ebeveyn davranışlarının anlaşılmasında göz ardı edilemeyecek bir boyut oluşturmaktadır. Kültür, bir toplumun paylaştığı değerler, normlar, gelenekler ve başkalarıyla ilişki kurma biçimlerini kapsayan temel bir kavram olarak tanımlanmakta (Novianti vd., 2023) ve ebeveynlik uygulamalarının şekillenmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Farklı kültürler, nesiller arası aktarılan tipik ebeveynlik davranışlarını vurgulamakta ve kültürel gelenekler, ebeveynlik davranışlarının nesiller arası yayılımında etkili olmaktadır (Novianti vd., 2023).

İlgili literatür incelendiğinde, ilişki doyumu ile ebeveyn davranışları arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmaların önemli bulgular ortaya koyduğu görülmektedir. Huang ve diğerleri (2024) tarafından Çin'de gerçekleştirilen çalışmada, evlilik doyumunun travma sonrası stres bozukluğu belirtileri ile ebeveyn davranışları arasında aracı rol oynadığı, yüksek evlilik doyumunun daha fazla duygusal sıcaklık ve daha az reddetme davranışları ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Wang ve diğerleri (2024a) tarafından Çinli anne-baba çiftlerinde gerçekleştirilen boylamsal araştırmada ise babaların ve annelerin evlilik doyumunun kendi sert disiplin kullanımlarını negatif yönde yordadığı tespit edilmiştir. Greenlee ve diğerleri (2022) tarafından yapılan çalışmada, düşük evlilik doyumunun otoriter ebeveynlik stilini artırdığı ve bunun da çocuklarda davranışsal ve duygusal sorunlara yol açtığı gösterilmiştir.

Öz yeterlilik ile ebeveyn davranışları arasındaki ilişkileri inceleyen araştırmalar da dikkat çekici sonuçlar ortaya koymuştur. Schaff ve diğerleri (2024) tarafından Malezyalı ebeveynlerle gerçekleştirilen çalışmada, ebeveynlik öz yeterliliğinin ebeveynlik sıcaklığı, izleme ve yerli ebeveynlik ile pozitif ilişkili olduğu, sert disiplin ile ise negatif ilişkili olduğu bulunmuştur. Glatz ve diğerleri (2024) tarafından gerçekleştirilen sistematik derleme çalışmasında, ebeveynlik öz yeterliliği ile ebeveyn davranışları arasında çift yönlü bir ilişki olduğu, yüksek öz yeterlilik düzeyine sahip ebeveynlerin daha olumlu ebeveynlik uygulamaları sergilediği ortaya koyulmuştur. Kong ve Yasmin (2022) tarafından Çin'de yapılan araştırmada ise yüksek ebeveynlik öz yeterliliğine sahip ebeveynlerin çocuklarının ihtiyaçlarına karşı daha fazla duyarlılık gösterdikleri ve optimal ebeveynlik uygulamalarını benimsedikleri tespit edilmiştir.

Mevcut literatürde, ilişki doyumu ve öz yeterlilik ile ebeveyn davranışları arasındaki ilişkilerin ayrı ayrı incelendiği çok sayıda çalışma bulunmasına rağmen, bu üç değişkenin bir arada ele alındığı kültürlerarası karşılaştırmalı araştırmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Özellikle Türkiye ve Fransa gibi farklı kültürel bağlamlarda yaşayan ebeveynlerin bu değişkenler açısından karşılaştırıldığı çalışmaların eksikliği dikkat çekmektedir. Bu durum, kültürel

faktörlerin ebeveyn davranışları üzerindeki etkilerinin daha iyi anlaşılması için önemli bir araştırma boşluğu oluşturmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, ilişki doyumu ve öz yeterlilik ile ebeveyn davranışları arasındaki ilişkileri iki farklı kültürde (Türkiye ve Fransa) incelemektir. Bu doğrultuda, 6-11 yaş aralığında çocuğu olan ebeveynlerin ilişki doyumu ve öz yeterlilik düzeylerinin ebeveyn davranışları ile olan ilişkileri analiz edilecek ve bu ilişkilerin kültürel bağlamda nasıl farklılaştığı ortaya koyulacaktır. Ayrıca, ilişki doyumu, öz yeterlilik ve ebeveyn davranışlarının çeşitli sosyodemografik değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği de incelenecektir.

Bu araştırma kapsamında aşağıdaki hipotezler test edilmiştir:

H1: İlişki doyumu ile olumlu ebeveyn davranışları (çocukla ilgilenme, olumlu ebeveynlik) arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki vardır.

H2: Öz yeterlilik ile olumlu ebeveyn davranışları (çocukla ilgilenme, olumlu ebeveynlik) arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki vardır.

H3: İlişki doyumu ile olumsuz ebeveyn davranışları (zayıf ebeveyn takibi, tutarsız disiplin, dayakla cezalandırma) arasında negatif yönde ve anlamlı bir ilişki vardır.

H4: Öz yeterlilik ile olumsuz ebeveyn davranışları (zayıf ebeveyn takibi, tutarsız disiplin, dayakla cezalandırma) arasında negatif yönde ve anlamlı bir ilişki vardır.

H5: İlişki doyumu, ebeveyn davranışlarını yordamaktadır.

H6: Öz yeterlilik, ebeveyn davranışlarını yordamaktadır.

H7: Katılımcıların ilişki doyumu düzeyleri, sosyodemografik değişkenlere (yaş, cinsiyet, yaşanılan ülke, uyruk, eğitim düzeyi, ekonomik durum, medeni durum, psikiyatrik/psikolojik tedavi görme durumu) göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H8: Katılımcıların öz yeterlilik düzeyleri, sosyodemografik değişkenlere (yaş, cinsiyet, yaşanılan ülke, uyruk, eğitim düzeyi, ekonomik durum, medeni durum, psikiyatrik/psikolojik tedavi görme durumu) göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H9: Katılımcıların ebeveyn davranışları düzeyleri, sosyodemografik değişkenlere (yaş, cinsiyet, yaşanılan ülke, uyruk, eğitim düzeyi, ekonomik durum, medeni durum, psikiyatrik/psikolojik tedavi görme durumu) göre anlamlı farklılık göstermektedir.

Araştırmanın Önemi

Araştırma bulgularının, ebeveynlik müdahalelerinin geliştirilmesi, aile danışmanlığı hizmetlerinin iyileştirilmesi ve kültürel faktörlerin ebeveynlik üzerindeki etkilerinin daha iyi anlaşılması açısından önemli katkılar sağlayacağı değerlendirilmektedir. Ayrıca, farklı kültürel bağlamlarda ebeveyn davranışlarının şekillenmesine ilişkin literatürdeki eksikliği gidermesi ve kültürlerarası karşılaştırmalı veri sunması bakımından bilimsel literatüre özgün katkılar yapması beklenmektedir.

Araştırmanın sayıltıları

1. Bilgilendirilmiş onam formu kapsamında, araştırmaya bilinçli, özgür iradeleriyle ve gönüllü olarak katıldıkları kabul edilmektedir.

2. Kullanılan sosyo-demografik formda ve ölçeklerde verilen bilgilerin doğru ve eksiksiz olduğu varsayılmaktadır.

BÖLÜM 1: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Ebeveyn Davranışları

1.1.1. Ebeveyn Davranışlarının Tanımı ve Kapsamı

Ebeveyn davranışları, çocukların bilişsel ve sosyal-duygusal gelişimini güçlü bir şekilde etkileyen temel faktörler olarak tanımlanmaktadır. Bu davranışlar, ebeveynlerin çocuklarına yönelik sergiledikleri sözel veya sözel olmayan somut davranışsal davranışsal yaklaşımları ifade etmekte ve nihai amacının çocuğun sosyalleşmesi olduğu belirtilmektedir (Peduzzi, 2013). Ayrıca, ebeveynlerin çocuklarını sosyalleştirmek için kullandıkları spesifik, hedefe yönelik davranışlar olarak da tanımlanmakta ve bu davranışların olumlu veya olumsuz nitelik taşıyabileceği vurgulanmaktadır (Liang vd., 2021). Aynı zamanda, ebeveyn davranışları çocuk yetiştirme sürecinde ebeveynlerin kullandıkları spesifik davranışsal gelenekler veya bakım ritüelleri olarak da ele alınmakta, çocukların sağlık sonuçlarını küresel ölçekte önemli ölçüde etkilemekte ve çocukların gelişimsel sonuçlarını şekillendirmede kritik bir rol oynamaktadır (Asiimwe vd., 2025). Buna paralel olarak, bu davranışlar, anne-babaların çocuklarıyla olan etkileşimlerinde sergiledikleri tutum ve davranışların bütününü ifade etmekte ve çocukların gelişimsel süreçlerini doğrudan etkileyen kritik faktörler arasında yer almaktadır (Guastaferro vd., 2021).

Ebeveynlik uygulamaları, çocukluk döneminin tüm gelişim alanlarındaki davranışlarla bağlantılı olup, çocukların sosyal becerilerini, suçluluk davranışlarını ve okul performansını da içeren geniş bir etki alanına sahiptir (Sullivan, 2023). Bu davranışlar, çocuğu yönlendirmek, ona yaşamın tüm yönlerindeki problemlerle başa çıkabilmesi için gerekli bilgi, beceri, model, davranış, değer ve eğilimi sağlamak amacıyla gerçekleştirilmektedir (Mohamadkaddour, 2011). Ayrıca, ebeveynlerin çocuklarını gösterdiği şekli, sosyal ve duygusal ve bilişsel gelişiminde kritik bir rol oynamakta ve çocukların gelişimini destekleyen temel faktörler arasında yer almaktadır (Peduzzi, 2013). Bu bağlamda, ebeveyn davranışları çocukların ve ergenlerin zihinsel ve davranışsal sağlık sonuçları ile güçlü ilişkiler göstermekte ve çocukluk çağı gelişimi için sosyoekonomik faktörlerle birlikte önemli belirleyiciler olarak değerlendirilmektedir (Basaran vd., 2024; Nichols vd., 2022).

Bu çerçevede, ebeveyn davranışlarının kapsamı oldukça geniştir. Çocuğa destek olma, çocuğun aktivitelerine katılım, takip etme, kontrol etme ve cezalandırıcı davranışlar gibi çeşitli uygulamaları içermektedir (Basaran vd., 2024). Özellikle iletişim alanında, ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları etkileşim kalitesi ve kullandıkları stratejiler, çocuğun dil ve iletişim gelişimini doğrudan etkileyebilmek de ve çocukların ihtiyaçlarına yanıt verme biçimlerinden iletişim tarzına kadar geniş bir spektrumda değerlendirilebilmektedir (Husser, 2024). Ayrıca, ebeveynlik uygulamaları, çocukların davranışsal sorunlarını ele almak için klinisyenler ve psikoanalistler tarafından sıklıkla analiz edilmekte olup hem yetiştirme hem de beslenme yapılarını kapsayan kapsamlı bir araç olarak değerlendirilmektedir (Nichols vd., 2022; Sullivan, 2023).

Ebeveyn davranışlarının gelişimsel süreçlerdeki rolü yaş gruplarına değişken göstermektedir. Ebeveynlik uygulamaları, ergen gelişimi sürecinde kritik sosyalleşme ajanları olarak işlev görmekte ve akranların artan sosyalleşme rolüne rağmen, ergenler arasındaki dışsallaştırma davranışları ile güçlü şekilde ilişkili olduğu görülmektedir (Nichols vd., 2022). Bu bağlamda, özellikle izleme ve olumlu disiplin teknikleri gibi uygulamalar, davranışsal problemler sergileyen ve riskli madde kullanımı kalıpları gösteren ergenler arasında madde kullanım sonuçları için önemli koruyucu faktörler olarak değerlendirilmektedir (Nichols vd., 2022). Ayrıca, ebeveynlik uygulamalarının gelişimsel süreçteki değişkenliği dikkat çeken bir konudur; çocukla ilgilenme, izleme ve dayakla cezalandırma uygulamaları çocuklar yaşlandıkça azalma eğilimi göstermekte, benzer şekilde çocukla ilgilenme ve olumlu ebeveynlik uygulamaları da çocuklar büyüdükçe ve daha bağımsız hale geldikçe azalmaktadır (Nogueira vd., 2020). Bu durum, ebeveyn davranışlarının dinamik bir yapıya sahip olduğunu ve çocuğun gelişimsel ihtiyaçlarına göre şekillendiğini göstermektedir.

Ebeveynlik boyutları ve teorik çerçevsi de alan yazında önemli bir yer tutmaktadır. Ebeveynlik boyutları, ebeveynliğin özünü yakalamak için kullanılan özellikler, karakteristikler ve tanımlayıcı çerçeve olarak tanımlanmakta ve ebeveynlik çalışmalarının inşa edildiği yapı taşlarından birini yansıtmaktadır (Pandey vd., 2021). Ebeveynlik uygulamaları ise ebeveynlerin çocuklarını sosyalleştirmek için kullandıkları spesifik davranışlar olarak ele alınmakta ve araştırmalarda çocuklardaki yıkıcı davranış bozuklukları ile ilişkilendirilen ebeveynlik uygulamalarının boyutlarını değerlendirmek için tasarlanmıştır (Pandey vd., 2021).

Bunun yanı sıra, ebeveynler çocukları için rol model görevi görmekte ve çocuklar onlardan inanç ve davranışları öğrenmektedir (Balaguer vd., 2021). Ebeveyn-çocuk ilişkileri, çocukluk döneminin ötesinde de sosyoduygusal ve ahlaki açıdan temel varlıklar olarak kabul edilmekte ve çocuk gelişimini güçlü bir şekilde etkilemektedir (Balaguer vd., 2021). Bu nedenle, gençlerin gelişimini iyileştirmek için ilgili değerlendirme araçlarının geliştirilmesi önem taşımaktadır (Balaguer vd., 2021).

Ebeveynlik stillerinin tanımlanması ve ölçülmesi konusundaki ilgi son yıllarda artmış ve bu alandaki araştırma yaklaşımları da gelişim göstermiştir (Balaguer vd., 2021). İlk araştırmalar çocuk örneklemleri üzerinde odaklanırken, 21. yüzyılda ebeveyn-ergen ilişkilerine olan ilgi artmıştır (Balaguer vd., 2021). Ayrıca, çocuklardan doğrudan bilgi almak, ebeveynlerden alınan bilgiye kıyasla sosyal beğenirlik yanlılığını azaltmakta ve nesnelliği artırmaktadır (Balaguer vd., 2021). Bu metodolojik gelişmeler, ebeveyn davranışlarının daha objektif ve güvenilir bir şekilde değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır.

1.1.2. Olumlu Ebeveyn Davranışları

Olumlu ebeveyn davranışları, çocukların sağlıklı gelişimini destekleyen ve anne-baba-çocuk ilişkisini güçlendiren davranış kalıplarını kapsamaktadır. Bu davranışlar, çocuğa yönelik duygusal ve araçsal desteği yansıtan uygulamaları içermekte (Shaffer vd., 2022) ve ebeveyn ile çocuk arasında sıcaklık, paylaşılan aktiviteler ve iletişimi kapsayan yaklaşımları barındırmaktadır (Basaran vd., 2024). Ayrıca, olumlu ebeveynlik, ebeveynin sevgi dolu, anlayışlı, makul ve koruyucu olması şeklinde tanımlanmakta (Pandey vd., 2021) ve çocuklarda pozitif sonuçlarla ilişkilendirilen ebeveynlik uygulamalarını içermektedir (Asiimwe vd., 2025).

Bu doğrultuda, normatif ebeveyn davranışları olumlu ebeveynlik yaklaşımlarının temelini oluşturan önemli bir boyutu temsil etmektedir. Bu davranışlar, belirli düzeyde ebeveyn kontrolü ile çocuğun özgürlüğü arasında denge kuran yaklaşımlar olarak tanımlanmaktadır (Peduzzi, 2013) ve çocukla sık iletişim kuran, uygunsuz davranış sergilediğinde cezayı açıklayıp gerekçelendirerek uygulamaktadır. Böylelikle, makul düzeyde kontrol ile sıcak yaklaşımın birleşimi, çocuğun davranışlarının anlamasına ve uykun davranış kalıplar geliştirmesini desteklemek, olumlu sonuçlar üretmektedir (Peduzzi, 2013).

Demokratik ebeveyn davranışları da çocukların sosyal becerilerinin, davranışsal yeterliliklerinin ve akademik başarılarının gelişimini olumlu yönde etkileyen davranışlar olarak öne çıkmaktadır. Bu tür ebeveynler, çocukların bireyselliğini, öz-düzenleme becerisini ve kendini ifade etme yeteneğini destekleyen yaklaşımlar içermektedir (Mohamadkaddour, 2011). Aynı zamanda, kural koymakla birlikte kuralların nedenlerini açıklayarak çocukların bu kurallara katılımını desteklemekte ve tartışmaya açık bir ortam sunmaktadır. Demokratik davranış sergileyen ailelerden gelen çocuklar, sosyal ilişkilerde karşılıklılık veya eşitlik temelli gerekçeler kullanmanın önemini kavramakta ve bu ortam onların gelişimine katkıda bulunmaktadır (Mohamadkaddour, 2011).

Bununla birlikte, otoriter ebeveynlik yaklaşımı da olumlu ebeveynlik stratejilerin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Otoriter ebeveynlik, duygusal düzenleme, perspektif alma, bağlanma ve problem çözme becerilerini geliştirmek için sıcaklık ve yapıyı birleştirmektedir (Sullivan, 2023). Bu ebeveynler, çocuklarına karşı besleyici, duyarlı ve destekleyici olurken aynı zamanda net sınırlar koymakta, kuralların gerekçelerini açıklamakta ve çocuğun bakış açısını dinleyerek davranış yönetimini öğretici bir çerçevede sunmaktadır (Sullivan, 2023).

Ebeveyn katılımı da olumlu ebeveyn davranışlarının kritik bir bileşenini olarak görülmektedir. Ebeveynlerin çocuklarının eğitim süreçlerine ve sosyal deneyimlerini aktif katılım; çocukla arkadaşça konuşmalar yapma, özel aktivitelerde gönüllü yardım etme, oyunlar oynama ve eğlenceli etkinliklerde bulunma gibi çeşitli davranışları kapsamaktadır (Guastaferro vd., 2021; Pandey vd., 2021). Ayrıca, çocuğun ödevine yardım etme, özel aktivitelerini arabayla götürme ve arkadaşları hakkında konuşma gibi günlük yaşama yönelik katılımlar da ebeveyn-çocuk bağına önemli katkılar sağlamaktadır (Basaran vd., 2024).

Olumlu ebeveynlik stratejileri, çocuğun olumsuz davranışlarından ziyade olumlu davranışlarına ve duygularına odaklanan çeşitli seçenekler sunmaktadır (Sullivan, 2023). Bu stratejiler arasında çocuğu ödüllendirme, iltifat etme, sarılma veya öpme gibi olumlu pekiştirme davranışları yer almakta (Shaffer vd., 2022; Guastaferro vd., 2021) ve çocuğun olumlu davranışlarına fark edip desteklenmesini sağlamaktadır (Basaran vd., 2024).

İletişim becerilerini destekleyen olumlu ebeveyn davranışları da çocuğun gelişimini desteklemekte kritik öneme sahiptir. Ebeveynlerin çocuklarının iletişim girişimlerine hızlı

ve uygun şekilde yanıt vermesi (reaktivite) ve dil destek stratejileri (reformülasyon, genişletme, sözel ifade) çocuğun iletişim seviyesini arttırmakta; senkronizasyon ise ebeveynin çocuğunun ilgi alanlarına uyum sağlamasını ifade etmektedir (Husser, 2024).

Olumlu ebeveyn davranışlarının çocuklar üzerindeki etkileri özellikle ergenlik döneminde belirginleşmektedir. Ebeveyn katılımını, izleme ve tutarlı disiplin gibi olumlu ebeveynlik uygulamaları, ergenlerde davranış problemleri ile negatif yönde ilişkilidir (Nichols vd., 2022). Ayrıca, ebeveynsel bilgi, ergen açıklaması ve aktif izleme, antisosyal davranışları azaltmakta ve olumlu ebeveynlik algısı yüksek olan ergenlerde daha az antisosyal kişilik bozukluğu belirtisi görülmektedir (Nichols vd., 2022).

Bu doğrultuda, olumlu ebeveyn davranışları övgü ve iltifat gibi pozitif yaklaşımlar içermekte ve çocukların prososyal davranışları ile olumlu ilişki göstermekte, dışsallaştırma problemlerinin etkisini azaltmaktadır (Liang vd., 2021). Araştırmalar, olumlu ebeveynlik düzeyi yüksek olan çocukların sosyal işlevselliklerinin daha iyi olduğunu ve ebeveynsel çatışmanın daha düşük, eş-ebeveynlik ittifakının daha yüksek olduğunu göstermektedir (Liang vd., 2021).

Ebeveynlik stillerinin gelişimsel yaklaşımı çerçevesinde ise ebeveyn sıcaklığının, ergen uyumu ve sosyal-duygusal refah üzerinde önemli etkileri olduğu belirtilmekte (Balaguer vd., 2021) ve davranışsal kontrol ile özerklik teşviki akademik başarıyla ilişkilendirilmektedir. Mizah ise ebeveyn-çocuk arasında pozitif bir ilişki ortamı oluşturarak her iki tarafın da refahına katkıda bulunmaktadır (Balaguer vd., 2021).

Sonuç olarak, olumlu ebeveynlik; çocuklara ahlaki değerler kazandırmak, yaşam becerileri öğretmek ve eğitime öncelik vermek gibi hedefler doğrultusunda iletişim, övgü, fiziksel temas, eğitim ve sosyal etkinliklere katılım gibi davranışları kapsamaktadır (Asiimwe vd., 2025; Nogueira vd., 2020; Liang vd., 2021). Bu stratejiler, ebeveynlerin çocukları ile olumlu ilişkiler kurmasına ve çocukların gelişim süreçlerini desteklemesine katkı sağlamaktadır.

1.1.3. Olumsuz Ebeveyn Davranışları

Olumsuz ebeveyn davranışları, çocukların gelişimini olumsuz yönde etkileyen ve anne-baba-çocuk ilişkisine zarar veren davranış kalıplarını ifade etmektedir (Guastaferro vd., 2021). Bu davranışlar, aşırı katı veya aşırı liberal yaklaşımları içermekte olup, uygun olmayan ve işlevsel olmayan ebeveyn davranışları olarak tanımlanmaktadır. Peduzzi (2013), bu davranışları ya çok

katı, kısıtlayıcı ve saldırgan eğilimli davranışlar ya da çocuğa güvenli ve istikrarlı bir çerçeve sağlamayan aşırı liberal davranışlar olarak kategorize etmektedir. Ayrıca, olumsuz ebeveyn davranışları güç kullanımı, etkisiz ve gevşek disiplin uygulamalarını da kapsamakta, daha büyük dışsallaştırma problemleri ve davranışsal zorluklarla ilişkilendirilmektedir (Basaran vd., 2024; Liang vd., 2021). Etkisiz ebeveynlik, yetersiz izleme, tutarsız disiplin ve bedensel ceza gibi uygulamaları içererek çocuk ve ergen davranış problemleri için önemli bir risk faktörü oluşturmaktadır (Nogueira vd., 2020).

Bu çerçevede, katı ebeveyn davranışları formallik ve normatiflikle karakterize edilmekte; ebeveynler çocuklarına dış normlar dayatmakta ve davranışlarını sıkı bir şekilde kontrol etmeye çalışmaktadır. Katı ebeveynler çocuklarına nadiren sözel açıklamalar yapmakta, yaptıklarında ise direktif veya baskıcı bir dil kullanmaktadır (Peduzzi, 2013). Otoriter ebeveynlik de bu kategoride değerlendirilmektedir; çocukların özerklik ve bireyselliğini göz ardı eden, itaatkârlığı ön planda tutan bir yaklaşım sergilemektedir (Mohamadkaddour, 2011). Bu tür ebeveynlik, çocukların sosyal becerilerini zayıflatmakta, özgüvenlerini düşürmekte ve depresyon düzeylerini artırmaktadır (Mohamadkaddour, 2011).

Öte yandan, liberal ebeveyn davranışları çerçevesinde, ebeveynler çocukların etkileşimlerini neredeyse tamamen kendi inisiyatiflerine bırakmakta ve müdahalede bulunmamaktadır. Bu durum, çocuklarda güvenlik eksikliğine ve sosyal uyum sorunlarına yol açabilmektedir (Peduzzi, 2013). İzin verici ebeveynlik, düşük düzeyde talep ve yüksek düzeyde ilgi ile karakterize edilmekte; ancak kural uygulamada otorite eksikliğine neden olmaktadır. Bu ailelerden gelen çocuklar, davranışsal problemlere daha yatkın olmakta ve akademik başarı düzeyleri düşmektedir (Mohamadkaddour, 2011).

Olumsuz ebeveyn davranışlarının bir diğer önemli boyutu, tutarsız disiplin uygulamalarıdır. Tutarsız disiplin, yanlış davranışlara yönelik cezaların kararsız ve düzensiz bir şekilde uygulanması ile tanımlanmakta (Sullivan, 2023) ve çocuğun olumsuz davranışlarına etkisiz tepkiler verilmesine neden olmaktadır (Shaffer vd., 2022). Cezalandırmakla tehdit edip cezalandırmama, cezaları ebeveynin ruh haline göre değiştirme, bağırma ve çığlık atma gibi tutumlar, çocukların davranışsal sınırları öğrenmesini engellemekte ve karışıklık yaratmaktadır (Shaffer vd., 2022; Basaran vd., 2024). Tutarsız disiplin, ergenlerde dışsallaştırma problemleri ve travma sonrası stres belirtileri ile ilişkilendirilmektedir (Nichols vd., 2022; Liang vd., 2021).

Buna ek olarak, zayıf denetim ve yetersiz izleme de olumsuz ebeveyn davranışlarının önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Ebeveynlerin çocuklarının aktiviteleri, arkadaşları ve günlük programları hakkında bilgi sahibi olmamaları, akademik ve sosyal gelişimleri üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır (Sullivan, 2023; Pandey vd., 2021). Çocuğun akşamları haber vermeden dışarıda olması, eve zamanında dönmemesi ve tanınmayan arkadaşlarla vakit geçirmesi gibi durumlar yetersiz izleme kapsamında değerlendirilmektedir (Basaran vd., 2024; Guastaferro vd., 2021). Zayıf ebeveynsel izleme, ergenlikte madde kullanımı, suçluluk ve riskli cinsel davranışlar gibi problem davranışlar için artan bir risk faktörü olarak görülmektedir (Nichols vd., 2022).

Bedensel ceza kullanımı ise olumsuz ebeveyn davranışları içerisinde özellikle zararlı bir boyut olarak öne çıkmaktadır. Şaplak atma, tokatlama, bağırma gibi fiziksel ve sözlü şiddet içeren uygulamalar çocukların gelişimini olumsuz yönde etkilemekte, korku ve taciz duygularını artırmaktadır (Guastaferro vd., 2021; Pandey vd., 2021). Bedensel ceza, çocukların disiplininde iyileşme sağlamamakta, aksine davranış problemlerini derinleştirmekte ve çocuklarda sertleşme ile kaçış davranışlarına neden olabilmektedir (Asiimwe vd., 2025).

Bunun yanı sıra, psikolojik kontrol de olumsuz ebeveynlikte etkili bir diğer faktördür. Ebeveynlerin çocukların duygularını, düşüncelerini veya ilgi alanlarını kontrol etme girişimleri; suçluluk uyandırma, sürekli eleştirme ve duygusal şantaj gibi yöntemlerle gerçekleşmektedir (Balaguer vd., 2021). Bu tür davranışlar, çocuğun özerklik gelişimini engellemekte ve duygusal sağlığını olumsuz etkilemektedir. Araştırmalar, psikolojik kontrolün çocukların ve ergenlerin gelişiminde olumsuz sonuçlar doğurduğunu göstermektedir (Balaguer vd., 2021).

Genel olarak, çocuklarda davranış bozuklukları riskini artıran ebeveyn ve aile bileşenleri arasında yapı eksikliği, denetim eksikliği, sık evlilik çatışmaları, sert ebeveynlik uygulamaları, aile içi şiddet, düşük sosyoekonomik koşullar ve ebeveyn psikopatolojisi gibi faktörler yer almaktadır (Sullivan, 2023). Ebeveynlerin çocuklarına verdikleri olumsuz tepkiler ve uyguladıkları cezalar, antisosyal davranışların gelişimi ile ilişkilendirilmektedir.

Sonuç olarak, olumsuz ebeveynlik uygulamaları ergenlerde madde kullanımı, suçluluk ve riskli davranışların erken başlaması ile güçlü bir ilişki göstermekte; tutarsız disiplin ve bedensel ceza gibi etmenler çocukların duygusal ve davranışsal gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir (Nichols vd., 2022; Nogueira vd., 2020).

1.1.4. Kültürel Bağlamda Ebeveyn Davranışları

Ebeveynlik uygulamaları, kültürel bağlamdan bağımsız düşünülemeyecek kadar karmaşık ve çok boyutlu bir yapıya sahiptir. Kültür, bir toplumun paylaştığı değerler, normlar, gelenekler ve başkalarıyla ilişki kurma biçimlerini kapsayan temel bir kavram olarak tanımlanmakta (Novianti vd., 2023) ve çevresel koşullara göre değişiklik gösterebilen fikirler, inançlar ve anlamlardan oluşmaktadır (Lin vd., 2023). Bu çerçevede, kültür milliyet, etnik köken, bölge, din gibi sosyal olarak tanımlanmış grupları kapsayabilmekte, bireyler aynı zamanda birden fazla grupla özdeşleşerek kesişen kültürel kimliklere sahip olabilmektedirler (Lansford, 2022). Ebeveynlik değişkenleri kültürler arası karşılaştırıldığında benzer etkiler gösterebilmekte ve kültür, ebeveynliğin çocuklar üzerindeki etkisini artırmada rol oynamaktadır (Novianti vd., 2023).

Farklı kültürler, nesiller arası aktarılan ebeveynlik davranışlarını vurgulamakta ve ebeveynler kültürel inançlarıyla tutarlı sosyal yetkinliği teşvik etmektedirler (Novianti vd., 2023). Kültürel ekolojik çerçeveye göre, ebeveynlik süreci çevredeki kaynakların mevcudiyeti ve halk teorileri tarafından şekillenmektedir (Asiimwe vd., 2025). Bronfenbrenner'in (1979) ekolojik teorisi de değişkenler arasındaki ilişkilerin sosyokültürel bağlamda farklılık gösterebileceğini ve kültürün ebeveyn davranışları ile çocukların işlevselliği arasındaki bağlantıyı düzenleyebileceğini öne sürmektedir (Davidov, 2021).

Ebeveyn davranışlarının kültürel bağlamda anlaşılması için form (spesifik biliş ve davranışlar) ve fonksiyon (bu davranışların anlamı) ayrımının kavranması önemlidir (Lansford, 2022). Ebeveynlik davranışlarının formu ve fonksiyonu kültürler arasında aynı olabileceği gibi farklı da olabilmektedir. Örneğin, annelerin bebeklerine sesli çıkarımları farklı ülkelerde benzer işlevler görmekte ve dil edinimini desteklemektedir (Lansford, 2022). Ancak ebeveynlik davranışlarının anlamı kültüre bağlı olarak değişebilmekte ve çocukların psikolojik refahını etkileyebilmektedir (Novianti vd., 2023).

Kültürler arasında ebeveynlik davranışlarının benzerlik göstermesinin nedenleri arasında, bebeklerin fiziksel bakım, bilişsel uyarım ve duygusal güvenlik gibi evrensel ihtiyaçları yer almaktadır (Lansford, 2022). Ancak kültürel farklılıklar; ebeveynlerin sıcaklık gösterme, eğitim desteği sağlama ya da iletişim kurma biçimlerinde değişiklik göstermekte, örneğin batı kültüründe bebekler ayrı odalarda uyurken, !Kung kültüründe bebekler anneleriyle ten tene

temas halinde yaşamaktadır (Lansford, 2022). Böylece, kültürler arası aileler çocuklara yönelik sevgi ve ilginin ifadesinde farklılıklar sergilemektedir (Novianti vd., 2023).

Disiplin boyutunda ise kültürel farklılıklar daha belirgin hale gelmektedir. İkamet edilen ülke, ebeveynlerin kullandıkları disiplin türlerini etkileyebilmekte; yapılan bir çalışmada, ebeveynlerin şiddet içermeyen disiplin biçimlerini ve fiziksel cezayı kullanım oranlarının ülkeler arasında değişiklik gösterdiği bulunmuştur (Lansford, 2022). Örneğin İsveç'te fiziksel cezalandırma 1979 yılında yasaklanmış ve toplum genelinde fiziksel ceza kullanımı ciddi şekilde azalmıştır (Basaran vd., 2024).

Kültürel normallik ve ebeveyn otoritesinin meşruiyeti de ebeveynlik ve çocuk sonuçları arasındaki ilişkilerde düzenleyici rol oynamaktadır. Bazı çalışmalar, ebeveyn davranışları ile çocukların uyumu arasındaki ilişkilerin kültürel gruplara göre farklılık gösterdiğini, diğerleri ise benzer ilişkiler bulmuştur (Davidov, 2021). Kontrollü, sert ve otoriter ebeveynliğin Batı Avrupa kökenli ailelerde çocuk uyumu ile olumsuz ilişkili olduğu, diğer kültürel gruplarda ise bu ilişkinin görülmediği veya ters yönde olduğu belirtilmiştir (Davidov, 2021).

Ebeveynlik davranışları, ırksal ve kültürel gruplar arasında da farklılıklar sergilemektedir (Shaffer vd., 2022). Katı disiplin uygulamaları, duygusal tepkisizlikle her zaman birlikte görülmemekte ve bazı kültürel gruplarda ailevi saygı ve itaat değerleriyle uyumlu olabilmektedir. Örneğin Arap ülkelerinde ebeveynler otoriter davranışlar sergileyebilmekte fakat aynı zamanda çocuklarına sevgi göstermektedirler (Mohamadkaddour, 2011).

İdeal ebeveynlik inançları kültürler arasında farklılık göstermektedir. Lin ve diğerleri (2023) tarafından yapılan çalışmada, farklı kültür bölgelerinde ebeveynlerin çocuk/aile odaklı, uygun davranış odaklı, sevgi dolu ve sabırlı gibi değişen ideal ebeveynlik yaklaşımları tespit edilmiştir. Ancak genel bir örüntü bulunamamış ve ülkenin tek başına ebeveynlik kültüründeki farklılıkları açıklamada yeterli olmadığı görülmüştür (Lin vd., 2023).

Batı kültürlerinde pozitif ebeveynlik ideolojisi sıcaklık ve destek vurgusu yaparken, Asya ve Afrika kültürlerinde sorumlu ebeveynlik ön plana çıkmaktadır (Lin vd., 2023). Demokratik ebeveynlik Batılı ülkelerde daha iyi gelişimsel sonuçlarla ilişkilendirilirken, diğer kültürlerde otoriter ebeveynliğin olumlu etkileri olduğu bulunmuştur (Mohamadkaddour, 2011). Ayrıca, kolektivist kültürlerde babalar geleneksel olarak aile reisi ve otorite figürü olarak

tanımlanmakta; ancak değişen kültürel beklentiler erkeklerin ebeveynlik sorumluluklarına bakışını da etkilemektedir (Novianti vd., 2023).

Afrika kültürlerinde ebeveynlik, toplumsal sorumluluk anlayışı çerçevesinde şekillenmektedir (Asiimwe vd., 2025). Uganda gibi ülkelerde, çocuk yetiştirmek tüm toplumun ortak görevi olarak görülmekte; hikaye anlatıcılığı gibi gelenekler aracılığıyla ahlaki değerler kuşaktan kuşağa aktarılmaktadır (Asiimwe vd., 2025).

Sonuç olarak, ebeveyn davranışlarının kültürel bağlamda anlaşılması, çocuklar üzerindeki etkilerin doğru değerlendirilmesi açısından kritik öneme sahiptir. Kültürel düzenleme etkileri, ebeveynlik davranışlarına farklı bağlamlarda yüklenen anlamlarla şekillenmekte; olumsuz anlamlar zararlı sonuçlar doğururken, daha olumlu anlamlar koruyucu bir etki yaratabilmektedir (Davidov, 2021). Bu nedenle ebeveynlik yaklaşımlarını, kültürel inanç ve uygulamalarla birlikte, yerel koşullar ve insanların yaşam şartları bağlamında değerlendirmek önem taşımaktadır (Novianti vd., 2023).

1.2. İlişki Doyumu

1.2.1. İlişki Doyumu Kavramı

İlişki doyumu, romantik ilişkilerin işleyişinin temel bir göstergesi olarak kabul edilmekte ve ilişkinin istikrarına katkıda bulunan merkezi bir faktör olarak değerlendirilmektedir (Uhlich vd., 2022). Bireylerin romantik partnerlerine yönelik düşünce, duygu ve davranışlarını kapsayan bu kavram, çiftlerin birlikte yaşam kalitelerini açıklayan temel bir gösterge niteliğindedir (Dobrowolska vd., 2020). İlişki doyumu, bireyin romantik ilişkisine yönelik genel değerlendirmesini yansıtmakta ve partnerlerin birbirlerinden ne kadar tatmin olduklarını, ilişkilerini ne kadar olumlu değerlendirdiklerini göstermektedir (Bühler vd., 2021; Mallory, 2022).

Literatürde ilişki doyumu; ilişki kalitesi, ilişki başarısı, refah, mutluluk ve uyum gibi terimlerle birbirinin yerine kullanılmakta ve küresel ilişki ölçüsü olarak adlandırılmaktadır (De Netto vd., 2021; Kazim ve Rafique, 2021). Başlangıçta romantik ilişkilere odaklanan bu kavram, daha geniş sosyal ilişki türlerine de uygulanabilir özellik göstermektedir (Vauclair vd., 2023). Yüksek ilişki doyumu, partnere karşı pozitif duygular ve tutumlar ile karakterize edilmekte ve bireylerin partnerlerinin ihtiyaçlarını karşıladığını hissetmelerini içermektedir (Bühler vd.,

2021). Ayrıca, doyurucu bir ilişki romantik ilişkilerin kalitesini değerlendirmede önemli bir gösterge olarak kabul edilmektedir (De Netto vd., 2021).

İlişki doyumu, hem bireysel hem de ilişkisel refah için kritik öneme sahip bulunmakta ve yaşam kalitesi üzerinde önemli etkiler yaratmaktadır (Dobrowolska vd., 2020). Romantik ilişkilerinden memnun olan bireyler, genel yaşam doyumlarında daha yüksek skorlar bildirirken, iş ve arkadaşlık gibi diğer yaşam alanlarındaki doyumun genel mutluluğu ilişki doyumu kadar öngörmediği bulunmuştur (Bühler vd., 2021). Yüksek ilişki doyumu bildiren bireyler, daha az olumsuz yaşam olayı yaşamakta, daha iyi iletişim kurmakta, daha yüksek karşılıklı destek göstermekte ve genel olarak daha iyi sağlığa sahip olduklarını rapor etmektedirler (Dobrowolska vd., 2020). Bu bireyler, daha iyi sağlık durumuna sahip olmakta ve daha uzun yaşamaktadırlar (Bühler vd., 2021).

Harvard Üniversitesi Yetişkin Gelişim Çalışması da, 50 yaşında daha doyurucu evliliklere sahip bireylerin 80 yaşında daha iyi zihinsel, duygusal ve fiziksel sağlık bildirdiğini göstermekte ve bu bulgular ilişki doyumunun yaşamın diğer alanları üzerindeki uzun vadeli etkilerini ortaya koymaktadır (De Netto vd., 2021).

Öte yandan, düşük ilişki doyumu durumunda ciddi sonuçlar ortaya çıkabilmektedir. Tatmin edici olmayan bir ilişki, partnerlerin ayrılık veya boşanma kararı almasına yol açmakta ve ilişki doyumu ilişkinin çözülmesinin önemli bir yordayıcısı olarak görülmektedir (Uhlich vd., 2022). Doyumsuz ilişkiler, ölüm oranlarında artışa, depresyon ve kaygı belirtilerinde yükselmeye neden olmakta (De Netto vd., 2021) ve evlilik memnuniyetsizliği, bireylerin fiziksel ve ruhsal sağlığını olumsuz etkilemektedir (Cifci, 2023).

İlişki doyumu üzerinde etkili olan faktörler arasında yaş, ilişki süresi ve ilişki durumu gibi demografik değişkenler yer almakta; evli çiftlerde ilişki doyumu, diğer ilişki türlerine göre daha yüksek bulunmuştur. Araştırmalar, ilişki süresinin yaklaşık dokuz yıla kadar ilişki doyumunu artırdığını, ancak bu süreden sonra azalma eğilimi gösterdiğini ortaya koymuştur (Mallory, 2022). Ancak ilişki doyumunun zaman içerisindeki değişimine ilişkin bulgular çelişkilidir; bazı araştırmalar doyumda kademeli bir azalma gözlemlerken, diğerleri bu değişimin minimal düzeyde olduğunu bildirmiştir (Bühler vd., 2021).

Kişilik özellikleri, yakınlık, iletişim, duygusal zeka, beklentiler, özerklik, romantik aşk, minnettarlık, bağışlama, boş zaman paylaşımı, çatışma çözümü, güven, ilişki bağlılığı, flört

süreci ve sosyal destek gibi çeşitli faktörler ilişki doyumunun önemli yordayıcıları arasında yer almaktadır (Kazim ve Rafique, 2021). Özellikle iletişim, ilişkinin doyumunda temel bir rol oynamakta ve pozitif iletişim davranışlarının negatif davranışlara 5:1 oranında baskın olması gerektiği vurgulanmaktadır (De Netto vd., 2021).

Olumlu deneyimlerin partnerle paylaşılması ve bu paylaşımlara verilen tepkiler de ilişki doyumunda belirleyici rol oynamaktadır (Ho, 2021). Kapitalizasyon süreci olarak tanımlanan bu paylaşımda, aktif-yapıcı tepkiler destek ve coşku içerdiğinde ilişki doyumu artmakta; pasif veya yıkıcı tepkiler ise olumsuz etki yapmaktadır (Ho, 2021).

Romantik aşk da ilişki doyumu açısından önemli bir faktördür. Kültürler arasında değişiklik gösteren ve dünya çapında farklı biçimlerde ortaya çıkan bu dinamik süreç, partner seçimi ve ilişkisel doyum üzerinde güçlü bir etkiye sahiptir (Cifci, 2023).

Sonuç olarak, ilişki doyumu bireylerin sosyal ilişkilerindeki iyilik halini değerlendiren önemli bir kavramdır (Vauclair vd., 2023). Anlamlı ve pozitif romantik ilişkiler kurmak, bireysel ve toplumsal refah için kritik önem taşımakta, kültürel farklılıklara rağmen insanlar dünya genelinde romantik ilişkilere girme eğilimi göstermektedirler (Dobrowolska vd., 2020).

1.2.2. Kültürel Bağlamda İlişki Doyumu

Kültür, bir grubun üyelerini diğer gruplardan ayıran zihinsel programlama olarak tanımlanmakta ve bir nesilden diğerine aktarılan anlamlar ve uygulamalar koleksiyonunu içermektedir (Uhlich vd., 2022). Bu anlamlar ve uygulamalar bütünü, bireylerin sosyal çevreleriyle etkileşimlerinde onlara rehberlik eden ve bilgi veren bir çerçeve oluşturarak, romantik ilişkilerin oluşumu, düzenlenmesi ve sürdürülmesi dahil olmak üzere sosyal alandaki deneyimlerini ve davranışlarını şekillendirmektedir. İki ilişki partnerinin, bir romantik ilişkideki temel süreçlere ilişkin kültürel olarak şekillenmiş farklı normlar, değerler ve uygulamalar benimsemeleri durumunda, bu durumun çift olarak faaliyetlerini, etkileşimlerini ve daha geniş anlamda ilişkisel deneyimlerini etkilemesi muhtemel görülmektedir (Uhlich vd., 2022). Kültürel değerler, yönelim ve normlar, bireyin ilişkisinin refah üzerindeki etkisinin, ilişkinin var olduğu sosyal ve etkileşim bağlamına bağlı olduğunu göstermektedir (De Netto vd., 2021).

Literatürde sosyal organizasyonu ve etkileşimi şekillendiren çeşitli boyutlar vurgulanmakta olup, bunlar arasında en yaygın olanları bireycilik-toplulukçuluk ve

bağımsızlık-karşılıklı bağımlılık boyutları bulunmaktadır (Uhlich vd., 2022). Bağımsızlık yönelimli partnerlerin ilişki içindeki özerkliklerini değer verdikleri, kendi ihtiyaçlarını önceliklendirmenin sağlıklı kabul edildiği ve kendini açma yoluyla yakınlık ve samimiyet yarattıkları belirtilmektedir. Bu tür ilişkilerde çatışmaların müzakere edilmesi ve çözülmesi, bireysel ve bazen çelişen ihtiyaçları dengelemek için önemli bir mekanizma olarak görülmektedir. Karşılıklı bağımlılık yönelimi ise ebeveynler, kardeşler, geniş aile ve daha geniş sosyal ağdan diğer bireyler gibi başkalarının ihtiyaç ve beklentilerine daha fazla dikkat göstermeyi içermektedir. Bu yönelimde ilişkinin bu ihtiyaç ve beklentilere göre ayarlanması işlevsel kabul edilmekte, aile üyeleri ve daha geniş sosyal gruptan diğer önemli bireylere karşı sadakat ve yükümlülük duygusu ortaya çıkmaktadır (Uhlich vd., 2022).

Schwartz'ın Özerklik-Gömülülük kültürel değer yönelimi, ilişki doyumunun kültürel bağlamda anlaşılmasında önemli bir çerçeve sunmaktadır (Vauclair vd., 2023). Özerklik kültürlerinde insanlar kendilerini benzersiz ve bağımsız bireyler olarak görürken, Gömülülük kültürlerinde insanlar kendilerini güçlü bir şekilde grubun parçası olarak hissederler ve sosyal ilişkiler ile grup kimliği yoluyla anlam bulmaktadırlar. Gömülülük kültürlerinde, sosyal ilişkilerin önemi ve bu ilişkilerin sürdürülmesi konusundaki kültürel zorunluluklar nedeniyle, grup üyelerinin güçlü bağlarla yoğun bir şekilde ilgilenmesi gereken kültürel bir gereklilik bulunmaktadır. Bu durum, farklı kültürel bağlamlardaki bireylerin ilişki doyumunu nasıl deneyimlediklerini ve değerlendirdiklerini etkileyen önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır (Vauclair vd., 2023). Batılı, ağırlıklı olarak bireyci kültürlerde romantik ilişkiler, kişilerin bireysel hedeflerini karşıladığında tatmin edici olarak algılanırken, Batılı olmayan kültürlerde durum böyle değildir; burada yükümlülükler ve görevler ön planda yer almaktadır (Dobrowolska vd., 2020).

Modern yaşamın bireyselci eğilimindeki artış nedeniyle, birçok kişi ilişkileri genel anlamda kendi merkezli bir bakış açısıyla ele almakta, ilişkide her partnerin kendi kişisel tatmininden en fazlasını elde etmeye odaklandığı görülmektedir (Kazim ve Rafique, 2021). Bireyselci ilişki modeline göre, yakın ilişkiler öncelikle mutluluğu artırmak ve psikolojik gelişimi en üst düzeye çıkarmak için var olmaktadır. Ancak bu modelde, partnerlerin kendi ihtiyaçlarını eşlerinin ihtiyaçlarının önüne koymaları için gerekli olan cömertlik ve fedakarlık gibi erdemler için fazla yer bulunmamaktadır. Bu erdemler yalnızca kolektivist ilişki doyumu modeli tarafından açıklanmaktadır (Kazim ve Rafique,

2021). Kolektivist kültürlerde çok nesilli aileler genellikle birlikte yaşamakta ve karşılıklı yardım, sadakat ve işbirliği ile karakterize olmaktadır (Dobrowolska vd., 2020).

Kültürel olarak farklı iletişim tercihleri de ilişki doyumunda önemli rol oynamaktadır. Batılılar doğrudan ve açık iletişimi tercih etme eğilimindeyken, bazı toplulukçu geçmişlerden gelen bireyler daha örtük ve dolaylı iletişim yollarını kullanmayı tercih etmektedirler (Uhlich vd., 2022). Beyaz kültürler bireysel ifadeye önem verirken ve daha doğrudan iletişim stillerini benimserken, Asyalı kültürler grup içi duygusal uyuma öncelik vermekte ve daha pasif iletişim stillerini tercih etmektedir (Ho, 2021). Bu tür farklı iletişim tercihleri, farklı sosyokültürel geçmişlere sahip çiftlerin birbirlerinin niyetlerini ve ilgilerini yorumlamalarını zorlaştırabilmektedir (Uhlich vd., 2022). Batılı ve Asyalı kültürlerin, faydalı iletişim davranışlarını ifade etme ve algılama konusunda farklılık gösterdiği ileri sürülmekte, Batı kültürlerinde pozitif iletişim ve ödüllendirici olarak görülen şeyler, Asya kültürlerinde farklı görünebilmektedir (De Netto vd., 2021).

Güney Asyalı çiftlerin ilişki içi iletişim örüntüleri, Batılı çiftlerden farklılık göstermektedir (Ho, 2021). Güney Asyalı çiftler, olumlu haber paylaşımını daha az sıklıkta yapmakta ve bilgi paylaşımının mutluluğa doğrudan yol açmadığına inanmaktadırlar. Ayrıca, geleneksel Güney Asyalı hanelerde yetişen bireyler, geçmiş ilişki geçmişleri gibi kişisel bilgileri partnerlerle paylaşma konusunda daha çekimser davranmaktadırlar. Kültürel farklılıklar, kapitalizasyon tepkilerinin ilişki doyumu ile olan ilişkisinde de kendini göstermekte, pasif-yapıcı tepkiler ve aktif-yıkıcı tepkilerin ilişki doyumu üzerindeki etkilerinin kültürler arasında farklılık gösterebileceği düşünülmektedir. Güney Asyalı kültürlerde pasif iletişim biçimlerinin daha yaygın olması nedeniyle, bu tür tepkilerin ilişki doyumu üzerindeki olumsuz etkilerinin daha sınırlı olabileceği öne sürülmektedir (Ho, 2021).

Romantik ilişkilerin kavramı ve işleyişinin ülkeden ülkeye farklılık gösterebileceği belirtilmekte, kolektivist ülkelerde ilişkiler, bireyci ülkelere kıyasla daha az gönüllü ve daha rutin olarak görülmekte olup bu durum insanların ilişki doyumu üzerinde sonuçlar doğurabilmektedir (Bühler vd., 2021). Romantik ilişkilerin belirli yönlerine verilen değer kültürler arasında farklılık göstermekte ve bu durum ilişki doyumunun gelişimsel örüntüsünü şekillendirebilmektedir. Örneğin, yakınlık ve bağlılık gibi unsurlar hem Çin hem de Amerika Birleşik Devletleri'nde önemli görülürken, tutku Amerikalı çiftler tarafından Çinli çiftlere kıyasla çok daha önemli algılanmaktadır (Bühler vd., 2021). Din,

romantik ilişkiler ve cinsellik için normları destekleyen ve ahlaki inançları şekillendiren kültürün önemli bir parçası olarak karşımıza çıkmaktadır (Uhlich vd., 2022).

Kültürel faktörler, ilişki doyumu düzeyleri ve ilişkili faktörler üzerinde önemli etkiler göstermektedir. Farklı kültürel bağlamlarda yapılan araştırmalar, ilişki doyumunun kültürel normlar ve değerler tarafından şekillendirildiğini göstermektedir. Sosyoseksüellik düzeyi düşük olan kültürel bağlamlarda, ilişki doyumunda cinsiyet farklılıkları gözlemlenmiş, bu durumlarda erkekler için ilişki doyumu daha yüksek düzeylerde bulunurken, kadınlar için daha düşük düzeylerde bulunmuştur (Mallory, 2022). Bireyselci ve kolektivist kültürler arasında ilişki doyumu açısından hem benzer hem de farklı yordayıcıların bulunduğu görülmektedir. Araştırmalar, romantik aşk, yakınlık, kişilerarası iletişim, duygusal zeka, çatışma çözümü, ilişki beklentileri, güven ve ilişki bağlılığı, özerklik, minnettarlık ve bağışlama, paylaşılan boş zaman, flört süreci ve sosyal destek gibi faktörlerin hem bireyselci hem de kolektivist kültürlerde ilişki doyumunun evrensel yordayıcıları olduğunu ortaya koymaktadır (Kazim ve Rafique, 2021).

Farklı kültürel geçmişe sahip olmak, ilişki doyumunda bir faktör olabilmektedir (Cifci, 2023). Kültür, nasıl düşündüğümüzü, hareket ettiğimizi ve hissettiğimizi belirleyen bir yapı olup, topluma özgü bir şekilde siyasi eylemleri, sosyal ilişkileri, normları, değerleri, sosyal yapıları, ekonomik alışverişleri ve inançları kontrol etmektedir. Farklı kültürlerden gelen çiftler, ilişki yaklaşımlarına ek olarak ailevi ve kültürel beklentileri, iletişim tarzlarını, normları, değerleri, aile dinamiklerini ve çevrenin ilişkiyi kabulünü içeren karmaşık bir yapıyla karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu çiftler, aile ilişkilerinin, çocuk yetiştirmenin, kişisel alanların veya sevgilerini ifade etmenin farklı yönlerine bakabilmekte ve çoğu zaman eşler kültürel bakış açısı ve geçmişten habersiz olduklarında ilişkide memnuniyetsizlik veya sorunlar bildirebilmektedirler (Cifci, 2023).

Kültürlerarası çiftlerin bulgularında, farklı değerler, kültürler ve ilişkilerin rekabet ettiği ve harmanlattığı kültürlerarası ailede eşlerin ulusal ve kültürel kimliklerini ve değerlerini değiştirdiği, geliştirdiği veya dönüştürdüğü karmaşık bir yapı olduğu belirtilmektedir (Cifci, 2023). Eşlerin farklı dinlere mensup olması çiftin iletişimini daha zor hale getirmekte ve bu zorluk aile tutumları, değerleri ve ailedeki rollerle o kadar ilgili olmamaktadır. Farklı sosyokültürel geçmişlere sahip çiftlerin, birbirlerinin beklentilerini anlamayı kolaylaştıran paylaşılan anlam alanından daha az yararlanabileceği ve karar

vermede fikir birliği bulmakta zorlanabileceği öne sürülmektedir (Uhlich vd., 2022). Değerler arasındaki farklılıkların artması, çiftlerin daha fazla çatışma yaşamasıyla da ilişkilendirilmektedir (Uhlich vd., 2022; Cifci, 2023).

Kültürlerarası evli çiftler ile aynı kültürden evli çiftler arasında evlilik doyumu açısından önemli bir fark bulunmuş ve kültürlerarası çiftlerin evlilik doyumunun daha düşük olduğu tespit edilmiştir (Cifci, 2023). Kültürlerarası çiftlerin farklı geçmişlerden gelen benzersiz zorluklarla (duygularını ve düşüncelerini paylaşmak gibi) karşı karşıya kaldığı ve bu sürecin oldukça karmaşık ve her çifte özgü olduğu belirtilmektedir. Bununla birlikte, Henderson (2019) tarafından yapılan meta-analiz çalışmasında, farklı ırksal ve etnik geçmişlerden gelen bireylerin oluşturduğu kültürlerarası çiftler ile aynı grup içindeki çiftler arasında ilişki doyumu açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu sonuç, 27 çalışmanın meta-analizi ile elde edilmiş olup, toplam 14.660 birey/çifti kapsayan geniş bir örnekleme dayanmaktadır. Örneklemin ırksal/etnik kompozisyonunun ilişki doyumu bulgularına etkisi değerlendirildiğinde, çalışmalarda Asyalı katılımcıların oranındaki artışın etki büyüklüğünde küçük ama anlamlı bir artışla ilişkili olduğu saptanmıştır (Henderson, 2019).

Kültürlerarası çiftlerin ilişkilerini bir öğrenme ve kendini geliştirme atmosferi olarak gördükleri ve bunun aile beklentilerine açık olmayı, sorgulama, kendini ifade etme, kendini açma ve kendini yansıtmayı içerdiği ifade edilmektedir (Cifci, 2023). Bu çiftlerin kültürel değer ve inançların çeşitliliğini ilişkilerinde zenginlik ve kişisel büyüme fırsatı olarak gördükleri ve yeni alanların keşfi için bir fırsat olarak değerlendirdikleri belirtilmektedir. Kültürlerarası ilişki doyumu araştırmalarının yapılmasının nedeni, ilişki doyumunun bireysel ve aile refahıyla doğrudan ilişkili olması, sağlam ilişki birlikteliklerinin oluşturulması ve korunmasından topluma sağlanan faydalar ve ilişki sıkıntısı ile ayrılıkları önleyecek çiftler için evrensel müdahaleler geliştirme ihtiyacından kaynaklanmaktadır (Kazim ve Rafique, 2021).

Araştırma bulguları, ilişki doyumundaki varyansın %96'sının bireysel faktörlere, yalnızca %4'ünün ise ülkelere atfedildiğini ortaya koymaktadır (Dobrowolska vd., 2020). Bu sonuçlar, bireysel farklılıkların ilişki doyumu üzerinde menşe ülkesine kıyasla daha büyük bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, ülke düzeyindeki faktörlerin hala ilişki doyumu üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu belirtilmektedir (De Netto vd., 2021).

1.2.3. İlişki Doyumu ile Ebeveyn Davranışları İlişkisi

İlişki doyumu ile ebeveyn davranışları arasındaki bağlantı, aile sistemleri teorisi çerçevesinde önemli bir araştırma alanı oluşturmaktadır. Belsky'nin ebeveynlik modeli, ebeveynlerin psikolojik durumlarının evlilik ilişkileri üzerinden ebeveyn davranışlarını şekillendirdiğini vurgulamaktadır (Huang vd., 2024). Aile sistemi teorisine göre, aileler birbiriyle ilişkili alt sistemlerden oluşan organize sistemlerdir ve evlilik alt sistemi ile ebeveyn-çocuk alt sistemi arasında karşılıklı bir etkileşim bulunmaktadır (Wang vd., 2024a; Wang vd., 2024b). Bu ilişki, "yayılma hipotezi" ve "taşma hipotezi" ile açıklanmakta; tatmin edici olmayan evlilik ilişkilerine sahip ebeveynlerin olumsuz duygu durumları ebeveyn-çocuk etkileşimlerine yansımakta, bir alt sistemdeki faydalar veya başarısızlıklar diğer alt sisteme taşınmaktadır (Huang vd., 2024; Wang vd., 2024a).

Evlilik memnuniyetsizliği yaşayan ebeveynler, kendi stresleri veya eşleri ile yaşadıkları çatışmalardan dolayı çocuklarına karşı suçlama, reddetme veya aşırı koruyuculuk gösterebilmektedirler (Huang vd., 2024). Evlilik doyumu düşük olan çiftler genellikle depresif belirtiler göstermekte ve çocuklarının davranışlarını izleme konusunda daha az zaman harcamaktadırlar (Wang vd., 2024b). Bu ebeveynler, çocuklarıyla olan ilişkilerinde daha kontrol edici ve otoriter yaklaşımlar sergileyebilmekte, evlilik ilişkisinden alamadıkları duygusal ve araçsal desteğin eksikliği nedeniyle daha az duyarlı ve daha kontrol edici stratejiler kullanmaktadırlar (Greenlee vd., 2022). Araştırma bulguları, evlilik doyumunun reddedici ebeveyn davranışları ile negatif yönde ilişkili olduğunu göstermekte, evlilik doyumu düşük olan ebeveynlerin aşırı koruyucu davranışlar sergileme ve çocukları arasında kayırmacılık yapma eğilimlerinin arttığını ortaya koymaktadır (Aluja vd., 2007). Öte yandan, bazı durumlarda telafi edici bir etki de gözlemlenebilmektedir. Evlilik ilişkisinden tatmin olmayan ebeveynler, eş yakınlığı eksikliğini gidermek için ebeveyn-çocuk etkileşimlerinden tatmin arayabilmekte ve çocukları ile daha yakın ilişkiler geliştirmeye çalışabilmektedirler. Bu durum, özellikle kadınlarda erkeklere kıyasla daha yaygın olarak gözlemlenmekte ve bazı durumlarda çocuklara aşırı dikkat gösterilmesine yol açabilmektedir (Huang vd., 2024).

Yüksek evlilik doyumuna sahip ebeveynler ise ebeveyn-çocuk ilişkisine yönelik daha olumlu bir öz-algıya sahip olmakta ve çocuklarının ihtiyaçlarına daha fazla dikkat edebilmektedirler (Huang vd., 2024). Bu ebeveynler, çocuklarının hata yaptığı durumlarda sabırlı bir şekilde iletişim kurmaya eğilimli olmakta ve sert disiplin

yöntemlerine başvurmak yerine daha yapıcı yaklaşımlar sergilemektedirler (Wang vd., 2024a). Evlilik doyumu yüksek olan ebeveynler, çocuklarına karşı daha olumlu yetiştirme stilleri sergilemekte ve özellikle evlilik doyumunun alt boyutları olan uzlaşma, sevgi ifadesi, genel doyum ve çiftler arası bağlılık düzeyleri, ebeveynlerin çocuklarına gösterdikleri sıcaklık ve kabul düzeylerini doğrudan etkilemektedir. Yüksek bağlılık düzeyine sahip ebeveynler, çocuklarına karşı daha fazla duygusal sıcaklık göstermekte ve kontrol girişimlerinde daha dengeli yaklaşımlar sergilemektedirler (Aluja vd., 2007; Huang vd., 2024).

Öz-şefkat, evlilik doyumu ile ebeveyn davranışları arasındaki ilişkide önemli bir aracı mekanizma olarak işlev görmektedir. Evlilik doyumu yüksek olan bireyler, eşleri tarafından kabul edildiğini ve desteklendiğini hissetmekte, bu durum kendi kendilerini kabul etme ve öz-şefkat geliştirme süreçlerini desteklemektedir. Yüksek öz-şefkate sahip ebeveynler, çocukları hata yaptığında daha hoşgörülü davranmakta ve çocuklarının davranışlarını düzeltmelerine yardımcı olmak için sabırlı yaklaşımlar sergilemekte, sert disiplin yöntemlerine başvurmamaktadır (Wang vd., 2024a).

İletişim kalitesi açısından değerlendirildiğinde, evlilik doyumu yüksek olan ebeveynler çocuklarıyla konuşurken daha gelişmiş dil yapıları kullanma eğilimindedir (Pratt vd., 1992). Evlilik doyumu yüksek olan çiftlerin hem annelerinin hem de babalarının daha uzun cümleler kullandıkları, evlilik doyumu yüksek olan ailelerdeki erkek çocukların daha karmaşık fiil yapıları içeren cümleler duyduğu bulunmuştur. Evlilik doyumu yüksek çiftlerdeki babalar, konuşma sırasında daha fazla monolog yapma eğilimi göstermekte, bu durum doyumlu evliliklerdeki babaların çocuklarıyla olan etkileşimlerde daha rahat ve genişletilmiş konuşma tarzı benimsemeleriyle açıklanabilmektedir (Pratt vd., 1992).

İlişki doyumu ile ebeveyn davranışları arasındaki ilişki çiftlerin çatışma çözme stilleri ve yakınlık düzeyleri üzerinden şekillenmektedir (Lessard vd., 2025). Pozitif problem çözme yaklaşımı benimseyen ebeveynler daha başarılı olmakta ve bu durum ilişki doyumlarını artırarak ebeveyn davranışlarını olumlu yönde etkilemektedir. Buna karşın, çatışma katılımı tarzını benimseyen ebeveynler, kişisel saldırılar ve bağırma gibi davranışlar sergileyerek partnerlerinin ilişki doyumunu olumsuz etkilemekte ve bu durum ebeveyn davranışlarına da yansımaktadır. Yakınlık faktörü önemli bir düzenleyici rol oynamakta; yüksek yakınlık algısına sahip çiftlerde, geri çekilme ve uyum sağlama stratejilerinin ilişki

doyumu üzerindeki olumsuz etkileri azalmakta ve bu durum ebeveyn davranışlarını olumlu yönde etkilemektedir (Lessard vd., 2025).

1.3. Öz Yeterlilik

1.3.1. Öz Yeterlilik Kavramı

Öz yeterlilik kavramı, Bandura'nın Sosyal Öğrenme Teorisi'nden türetilen ve sosyal bilişsel teorinin temel kavramlarından biri olarak geliştirilmiştir (Schaff vd., 2024; Glatz vd., 2024). Bu kavram, bireylerin belirli hedeflere ulaşmak için belirli şekillerde davranma yeteneklerine olan inançlarını açıklamakta (Schaff vd., 2024) ve insan eylemliği teorilerine dayalı olarak, bireylerin belirli davranışları etkili bir şekilde gerçekleştirebilme yeteneklerine olan güven düzeylerine göre çevrelerini etkilemek için harekete geçmeleri prensibine dayanmaktadır (Nicolas vd., 2020). Sosyal bilişsel teoriye göre, öz yeterlilik dinamik bir faktör olup, işlemsel bir sürecin parçasıdır ve bireylerin motivasyonları ile zorluklarla karşılaştıklarında gösterdikleri sebat davranışlarıyla yakından ilişkilidir (Glatz vd., 2024).

Bandura'nın öz yeterlilik teorisine göre, bireylerin davranış değişikliğinde öz yeterlilik inançları merkezi bir rol oynamakta (Donithen ve Schoppe-Sullivan, 2021) ve algılanan öz yeterlilik, aktivite seçimi, görev çabası harcama ve engeller karşısında görevde ısrar etmenin temel itici gücü olarak tanımlanmaktadır (Kong ve Yasmin, 2022). Öz yeterlilik, davranışın birincil belirleyicisi olmasa da, stresli koşullarla karşılaştıklarında insanların ne kadar çaba harcayacakları ve ne kadar süre devam edecekleri konusundaki kararlarında önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, öz yeterlilik bir kişinin belirli bir görevi veya aktivite dizisini etkili bir şekilde tamamlama kapasitesine olan inancını ifade etmekte ve bireyin yaşam olayları üzerinde kontrol sağlamak için gereken bilişsel kaynakları ve eylemleri harekete geçirme yeteneğini ölçmektedir (Kong ve Yasmin, 2022).

Bandura'ya göre öz yeterlilik, genelleştirilmiş bir eğilimi temsil etmez; aksine, bireyin gerçekleştirmeye çalıştığı davranışa bağlı olarak değişkenlik gösterebilmektedir. Bu nedenle öz yeterlilik inançlarının doğru bir şekilde değerlendirilmesi, ölçülmekte olan alana katkıda bulunan spesifik görevlerin örneklerini içermeyi gerektirmektedir (Nicolas vd., 2020). Öz yeterlilik düzeyi, bireylerin zorluklarla karşılaştıklarında gösterecekleri çaba miktarını ve bu çabayı sürdürme sürelerini yönlendirmekte olup, yüksek öz yeterlilik düzeyine sahip bireyler başarılı olana kadar ısrar etme eğilimi gösterirken, düşük öz yeterlilik düzeyine sahip olanlar daha kolay vazgeçme eğilimindedir (Nicolas vd., 2020). Ayrıca, Bandura daha yüksek öz

yeterliliğin, olumsuz deneyimler sırasında olumlu performansa yönelik engelleri aşmak için düzeltici eylemleri olumlu yönde etkilediğini varsaymıştır (Trahan ve Shafer, 2019).

Öz yeterlilik, bir kişinin belirli performansları gerçekleştirmek için gerekli eylem planlarını organize etme ve yürütme yeteneklerine olan inancı olarak tanımlanmakta ve davranışları üretme ve düzenlemede önemli bir bilişsel faktör olarak işlev görmektedir (Glatz ve Trifan, 2019). Bandura teorisinde yeterlilik beklentileri ile sonuç beklentileri arasında önemli bir ayrım yapmıştır. Algılanan öz yeterlilik, belirli türdeki performansları gerçekleştirme yeteneğine ilişkin bir yargı iken, sonuç beklentileri bu performanslardan kaynaklanması muhtemel sonuçlar hakkındaki yargılardır. Bu ayrım, davranışların belirlenmesinde farklı mekanizmaları temsil ettiği için teorik olarak önemlidir (Glatz ve Trifan, 2019).

Öz yeterlilik inançları, insanların temel öz-yansıtma ve öz-değerlendirme kapasitesini yansıtan kavramlar olarak tanımlanmakta (Holloway vd., 2019) ve bireylerin belirli görevleri yerine getirme yeteneklerine olan inançlarını ifade eden çok boyutlu bir kavram olarak ele alınmaktadır (Vance ve Brandon, 2017). Bu inançlar, insanların eylemlerinin güçlü motivatörleri olarak işlev görmekte ve bireylerin kendilerini güçlendiren ya da zayıflatan şekillerde düşünüp düşünmediklerini; kendilerini ne kadar iyi motive ettiklerini ve zorluklarla karşılaştıklarında ne kadar sebat ettiklerini; duygusal yaşamlarının kalitesini ve yaşam yollarını belirleyen önemli karar noktalarında yaptıkları seçimleri etkilemektedir (Holloway vd., 2019). Yeterlilik yargıları, ebeveynlik gibi belirli bir davranış alanına özgüdür ve bireyin o alanla ilgili düşünceleri, eylemleri ve duygularıyla ilişkilidir (Holloway vd., 2019).

Öz yeterlilik kavramı, kişilik özelliği olarak değil, bağlama bağlı bir kavram olarak ele alınmakta (Roskam vd., 2016) ve bireylerin yeni, öngörülemeyen ve stresli unsurlar içerebilen görevleri ne kadar etkili bir şekilde yürütebileceklerine dair yargılarını kapsamaktadır (Vance ve Brandon, 2017). Bu yaklaşıma göre öz yeterlilik, belirli durumlar ve görevlerle ilgili olarak bireyin kendi yeteneklerine olan inancını ifade etmektedir (Roskam vd., 2016). Öz yeterlilik inançları, bireylerin davranışları başlatma ve sürdürme konusundaki kararlılıklarını etkileyen temel faktörlerden biri olarak işlev görmekte ve bu inançların gücü, bireyin belirli bir davranış konusundaki kesinlik veya belirsizlik derecesini ifade etmektedir. Güçlü öz yeterlilik inançları, bireylerin zorlu durumlarla karşılaştıklarında daha uzun süre sebat etmelerini sağlamaktadır (Vance ve Brandon, 2017).

Sosyal öğrenme teorisi, öz yeterlilik inançlarının hem bireysel faktörlerden (kişisel başarı geçmişi, duygusal uyarılma ve fizyolojik etkileri gibi) hem de bağlamsal faktörlerden (başkalarından gelen sözel geri bildirim, sosyal karşılaştırmalar gibi) kaynaklandığını öne sürmektedir (Roskam vd., 2016). Bandura öz yeterlilik teorisinde, öz yeterliliğin dört temel kaynaktan türediğini öne sürmüştür: (1) kişinin önceki başarı ve başarısızlıkları, (2) dolaylı deneyimler, (3) sözel geri bildirim ve (4) olumsuz psikolojik ve fizyolojik uyarılma durumları. Bu teoriye göre, performans başarıları öz yeterlilik için en güçlü kaynak olarak kabul edilirken, bunu sırasıyla dolaylı deneyim, sözel ikna ve duygusal uyarılma takip etmektedir (Roskam vd., 2016).

Öz yeterlilik inançları, büyük ölçüde bireyin belirli bir görevdeki kişisel başarı geçmişinden türetilmekte ve başkalarının belirli davranışlarda bulunduğunu gözlemleme, başkalarından sözlü geri bildirim alma ve bir davranışı gerçekleştirirken fizyolojik uyarılma yaşama gibi faktörlerden de etkilenmektedir (Murdock, 2013). Öz yeterlilik inançları, belirli bir durumun bilişsel olarak nasıl değerlendirildiği ile de ilişkilidir ve bu durum, performansın kişinin becerisi ile ilişkili olduğuna inanma ile performansın dış faktörlerle ilişkili olduğuna inanma arasındaki farkı içermektedir (Murdock, 2013). Bu kavram, bireyin kendi sisteminin bir parçası olarak kabul edilen ve psikolojik tedaviler yoluyla geliştirilebilen uyarlanabilir bir psikolojik beceri olarak tanımlanmakta ve öz yeterlilik inancı bireylerin davranışlarını, motivasyonlarını ve performanslarını doğrudan etkilemektedir (Schaff vd., 2024).

1.3.2. Kültürel Bağlamda Öz Yeterlilik

Öz yeterlilik, bireylerin belirli görevleri başarıyla yerine getirebileceklerine dair inançlarını ifade eden temel bir psikolojik yapı olarak, Albert Bandura tarafından geliştirilen sosyal bilişsel teorinin merkezinde yer almaktadır. Başlangıçta evrensel bir yapı olarak ele alınan bu kavram, "gelecekteki durumları yönetmek için gerekli eylem planlarını organize etme ve yürütme yeteneklerine olan inançlar" şeklinde tanımlanmıştır (Burke vd., 2009). Geleneksel teoriye göre, optimistik öz yeterlilik inançları üstün işlevsellik düzeyleri üretirken, gerçekçi öz yeterlilik inançları işlevselliği engellemektedir. Ancak artan kültürlerarası araştırmalar, bu varsayımları sorgulamaya başlamış ve öz yeterlilik kavramının kültürel olarak nötr olmadığını ortaya koymuştur (Klassen, 2004).

Kültürel boyutlar açısından ele alındığında, bireycilik-kolektivizm ayrımı öz yeterlilik inançlarının oluşumu ve işleyişinde kritik bir rol oynamaktadır. Bireyci kültürler "ben"

bilincini, bağımsızlığı ve bireysel inisiyatifi vurgularken; kolektivist kültürler "biz" bilincini, kolektif kimliği ve grup dayanışmasını öne çıkarmaktadır (Klassen, 2004). Bu temel farklılık, öz yeterlilik inançlarının nasıl algılandığı, değerlendirildiği ve davranışları nasıl etkilediği konusunda önemli sonuçlar doğurmaktadır. Kültürlerarası araştırmalar, kolektivist kültürlerden gelen bireylerin sistematik olarak daha düşük öz yeterlilik inançları rapor ettiklerini göstermektedir. Ahn ve diğerlerinin (2016) Kore, Filipinler ve Amerika Birleşik Devletleri'nde yaptığı çalışma, kolektivist ülkelerdeki öğrencilerin bireyci ülkelerdeki akranlarına kıyasla anlamlı şekilde daha düşük matematik öz yeterlilik düzeyleri bildirdiklerini ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Klassen'ın (2004) çalışması, incelenen 20 çalışmanın neredeyse tamamında Batılı olmayan kültürel grupların daha düşük öz yeterlilik inançlarına sahip olduğunu, ancak bazı durumlarda bu düşük inançların sonraki işlevselliği daha iyi yordadığını göstermiştir.

Bu düşük öz yeterlilik raporlarının ardında yatan faktörlerden biri mütevazılık kavramıdır. Kolektivist kültürlerdeki öğrencilerin nispeten düşük öz yeterlilik bildirmeleri, kültürel mütevazılık taleplerini yansıtıyor olabilir (Ahn vd., 2016). Bu durum, öz yeterlilik ölçümlerinin kültürler arası geçerliliği konusunda önemli sorular ortaya çıkarmakta ve aynı öz yeterlilik bilgisinin farklı kültürel bağlamlarda farklı şekillerde yorumlandığını göstermektedir. Öz yeterlilik kaynaklarının kültürel değerlendirmesi de bu farklılıkları desteklemektedir. Ahn ve diğerlerinin (2016) bulgularına göre, Koreli ve Amerikalı öğrencilerin öz yeterlilik inançları öğretmenlerinden gelen dolaylı deneyimler ve aile ile akranlarından gelen sosyal ikna tarafından eşit şekilde yordanırken; Filipinli ergenlerin öz yeterlilik inançları en iyi akranlarından gelen sosyal ikna ile açıklanmaktadır.

Sosyal bağlam ve sosyal sermaye, öz yeterlilik inançlarının anlaşılmasında göz ardı edilemez faktörlerdir. Burke ve diğerlerinin (2009) Latina ve Filipinli kadınlarla yaptığı nitel araştırma, öz yeterlilik inançlarının sosyal sermaye ve ilişkisel kültür bağlamında nasıl şekillendiğini göstermektedir. Bu çalışma, öz yeterlilik kavramının bireysel psikolojik faktörlere odaklanan mevcut tanımının, sosyal ve kültürel bağlamın bilinçdışı etkilerini göz ardı ettiğini vurgulamaktadır. Mevcut öz yeterlilik yapısı, davranış üzerindeki bazı etkilerin bilinç dışında olduğunu ve tarihsel ile kurumsal geçmişlerde kök saldığını hesaba katmamaktadır. Bu durum, özellikle göçmen ve marjinalleşmiş topluluklar için öz yeterlilik kavramının yeniden değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir (Burke vd., 2009).

Kolektif öz yeterlilik kavramı, bireysel öz yeterlilik ile kültürel bağlam arasındaki ilişkiyi anlamada önemli bir köprü işlevi görmektedir. Bazı Batılı olmayan gruplar için kolektif öz

yeterlilik, Batılı gruplar için bireysel öz yeterlilik işlevi gördüğü şekilde çalışmaktadır. Bu durum, öz yeterlilik inançlarının kültürel olarak farklı benlik yapılanmalarından etkilendiğini ve evrensel bir psikolojik yapı olarak ele alınamayacağını göstermektedir (Klassen, 2004). Aile sistemleri perspektifinden bakıldığında ise, öz yeterlilik inançlarının aile içi dinamikler ve kültürel değerlerle yakından ilişkili olduğu görülmektedir. Peleg ve Idan-Biton'un (2018) İsrailli Yahudi ve Arap öğrencilerle yaptığı çalışma, öz yeterlilik ile benliğin farklılaşması arasında pozitif, kuşaklararası üçgenleme ile negatif korelasyonlar olduğunu göstermiştir. Arap öğrenciler, Yahudi katılımcılara kıyasla daha düşük öz yeterlilik düzeyleri ve daha yüksek duygusal kopma ile kuşaklararası üçgenleme düzeyleri rapor etmişlerdir. Bu bulgular, kültürel değerlerin ve aile yapılarının öz yeterlilik inançlarının gelişiminde oynadığı kritik rolü vurgulamaktadır (Peleg ve Idan-Biton, 2018).

1.3.3. Ebeveynlik Bağlamında Öz Yeterlilik

Ebeveynlik öz yeterliliği (PSE), ebeveynlerin kendi ebeveynlik yeteneklerine ve rollerini yerine getirme kapasitelerine olan inançları olarak tanımlanmaktadır (Schaff vd., 2024). Bu kavram, ebeveynlerin çocuklarını sağlık ve başarıyı teşvik edici şekilde etkileme yeteneklerine olan inançlarını ifade ederken, aynı zamanda başarılı ebeveynlik yapabilme yeteneklerine ilişkin algılarını da kapsamaktadır (Kong ve Yasmin, 2022). Ebeveynlik öz yeterliliği, ebeveynlerin çocuklarını etkili şekilde yetiştirmek için gerekli davranışlar hakkındaki bilgileri, bu davranışları gerçekleştirebilme yeteneklerine olan güven düzeyleri ve bu davranışların çocukları için olumlu sonuçlar doğuracağına olan inançları arasındaki etkileşimin bir ürünü olarak değerlendirilmektedir (Nicolas vd., 2020).

Bu kavram Bandura'nın öz yeterlilik teorisine dayanmakta ve bir bireyin belirli görevleri etkili şekilde tamamlama kapasitesine olan inancının davranışı etkileyen temel süreçlerden biri olduğunu belirtmektedir. PSE, bir ebeveynin yaşam olayları üzerinde kontrol sağlamak için gereken bilişsel kaynakları ve eylemleri harekete geçirme yeteneğini ölçmektedir (Kong ve Yasmin, 2022). Sosyal-bilişsel teori perspektifinden bakıldığında, ebeveynlik öz yeterliliği inançları büyük ölçüde bireyin belirli ebeveynlik görevlerindeki deneyimi tarafından belirlenmekte ve yetkin, başarılı bir ebeveyn olma yeteneklerine ilişkin öz-referanslı değerlendirmeler olarak tanımlanmaktadır (Murdock, 2013).

Ebeveynlik öz yeterliliği dinamik bir boyut olarak karakterize edilmekte ve görevin gereksinimlerine, dış faktörlere ve kişinin önceki deneyimlerine bağlı olarak değişmektedir

(Kong ve Yasmin, 2022). Bu kavram, ebeveynlerin kendi rollerindeki yetkinlik algılarını ifade ederken, çocuğun yetiştirilmesinden sorumlu olunduğunda aktive olan inanç, düşünce, değer ve beklentileri de kapsamaktadır. Ebeveynlik bağlamında öz yeterlilik inançlarının, ebeveynlerin çocuklarıyla olan geçmiş ve mevcut deneyimlerine ve bu deneyimin yaratabileceği duygusal uyarılıma bağlı olduğu düşünülmektedir (Roskam vd., 2016). Bu inançları etkileyen faktörler arasında başkalarının ebeveynlik görevlerini gerçekleştirdiğini gözlemleme, başkalarından geri bildirim alma, ebeveynlik durumlarında fizyolojik uyarılma yaşama ve bu durumların bilişsel değerlendirmesi yer almaktadır (Murdock, 2013).

Ebeveynlik öz yeterliliği, ebeveynlerin çocuklarını zararlı durumlardan koruyan bakım sağlama, çocukların gelişimsel, duygusal ve fiziksel sağlığını destekleyen etkileşimler kurma ve çocukların potansiyellerini geliştiren etkili büyüme stratejilerini öğrenme gibi temel boyutlarda kendilerini yeterli hissetmelerini kapsamaktadır. Bu kavram, ebeveynlerin çocuk bakımı ile ilgili bilgi sahibi olmaları ve bu bilgiyi uygulama konusundaki yeteneklerine olan inançlarını içermekte, her gelişim aşamasında ihtiyaç duyulan bakım görevleri hakkındaki bilgileri ile bu davranışları sergileme konusundaki öz değerlendirmelerini birleştirmektedir (Vance ve Brandon, 2017).

Yüksek ebeveynlik öz yeterliliğine sahip ebeveynlerin, ebeveynlik yeteneklerine güçlü bir inanca sahip oldukları ve ergenlerin gelişimsel sonuçlarını destekleyecek pozitif bir ortam sağlama konusunda daha yetenekli oldukları belirtilmektedir. Bu ebeveynler, ergenlerle daha iyi psikolojik uyum, aile ve akran etkileşiminde daha yüksek yetkinlik, düşük yalnızlık ve depresyon riski, daha az madde kötüye kullanımı ve saldırganlık davranışları olan çocuklara sahip olma eğilimindedirler (Schaff vd., 2024). Sosyal bilişsel teoriye göre, yüksek ebeveynlik öz yeterliliğine sahip ebeveynler zorlu çocuk davranışlarıyla başa çıkma konusunda daha iyi donanımlı olmakta ve bu durum çocukların uyumunda olumlu etkiler yaratmaktadır (Glatz vd., 2024). Yüksek PSE'ye sahip bireyler, özellikle kendini yenilgiye uğratan düşüncelere karşı direnç gösterebilir ve ebeveynlik zorluklarıyla karşılaştıklarında sebat edebilmektedirler (Holloway vd., 2019).

Ebeveynlik öz yeterliliği, ebeveynlerin rollerinde harcayacakları çaba miktarını ve bu çabayı sürdürme sürelerini yönlendirmektedir. Yüksek ebeveynlik öz yeterliliğine sahip ebeveynler zorluklarla karşılaştıklarında başarılı olana kadar ısrar etme eğilimi göstererek yüksek öz yeterlilik düzeylerini doğrularken, düşük ebeveynlik öz yeterliliğine sahip ebeveynler daha kolay vazgeçerek düşük öz yeterlilik düzeylerini pekiştirme eğilimindedir (Nicolas vd., 2020).

Çok sayıda kesitsel, boylamsal ve müdahale çalışması, yüksek PSE'nin ebeveynlerin çocukları besleme, uygun davranışsal sınırlar koyma ve sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimlerini destekleme kapasiteleriyle ilişkili olduğunu bulmuştur. Birçok çalışma, ebeveynliğin bu yönlerinin PSE'nin çocukların davranışları ve psikolojik uyumları üzerindeki etkisine aracılık ettiğini göstermiştir (Holloway vd., 2019).

Yüksek PSE sergileyen ebeveynlerin olumlu ebeveynlik davranışlarına girme konusunda daha istekli oldukları öne sürülmektedir. Bu durum, yüksek PSE'nin çocukluk dönemi boyunca çeşitli optimal ebeveynlik stratejileri ile ilişkili olduğunu bildiren kapsamlı incelemelerle desteklenmektedir. Bu stratejiler arasında çocukların ihtiyaçlarına ebeveyn duyarlılığı ve yanıt verme, sıcak ve sevecen ebeveynlik davranışı ve izleme yer almaktadır. Ebeveynlik öz yeterliliği, ebeveynlerin daha fazla çaba gerektiren disiplin uygulamalarına katılma motivasyonları, artan ebeveynlik sıcaklığı ve düşük düşmanlık ile ilişkilendirilmektedir (Rominov vd., 2016). Tersine, düşük PSE zorlayıcı disiplin veya düşmanca ebeveynlik ile ilişkilendirilmiştir. Düşük PSE'ye sahip ebeveynler zorluklar ortaya çıktığında kolayca pes edebilir ve bu durum tutarlı şekilde olumlu ebeveynlik stratejilerini kullanmayı zorlaştırabilir. Zamanla bu durum düşük yeterlilik inançlarını doğrulayabilir (Rominov vd., 2016).

Ebeveynlik öz yeterliliği, çeşitli psikososyal faktörlerin ebeveynlik yetkinliği ve çocuk uyumu üzerindeki etkisinin önemli bir aracısı olarak öne sürülmektedir. Bu bağlamda ebeveynlik öz yeterliliği, sosyo-demografik durum, sosyal destek, bebek zorluğu ve anne depresyonu gibi çeşitli psikososyal faktörlerle ilişkili risklere karşı potansiyel bir tampon görevi görmektedir (Coyle vd., 2021). Başkalarından gelen geri bildirimler, özellikle akrabalar, öğretmenler, doktorlar ve arkadaşlar gibi kişilerden gelen yorumlar ile benzer aile durumlarındaki diğer ebeveynlerden alınan geri bildirimler ebeveynlik öz yeterliliğinde kilit rol oynamaktadır. Ayrıca diğer ebeveynlerle yapılan sosyal karşılaştırmalar da öz yeterliliğe önemli katkı sağlamaktadır (Roskam vd., 2016).

Ebeveynlik öz yeterliliği, ebeveynler ve çocuklar arasında karşılıklı bir ilişki içinde değerlendirilmektedir. Bu karşılıklı ilişkide çocuklar, ebeveyn yeterlilik değerlendirmeleri ve ebeveynlik yetkinliği üzerinde bir geri bildirim döngüsü içinde etkide bulunmaktadır. Bebek mizacı ve çocuk davranışsal uyumu gibi faktörler doğrudan ebeveynlik yetkinliği ile bağlantılıdır. Ebeveynlik öz yeterliliği, çocukların sosyal-duygusal uyumları ile yakından ilişkili bulunan bir değişkendir ve yetkin ebeveynlik uygulamalarının güçlü bir yordayıcısı olarak ortaya çıkmış, çocukların sosyal-duygusal uyumunu etkilemektedir (Coyle vd., 2021).

Cinsiyet açısından değerlendirildiğinde, babalar genellikle doğum sonrası ilk yılda annelere kıyasla daha düşük ebeveynlik öz yeterliliğine sahip olmaktadırlar (Donithen ve Schoppe-Sullivan, 2021). Annelerden farklı olarak, babalar öz yeterliliklerini doğum öncesi dönemde geliştirmezler; bunun yerine çocuklarının yaşamının ilk iki ayında çocuklarıyla etkileşim kurdukları takdirde ebeveynliklerinde daha fazla katılımcı ve etkili olma eğilimi gösterirler. Erkeklerin ebeveynlik konusundaki güvenleri, çocuklarıyla artan katılım düzeyleriyle ilişkilidir (Trahan ve Shafer, 2019). Özellikle babalar açısından, düşük ebeveynlik öz yeterliliğinin düşmanca ebeveynlik davranışları ve tutarsız ebeveynlik ile ilişkili olduğu görülmektedir (Donithen ve Schoppe-Sullivan, 2021). Postnatal dönemde daha az yeterli olan babalar daha az katılımcı olabilir ve bazı ebeveynlik davranışlarına girme konusunda daha az istekli olabilirler. Sonuç olarak, bu babalar ebeveynlik için güçlü bir temel geliştirmezler ve bu durum çocukları büyüdükçe işleri daha da zorlaştırabilir (Rominov vd., 2016).

1.3.4. Öz Yeterlilik ile Ebeveyn Davranışları İlişkisi

Ebeveynlik öz yeterliliği ile ebeveyn davranışları arasındaki ilişki, çocuk gelişimi ve aile dinamikleri açısından kritik öneme sahip olan karmaşık ve çok boyutlu bir yapı sergilemektedir. Ebeveynlerin öz yeterlilikleri, ebeveynlik davranışları üzerinde güçlü bir etkiye sahiptir (Schaff vd., 2024). Kendilerini yeterli hisseden ebeveynlerin ebeveynlik çabalarında daha fazla motivasyona sahip oldukları ve zorluklarla karşılaştıklarında daha fazla sebat gösterdikleri vurgulanmaktadır (Glatz vd., 2024). Öz yeterlilik teorisi perspektifinden değerlendirildiğinde, ebeveynlerin kendi yetkinliklerine ilişkin olumlu değerlendirmeleri, onları daha etkili ebeveynlik stratejileri geliştirmeye ve sürdürmeye motive edebilmektedir (Donithen ve Schoppe-Sullivan, 2021).

Yüksek ebeveynlik öz yeterliliği düzeyine sahip ebeveynler, çocuklarının gelişimi ve davranışları üzerinde etkili ve olumlu bir etki yaratabileceklerine olan güçlü inançları sayesinde, çeşitli optimal ebeveynlik stratejilerini başarılı bir şekilde uygulama eğilimindedirler. Bu ebeveynler, cezalandırıcı olmayan disiplin, etkili izleme, sıcaklık gösterme ve çocuklarının günlük yaşamlarına daha fazla katılım gösterme davranışları sergilemektedirler (Schaff vd., 2024; Kong ve Yasmin, 2022). Ayrıca, yüksek öz yeterlilik düzeyine sahip ebeveynler, çocuklarının ihtiyaçlarına uygun şekilde ebeveynlik uygulamalarını değiştirme konusunda daha iyi bilişsel katılım gösterebilmekte ve çocuklarına zarar verebilecek şekilde davranma olasılıkları önemli ölçüde düşük olmaktadır (Schaff vd., 2024). Bu ebeveynler, anne

duyarlılığı ve çocukların ihtiyaçlarına yanıt verme, sıcak ve sevgi dolu ebeveynlik davranışı gösterme konularında da daha başarılı olmaktadırlar (Kong ve Yasmin, 2022).

Yüksek öz yeterlilik inançlarına sahip ebeveynlerin davranışsal özelliklerini daha detaylı incelediğimizde, bu ebeveynlerin zorlu çocuk davranışlarıyla başa çıkma konusunda daha iyi donanımlı oldukları ve bu durumun çocuklarının uyumunda olumlu etkiler yarattığı görülmektedir (Glatz vd., 2024). Öz yeterlilik duygusu, ebeveynlerin hayal kırıklığını azaltarak çocuklarıyla yakın ve sıcak ilişkiler kurmalarını kolaylaştırmakta, hem ebeveynlik uygulamalarının kalitesini artırmakta hem de çocukların davranışsal sonuçlarını olumlu yönde etkilemektedir (Glatz vd., 2024). Bu ebeveynler, çocuklarının ihtiyaçlarına daha duyarlı olmakta, çocuklarıyla doğrudan etkileşimlerde bulunmakta, aktif başa çıkma stratejileri kullanmakta ve çocuklarının daha az davranışsal problem yaşadığını algılamaktadırlar (Kong ve Yasmin, 2022). Özellikle babalar için, yüksek ebeveynlik öz yeterliliği daha az reaktif davranışlar ve çocuklara yönelik daha az olumsuz atıflarla ilişkilendirilmektedir (Donithen ve Schoppe-Sullivan, 2021).

Tersine, düşük ebeveynlik öz yeterliliğine sahip ebeveynler, ebeveynlik sürecinde önemli zorluklarla karşılaşmakta ve bu durum olumsuz ebeveynlik davranışlarının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu ebeveynler, tutarsız disiplin, reddedicilik, saldırganlık, aşırı izleme, aşırı katılım ve tiksindiricilik gibi olumsuz ebeveynlik davranışları sergileme eğilimindedirler (Schaff vd., 2024). Düşük öz yeterlilik düzeyine sahip ebeveynler, zorlayıcı veya sert ebeveynlik uygulamaları ile ebeveynlik zorluklarıyla karşılaştıklarında kolayca vazgeçme eğilimi göstermektedirler. Bu ebeveynler, daha yüksek depresyon oranları göstermekte, daha savunmacı ve kontrol edici davranışlar sergilemekte, çocuk zorluklarına ilişkin daha yüksek algılara sahip olmakta, daha yüksek stres seviyeleri bildirmekte ve cezalandırıcı disiplin stratejileri kullanmaktadırlar (Kong ve Yasmin, 2022). Düşük öz yeterlilik inancına sahip ebeveynler, zorlu ebeveynlik durumlarıyla başa çıkma konusunda kendilerini yetersiz hissedebilir ve bu durum onların çocuklarına karşı daha az sabırlı ve hoşgörülü olmalarına neden olabilmektedir (Chau ve Giallo, 2015).

Ebeveynlik öz yeterliliği ile ebeveyn davranışları arasındaki ilişkinin dinamik ve karşılıklı etkileşimli doğası, bu alandaki araştırmaların önemli bulgularından birini oluşturmaktadır. Olumlu ebeveynlik uygulamaları, ebeveynlerin öz yeterlilik düzeylerini artırırken, yüksek öz yeterlilik de daha etkili ebeveynlik davranışlarını teşvik etmektedir (Glatz vd., 2024). Bu karşılıklı etkileşim, ebeveynlik sürecinin dinamik ve işlemsel doğasını yansıtmakta ve etkili

ebeveynlik davranışlarının sergilenmesi sonucunda çocukta gözlenen olumlu gelişimsel sonuçların, ebeveynin öz yeterlilik inançlarını güçlendirdiğini göstermektedir. Bu güçlenen inançlar, ebeveynin gelecekteki ebeveynlik davranışlarını olumlu yönde etkilemekte ve bu döngü sürekli olarak devam etmektedir (Vance ve Brandon, 2017).

Öz yeterlilik ile ebeveyn davranışları arasındaki ilişkiyi açıklayan temel mekanizmalar, ebeveynlik bilişlerinin ebeveynlik uygulamalarını şekillendirme süreci üzerinden anlaşılabilmektedir. Ebeveynlik öz yeterliliği, ebeveynlik bilişlerinin kritik bir bileşeni olarak ebeveynlik davranışlarını etkileyebilmekte ve dolaylı olarak çocuk gelişim sonuçlarını da belirleyebilmektedir. Yüksek öz yeterlilik inancına sahip ebeveynler, ebeveynlik rollerinde daha yetkin ve güvenli hissederek, çocuklarıyla olan etkileşimlerinde daha olumlu davranışlar sergileyebilmektedirler (Donithen ve Schoppe-Sullivan, 2021). Sosyal bilişsel teori perspektifinden bakıldığında, ebeveynlik öz yeterliliği ile ebeveyn davranışları arasındaki ilişki karşılıklı ve dinamik bir yapı sergilemekte, ebeveynlerin önceki başarı ve başarısızlık deneyimleri öz yeterlilik inançlarını şekillendirirken, bu inançlar da gelecekteki ebeveynlik davranışlarını ve stratejilerini belirlemektedir (Holloway vd., 2019).

Ebeveynlik öz yeterliliğinin ebeveyn davranışları üzerindeki etkisi, motivasyon düzeyleri ve davranışsal seçimler açısından da kritik öneme sahiptir (Nicolas vd., 2020). Kendilerini yetkin hisseden ebeveynler, zorlu ebeveynlik durumlarında daha fazla çaba gösterme ve ısrarcı olma eğilimindedirler, bu durum sıcaklık ve duyarlılık gibi olumlu ebeveynlik uygulamalarının artmasına ve tutarsız ya da sert disiplin gibi olumsuz uygulamaların azalmasına katkıda bulunmaktadır. Yüksek öz yeterlilik düzeyine sahip ebeveynler, kanıta dayalı koruyucu ebeveynlik davranışlarını sergileme konusunda daha fazla güven duyarlar ve bu davranışları sürdürme konusunda daha kararlı olurlar. Düşük öz yeterlilik düzeyine sahip ebeveynler ise zorluklarla karşılaştıklarında daha kolay vazgeçme eğilimi göstererek, tutarsız veya etkisiz ebeveynlik davranışları sergileyebilirler (Nicolas vd., 2020).

Öz yeterliliğin koruyucu faktör olarak işlevi, özellikle olumsuz koşullarda ebeveyn davranışlarını şekillendiren önemli bir mekanizma olarak karşımıza çıkmaktadır. Yüksek öz yeterlilik düzeyi, depresif belirtiler yaşayan babaların çocuklarına karşı sıcaklık göstermelerini destekleyebilmekte ve öz yeterliliğin ebeveynlik davranışları üzerinde koruyucu bir faktör olarak rol oynayabileceğini göstermektedir. Özellikle ruh sağlığı sorunları yaşayan ebeveynler için öz yeterlilik, olumsuz ebeveynlik uygulamalarına karşı bir direnç faktörü olarak değerlendirilebilmektedir (Trahan ve Shafer, 2019). Ebeveynlik öz yeterliliği, aynı zamanda

çeşitli psikososyal risk faktörlerinin ebeveyn davranışları üzerindeki olumsuz etkilerine karşı koruyucu bir rol oynayabilmekte, yüksek öz yeterlilik inançları ebeveynlerin stresli durumlarla daha etkili başa çıkmalarını sağlayarak, çocuklarına yönelik daha olumlu ve yapıcı davranışlar sergilemelerine katkıda bulunabilmektedir (Coyle vd., 2021).

Ebeveynlik öz yeterliliğinin çok boyutlu yapısı, ebeveynlerin farklı alanlarda farklı davranış kalıpları sergileyebileceğini ortaya koymaktadır. Örneğin, okul başarısı konusunda kendini yetkin hisseden bir ebeveyn bu alanda daha fazla katılım gösterirken, akran ilişkileri konusunda düşük yeterlilik algısına sahip olan aynı ebeveyn bu alanda daha pasif kalabilmektedir. Bu durum, ebeveynlik öz yeterliliğinin domain-spesifik doğasını ve davranışlar üzerindeki farklılaşmış etkilerini göstermekte, ebeveynlerin çocuklarını besleme, uygun davranışsal sınırlar koyma ve sosyal, duygusal, bilişsel gelişimlerini destekleme konularında sergiledikleri yetkin davranışların öz yeterlilik inançlarıyla doğrudan ilişkili olduğunu vurgulamaktadır (Holloway vd., 2019).

Ebeveynlik kavramsal ağı içerisinde öz yeterliliğin etkisi, sadece doğrudan davranışsal sonuçlarla sınırlı kalmamakta, aynı zamanda diğer ebeveynlik değişkenleri üzerinde de yaygın pozitif etkiler yaratabilmektedir. Öz yeterlilik inançlarının geliştirilmesi, davranışsal ve duygusal duyarlılık, pozitif duygu, irritabilite ve destek gibi çeşitli ebeveyn davranışlarında iyileşmelere yol açabilmekte, ebeveynlik kavramsal ağı içerisinde basamaklı ve yaygın etkiler oluşturan karmaşık mekanizmalar aracılığıyla gerçekleşmektedir. Bu yaygın etki, öz yeterliliğin ebeveynlik rolündeki yetkinlik algısını kapsayan bilişsel bir yapı olmasından kaynaklanabilir ve bu bilişsel değişimin davranışsal düzeyde de pozitif yansımalar yaratması mümkün görünmektedir (Roskam vd., 2016).

Sonuç olarak, ebeveynlik öz yeterliliği ile ebeveyn davranışları arasındaki ilişki, sosyal bilişsel teorinin temel prensipleri çerçevesinde anlaşılabilecek karmaşık ve çok yönlü bir yapı sergilemektedir. Bu ilişki, ebeveynlerin kendi yeteneklerine olan inançlarının ebeveynlik davranışlarını şekillendiren önemli bir bilişsel faktör olarak işlev görmesi ve ebeveynlik deneyimlerinin sadece çocukla olan ilişkiyi değil, aynı zamanda ebeveynin genel benlik algısını da etkilemesi mekanizmaları üzerinden gerçekleşmektedir (Murdock, 2013). Başarılı ebeveynlik deneyimleri, bireyin hem ebeveynlik öz yeterliliğini hem de genel öz yeterliliğini artırabilirken, başarısız deneyimler her iki alanda da olumsuz etkilere yol açabilmektedir (Murdock, 2013).

1.4. İlgili Araştırmalar

1.4.1. İlişki Doyumu ile Ebeveyn Davranışları İlişkisini İnceleyen Araştırmalar

Huang ve diğerleri (2024) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, Çin'de Lekima Tayfunu sonrasında 4.570 ebeveyn üzerinde travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) belirtileri, evlilik doyumu ve ebeveyn davranışları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre, evlilik doyumu TSSB belirtileri ile ebeveyn davranışları arasında aracı rol oynamaktadır. Özellikle, yüksek evlilik doyumu daha fazla duygusal sıcaklık ve daha az reddetme davranışları ile ilişkili bulunmuştur. Çalışma, girici düşünceler ve kaçınma belirtilerinin evlilik doyumu aracılığıyla olumlu ebeveyn davranışları ile pozitif ilişkili olduğunu, ancak negatif bilişsel-duygusal değişiklikler ve hiperuyanıklık belirtilerinin ise evlilik doyumu aracılığıyla olumsuz ebeveyn davranışları ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, bu ilişkilerde cinsiyet farklılıkları tespit edilmiş; annelerde evlilik doyumunun aracı rolü daha belirgin bulunmuştur.

Wang ve diğerleri (2024a) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, Çinli anne-baba çiftlerinde evlilik doyumu ile sert disiplin kullanımı arasındaki ilişki ve bu ilişkide öz-şefkatin aracı rolü incelenmiştir. 349 anne-baba çifti ile üç farklı zaman noktasında gerçekleştirilen bu boylamsal araştırmanın bulgularına göre, babaların ve annelerin evlilik doyumu, kendi sert disiplin kullanımlarını negatif yönde yordamaktadır. Ancak, babaların evlilik doyumu annelerin sert disiplin kullanımını, annelerin evlilik doyumu ise babaların sert disiplin kullanımını anlamlı düzeyde yordamamaktadır. Çalışmada ayrıca annelerin evlilik doyumunun hem kendi hem de eşlerinin öz-şefkatini pozitif yönde yordadığı, babaların evlilik doyumunun ise ne kendi ne de eşlerinin öz-şefkatini anlamlı düzeyde yordamadığı bulunmuştur. Son olarak, babaların öz-şefkati, annelerin evlilik doyumu ile babaların sert disiplin kullanımı arasındaki ilişkide aracı rol oynamaktadır. Bu bulgular, ebeveynlerin evlilik doyumunun öz-şefkat gelişimini desteklediğini ve sert disiplin kullanımını azalttığını göstermektedir.

Greenlee ve diğerleri (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, otistik çocuklu ailelerde ebeveynlerin evlilik doyumu, ebeveynlik stilleri ve çocuk sonuçları arasındaki uzunlamasına ilişkiler incelenmiştir. 188 çiftten toplanan verilerle gerçekleştirilen bu araştırmada, düşük evlilik doyumunun otoriter ebeveynlik stilini artırdığı ve bunun da çocuklarda davranışsal ve duygusal sorunlara yol açtığı bulunmuştur. Özellikle hem annelerde hem de babalarda düşük evlilik doyumu, bir yıl sonra daha fazla otoriter ebeveynlik davranışı ile ilişkili bulunmuş ve bu durum iki yıl sonra çocuklarda daha fazla dışsallaştırma belirtileri ile sonuçlanmıştır. Annelerde

ise düşük evlilik doyumu, otoriter ebeveynlik aracılığıyla çocuklarda içselleştirme belirtilerinin artmasıyla da ilişkili bulunmuştur. Çalışma, ebeveyn evlilik ilişkisinin kalitesinin, ebeveynlik davranışları üzerindeki etkisi yoluyla otistik çocukların duygusal ve davranışsal işlevselliğini etkilediğini göstermektedir.

Aluja ve diğerleri (2007) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, ebeveynlerin yetiştirme stilleri ile kişilik özellikleri, sosyal değerler ve evlilik doyumu arasındaki ilişkiler incelenmiştir. 134 çiftten oluşan örneklemde yapılan bu araştırmada, evlilik doyumunun ebeveyn davranışları üzerinde güçlü etkiler gösterdiği bulunmuştur. Özellikle evlilik doyumunun alt boyutları olan uzlaşma, sevgi, doyum ve bağlılığın, ebeveynlerin çocuklarına karşı sergiledikleri davranışları önemli ölçüde yordadığı tespit edilmiştir. Araştırma sonuçları, yüksek evlilik doyumuna sahip ebeveynlerin daha sıcak ve kabul edici yetiştirme stilleri sergilediklerini, düşük evlilik doyumuna sahip olanların ise daha reddedici ve aşırı koruyucu davranışlar gösterdiklerini ortaya koymuştur. Bu bulgular, ebeveynlerin kendi ilişkilerindeki mutluluğunun çocuk yetiştirme yaklaşımlarını doğrudan etkilediğini ve sağlıklı aile işleyişi için evlilik kalitesinin kritik önemde olduğunu göstermektedir.

Pratt ve diğerleri (1992) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, 36 ailedeki anne ve babaların 3,5 yaşındaki çocuklarıyla olan konuşma davranışları ile aile bağlamı değişkenleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Çalışmada özellikle ilişki doyumu ile ebeveyn davranışları arasındaki önemli bağlantılar ortaya çıkmıştır. Bulgular, evlilik doyumu yüksek olan çiftlerin çocuklarıyla konuşurken daha uzun cümleler kullandıklarını göstermiştir. Ayrıca, evlilik doyumu yüksek olan ailelerdeki erkek çocuklar, daha karmaşık fiil yapıları içeren cümleler duymuşlardır. Evlilik doyumu yüksek çiftlerdeki babalar, daha az doyumlu evliliklerdeki babalara kıyasla konuşma sırasında daha fazla monolog yapmışlardır.

Lessard ve diğerleri (2025) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, ilk kez ebeveyn olan 211 çiftin ebeveynliğe geçiş sürecinde romantik bağlanma, çatışma çözme stilleri ve yakınlık faktörlerinin ilişki doyumu üzerindeki etkisi boylamsal olarak incelenmiştir. Araştırma, ebeveyn davranışları ile ilişki doyumu arasındaki karmaşık ilişkileri ortaya koymaktadır. Bulgulara göre, ebeveynlerin çatışma çözme davranışları ilişki doyumunu doğrudan etkilemektedir; pozitif problem çözme yaklaşımı benimseyen ebeveynler daha yüksek ilişki doyumu yaşarken, çatışma katılımı gösteren ebeveynler hem kendi hem de partnerlerinin ilişki doyumunu azaltmaktadır. Özellikle dikkat çekici olan bulgu, geri çekilme ve uyum sağlama gibi ebeveyn davranışlarının ilişki doyumu üzerindeki etkisinin yakınlık düzeyine bağlı olarak

değişmesidir. Yüksek yakınlık algısına sahip çiftlerde, bu davranışlar ilişki doyumunu artırırken, düşük yakınlık durumunda olumsuz etkiler yaratmaktadır. Çalışma, ebeveynliğe geçiş sürecinde bağlanma güvensizliklerinin ebeveyn davranışlarını şekillendirerek ilişki doyumunu dolaylı yoldan etkilediğini ve yakınlığın bu süreçte koruyucu bir faktör olarak işlev gördüğünü göstermektedir.

Romero Royert ve diğerleri (2024) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, Kolombya'da 0-5 yaş arası çocukları olan 700 anne ile cinsiyetçi ebeveynlik, ebeveyn öz-yeterliliği ve yaşam doyumu arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Çalışma bulgularına göre, cinsiyetçi ebeveynlik tutumları ile yaşam doyumu arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Özellikle kırsal bölgelerde yaşayan annelerde cinsiyetçi ebeveynlik tutumları yaşam doyumunu artırırken, kentsel bölgelerde bu ilişki negatif yönde gerçekleşmiştir. Ebeveyn öz-yeterliliği ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide ise beklenmedik bir şekilde negatif korelasyon tespit edilmiştir. Ancak cinsiyetçi ebeveynlik tutumlarının, ebeveyn öz-yeterliliği ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide moderatör etkisi gösterdiği belirlenmiştir. Özellikle yüksek eğitim düzeyine sahip annelerde, yüksek cinsiyetçi ebeveynlik tutumları varlığında ebeveyn öz-yeterliliğindeki artış, yaşam doyumunda daha büyük artışlarla ilişkili bulunmuştur.

Wang ve diğerleri (2024b) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, evlilik doyumunun çocukların saldırganlığı üzerindeki etkisi ve bu ilişkide ebeveynlerin ve çocukların psikolojik sıkıntılarının aracı rolü incelenmiştir. Çin'in Shaanxi eyaletinden 971 çocuk ve ebeveynlerinin katıldığı araştırmada, evlilik doyumunun çocukların saldırganlığı üzerinde doğrudan bir etkisi bulunmazken, bu ilişkinin ebeveynlerin ve çocukların psikolojik sıkıntıları aracılığıyla gerçekleştiği tespit edilmiştir. Bulgular, düşük evlilik doyumuna sahip ebeveynlerin önce kendi psikolojik sıkıntılarını artırdığını, bu durumun ardından çocuklarına aktarılarak çocukların psikolojik sıkıntılarına yol açtığını ve sonuçta çocuklarda saldırgan davranışların ortaya çıktığını göstermiştir. Özellikle geleneksel Çin ailelerinde ebeveynlerin çocukların önünde yüzeysel uyumu koruma eğiliminde olmaları, evlilik doyumunun çocuk davranışları üzerindeki doğrudan etkisini zayıflatırken, psikolojik aktarım mekanizmaları aracılığıyla dolaylı etkilerin daha belirgin hale geldiği vurgulanmıştır.

Medora ve diğerleri (2001) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, düşük gelirli annelerin ebeveynlik stratejilerine yönelik tutumları, çocuk istismarı potansiyeli ve ebeveyn memnuniyeti arasındaki ilişkiler incelenmiştir. 176 düşük gelirli anneyle (Afrika kökenli Amerikalı, Latino Amerikalı ve Anglo-Amerikalı) yapılan araştırmada, ebeveyn memnuniyetinin çocukla

mantıklı konuşma stratejisi ile pozitif ilişkili olduğu bulunmuştur. Ayrıca ebeveyn memnuniyeti, yalnızlık ve kişisel problemlerle negatif ilişki göstermiştir. Çalışma sonuçları, çocuklarıyla mantıklı konuşan ve açıklama yapan annelerin ebeveynlik rollerinden daha fazla memnuniyet duyduklarını, daha az olumsuz ve hayal kırıklığı yaşadıklarını ortaya koymuştur. Araştırma bulgularına göre, düşük gelirli anneler daha cezalandırıcı ve zorba teknikleri tercih etmemekte, bunun yerine çocuklarının davranışlarını kontrol etmek için daha ılımlı yaklaşımları benimsemektedirler.

1.4.2. Öz Yeterlilik ile Ebeveyn Davranışları İlişkisini İnceleyen Araştırmalar

Schaff ve diğerleri (2024) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, Malezyalı ebeveynlerin perspektifinden ebeveynlik öz yeterliliği (PSE), ebeveynlik davranışları (sıcaklık, izleme, sert disiplin ve yerli ebeveynlik) ve erken ergenlerin ruh sağlığı (duygusal-davranışsal sorunlar ve yetkinlik) arasındaki bağlantılar incelenmiştir. 478 Malezyalı ebeveynle gerçekleştirilen yapısal eşitlik modellemesi analizi sonuçları, PSE'nin ebeveynlik sıcaklığı, izleme ve yerli ebeveynlik ile pozitif ilişkili olduğunu ve bu davranışların erken ergenlerde daha iyi ruh sağlığı sonuçlarını öngördüğünü ortaya koymuştur. Buna karşın, PSE'nin ebeveynlik sert disiplini ile negatif ilişkili olduğu ve sert disiplinin erken ergenlerde daha zayıf ruh sağlığı sonuçlarını öngördüğü bulunmuştur. Çalışma ayrıca yüksek PSE'nin erken ergenlerde daha az duygusal-davranışsal sorun ve daha fazla yetkinlik ile ilişkili olduğunu göstermiştir. Son olarak, sıcaklık, izleme ve sert disiplin ebeveynlik davranışlarının, PSE ile erken ergenlerin ruh sağlığı arasındaki ilişkilerde aracı rol oynadığı tespit edilmiştir.

Glatz ve diğerleri (2024) tarafından gerçekleştirilen sistematik derleme çalışmasında, okul çağı çocukları ve ergenlerin ebeveynleri arasında ebeveynlik öz yeterliliğinin rolü kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Çalışma, 2003-2022 yılları arasında yayınlanan 35 ampirik çalışmayı analiz ederek, ebeveynlik öz yeterliliği ile ebeveyn davranışları arasında çift yönlü bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Bulgular, yüksek öz yeterlilik düzeyine sahip ebeveynlerin daha olumlu ebeveynlik uygulamaları sergilediğini ve bu olumlu uygulamaların da ebeveynlerin öz yeterlilik düzeylerini artırdığını göstermektedir. Araştırma, ebeveynlik öz yeterliliğinin çocuk davranışları üzerindeki etkisinin ise daha çok ebeveynlik uygulamaları aracılığıyla dolaylı olarak gerçekleştiğini ve zorlu çocuk davranışlarının ebeveynlerin öz yeterlilik düzeylerini azalttığını, ancak bunun tersinin geçerli olmadığını tespit etmiştir. Çalışma ayrıca, okul çağı ve ergenlik döneminde ebeveynlik öz yeterliliğinin zamanla azalma eğilimi gösterdiğini ve bu

azalmanın çocukların yaşı, ebeveynlerin psikolojik iyilik hali ve sosyoekonomik durum gibi çeşitli faktörlerle ilişkili olduğunu ortaya koymuştur.

Donithen ve Schoppe-Sullivan (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, yeni babaların ebeveynlik öz yeterliliğinin belirleyicileri ve ilişkili faktörleri incelenmiştir. Çift gelirli ailelerdeki 182 ilk kez baba olan erkekle yürütülen bu boylamsal araştırma, babaların ebeveynlik öz yeterliliği ile ebeveynlik davranışları arasındaki önemli bağlantıları ortaya koymuştur. Çalışma bulguları, yüksek ebeveynlik öz yeterliliğinin ebeveyn yetkinliği ile pozitif ilişkili olduğunu ve iyi ebeveyn işlevselliğini desteklediğini göstermiştir. Özellikle, düşük ebeveynlik öz yeterliliğine sahip babaların daha düşmanca ebeveynlik davranışları sergileme ve ebeveynlik tutarlılığında sorunlar yaşama eğiliminde oldukları tespit edilmiştir. Araştırma sonuçları, ebeveynlik öz yeterliliğinin sadece ebeveynlik davranışlarını etkilemekle kalmayıp, aynı zamanda çocuk gelişim sonuçlarını da dolaylı olarak etkilediğini ortaya koyarak, ebeveynlik bilişleri ile davranışları arasındaki kritik bağlantıyı vurgulamıştır. Çalışma, ebeveynlik öz yeterliliğinin çoklu faktörler tarafından belirlendiğini ve babaların kişisel özelliklerinin, yetiştiriliş geçmişlerinin ve aile ilişkilerinin bu süreci etkilediğini göstermiştir.

Kong ve Yasmin (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, ebeveynlik stilinin erken çocukluk öğrenmesi üzerindeki etkisi ve ebeveynlik öz yeterliliğinin aracı rolü incelenmiştir. Çin'de 235 ebeveynle yürütülen bu araştırma, ebeveynlik öz yeterliliğinin ebeveynlik stilleri ile çocukların öğrenme çıktıları arasındaki ilişkide kritik bir aracı rol oynadığını ortaya koymuştur. Bulgular, yüksek ebeveynlik öz yeterliliğine sahip ebeveynlerin çocuklarının ihtiyaçlarına karşı anne duyarlılığı ve yanıt verme, sıcak ve sevgi dolu ebeveynlik davranışı ile izleme gibi optimal ebeveynlik uygulamalarını benimsediklerini göstermiştir. Buna karşılık, düşük öz yeterlilik sahibi ebeveynlerin zorlayıcı veya sert ebeveynlik yaklaşımları sergiledikleri ve ebeveynlik zorluklarıyla karşılaştıklarında kolayca vazgeçme eğilimi gösterdikleri tespit edilmiştir. Çalışma, otoriter ebeveynlik stilinin Çinli öğrenciler arasında öğrenme çıktılarıyla olumlu bir şekilde ilişkili olduğunu ve ebeveynlik öz yeterliliğinin bu ilişkide güçlü bir aracı etkiye sahip olduğunu kanıtlamıştır.

Nicolas ve diğerleri (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, ergen depresyonu ve anksiyetesi riskini azaltmaya yönelik ebeveynlik öz yeterliliğini ölçen bir ölçek geliştirilmiş ve doğrulanmıştır. Çalışma, 359 ebeveyn ve 332 ergen (12-15 yaş) örneklemi üzerinde yürütülmüştür. Araştırma bulguları, ebeveynlik öz yeterliliğinin pozitif ebeveynlik uygulamaları ile pozitif yönde, negatif ebeveynlik uygulamaları ve ergen depresif ve anksiyete

belirtileri ile negatif yönde anlamlı ilişkiler gösterdiğini ortaya koymuştur. Özellikle, yüksek ebeveynlik öz yeterliliğine sahip ebeveynlerin sıcaklık, yaşa uygun sınır koyma, izleme ve duyarlılık gibi koruyucu ebeveynlik davranışlarını daha fazla sergiledikleri; tutarsız disiplin stratejileri ve aşırı tepkisellik gibi risk faktörü olan davranışları ise daha az gösterdikleri bulunmuştur. Ayrıca çalışma, ebeveynlik öz yeterliliğinin ebeveyn-ergen bağlanması, güven, iletişim kalitesi ve duygusal sosyalleştirme stratejileri ile de anlamlı ilişkiler gösterdiğini ortaya koymuştur.

Trahan ve Shafer (2019) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, ebeveynlik öz yeterliliğinin depresyonlu babalar için bir ebeveynlik dayanıklılık faktörü olarak işlev görüp görmediği incelenmiştir. 1.156 babanın katıldığı bu araştırmada, depresyon ile ebeveynlik öz yeterliliği arasındaki ilişkinin ebeveyn davranışları üzerindeki etkisi analiz edilmiştir. Çalışmanın bulgularına göre, depresyon sert ebeveynlik uygulamaları ve ebeveyn sıcaklığı ile ilişkili bulunurken, ebeveynlik öz yeterliliği sıcaklık ile pozitif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır. Özellikle önemli olan bulgu, ebeveynlik öz yeterliliğinin depresyon ve sıcaklık arasındaki ilişkiyi düzenlediği, yani depresyonlu babalar için potansial bir dayanıklılık faktörü olarak işlev gördüğüdür. Ancak ebeveynlik öz yeterliliği, depresyon ve sert ebeveynlik arasındaki ilişkiyi düzenlememiştir. Bu bulgular, öz yeterliliğin düşük katılım gösteren babalar için iyi bir dayanıklılık faktörü olarak hizmet edebileceğini, ancak yüksek olumsuzluk gösteren babalar için aynı etkiyi göstermeyebileceğini işaret etmektedir.

Glatz ve Trifan (2019) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, ebeveynlik öz yeterliliği ile ebeveyn davranışları arasındaki ilişki, Bandura'nın yeterlilik beklentileri ve sonuç beklentileri ayrımı çerçevesinde incelenmiştir. 11-18 yaş arası çocuğa sahip 968 ebeveynle yürütülen bu araştırmada, ebeveynlik öz yeterliliğinin çok boyutlu bir yapıya sahip olduğu ve sonuç beklentilerinden ayrı bir faktör oluşturduğu bulunmuştur. Çalışmanın temel bulguları, ebeveynlik öz yeterliliğinin ebeveyn davranışlarını yordamada sonuç beklentilerinden daha güçlü bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir. Özellikle, yüksek öz yeterlilik düzeyine sahip ebeveynlerin daha olumlu ebeveynlik uygulamaları sergilediği, her iki bilişsel faktörün de ebeveyn davranışlarını bağımsız olarak etkilediği tespit edilmiştir. Bu bulgular, ebeveynlerin kendi yeteneklerine olan inançlarının, ebeveynlik davranışlarını şekillendiren kritik bir faktör olduğunu ve farklı gelişimsel dönemlerde ebeveynlik davranışlarının bilişsel öncüllerini anlama konusunda kapsamlı bir model sunduğunu ortaya koymaktadır.

Holloway ve diğerleri (2019) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, Berkeley Ebeveynlik Öz Yeterliliği Ölçeği'nin revize (BPSE-R) edilmiş versiyonunun geliştirilmesi ve Amerika Birleşik Devletleri ile Japonya'daki ebeveynler arasında geçerlilik ve güvenilirlik özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada 986 ebeveynden toplanan verilerle yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonuçları, ölçeğin güçlü yapı, metrik ve skaler eşdeğerlik gösterdiğini ortaya koymuştur. BPSE-R ölçeği, her iki ulusal örneklemde de ebeveyn refahı ve kendi bildirdikleri ebeveynlik davranışları ile anlamlı ilişkiler göstermiştir. Özellikle öz yeterlilik ile ebeveyn davranışları arasındaki ilişki açısından, yüksek ebeveynlik öz yeterliliğine sahip ebeveynlerin çocuk merkezli davranışlar sergileme, tutarlı ebeveynlik uygulamaları gösterme ve daha az aşırı izin verici davranışlar sergileme eğiliminde oldukları bulunmuştur. Ayrıca, öz yeterlilik düzeyi yüksek olan ebeveynlerin çocuklarının okul temelli etkinliklere daha fazla katılım gösterdikleri ve sadece Japonya örnekleminde, öğretmen değerlendirmelerine göre çocukların okulla ilgili yetkinlik düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular, ebeveynlik öz yeterliliğinin pozitif ebeveynlik davranışlarını destekleyen ve çocukların gelişimini teşvik eden güçlü bir belirleyici olduğunu göstermektedir.

Vance ve Brandon (2017) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, ebeveynlik güveni, ebeveynlik öz yeterliliği ve yetkinlik kavramları arasındaki kavramsal sınırların belirlenmesi amaçlanmıştır. Morse'un kavram ayrıştırma yaklaşımı kullanılarak gerçekleştirilen bu sistematik analiz, 0-3 yaş arası çocuğa sahip ebeveynlerle yapılan 37 çalışmayı incelemiştir. Araştırma bulgularına göre, ebeveynlik öz yeterliliği ve ebeveynlik güveni kavramlarının öncülleri, özellikleri ve sonuçları aynıdır ve bu iki kavram arasında ayırt edici bir fark bulunmamaktadır. Her iki kavram da ebeveynlerin çocuk yetiştirme görevlerini başarılı bir şekilde yerine getirebileceklerine dair inançlarını ifade etmektedir. Çalışma, ebeveynlik öz yeterliliğinin ebeveyn davranışlarıyla güçlü ilişkiler gösterdiğini ve bu inançların ebeveynlerin etkili ebeveynlik uygulamalarını sergileme, zorlu durumlarla başa çıkma ve çocuklarıyla kaliteli etkileşimler kurma kapasitelerini doğrudan etkilediğini ortaya koymuştur. Özellikle, güçlü öz yeterlilik inançlarına sahip ebeveynlerin daha iyi ebeveynlik davranışları sergilediği, bu durumun da çocukların sağlık ve gelişim sonuçlarını olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir.

Roskam ve diğerleri (2016) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, belirli bir ebeveynlik değişkeninin (öz yeterlilik inançları veya sözel duyarlılık) manipüle edilmesinin sadece o değişkende spesifik değişiklik mi yarattığı, yoksa diğer ebeveynlik değişkenlerini de etkileyen yaygın bir değişikliğe mi yol açtığı araştırılmıştır. İki mikro deneme kullanılarak 45 ebeveyn

rastgele olarak 8 haftalık bekleme listesi ve ardından öz yeterlilik manipülasyonuna odaklanan 8 haftalık müdahale koşuluna ya da sözel duyarlılık manipülasyonuna odaklanan 8 haftalık müdahale koşuluna atanmıştır. Çalışmanın bulguları, öz yeterlilik inançlarının geliştirilmesinin davranışsal ve duygusal duyarlılık, pozitif duygu, irritabilite ve destek olmak üzere altı ebeveyn davranışından beşinde yaygın pozitif etkiler yarattığını göstermiştir. Bu sonuçlar, öz yeterlilik gibi belirli ebeveynlik değişkenlerinin, doğrudan hedeflenmemiş olsalar bile diğer ebeveynlik değişkenlerinde olumlu basamaklı etkiler yaratma gücüne sahip olduğunu ortaya koymuştur. Çalışma, ebeveynlik kavramsal ağı içerisinde öz yeterliliğin yaygın ve güçlü etkilerini deneysel olarak kanıtlayarak, müdahale programlarında maliyet-fayda oranının iyileştirilebileceğini göstermiştir.

Rominov ve diğerleri (2016) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, babaların postnatal dönemdeki psikolojik sıkıntısı ve ebeveynlik öz yeterliliğinin (PSE) sonraki ebeveynlik davranışları ve çocukların duygusal-davranışsal işlevselliği üzerindeki uzun vadeli etkileri 8 yıllık bir süreç boyunca incelenmiştir. Avustralya'dan 3,741 baba-çocuk ikilisini içeren ulusal temsili bir kohort kullanılarak yapılan çalışmada, postnatal dönemde yüksek sıkıntı ve düşük PSE'nin çocuklar 4-5 yaşındayken daha yüksek düşmanca ebeveynlik düzeyleri ve daha düşük ebeveynlik tutarlılığı ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu ebeveynlik davranışları da çocuklar 8-9 yaşındayken daha zayıf çocuk sonuçları ile ilişkili bulunmuştur. Özellikle, postnatal dönemde düşük PSE'nin tüm modellerde daha düşük ebeveynlik sıcaklığı düzeyleri ile anlamlı şekilde ilişkili olduğu ve PSE ile ebeveynlik sıcaklığı arasındaki yolun baba ve öğretmen modellerinde çocukların prosyal davranışları için anlamlı olduğu görülmüştür. Bulgular, sosyoekonomik konum, çift ilişkisi kalitesi, annelerin ve babaların ruh sağlığı ve babaların eş zamanlı ebeveynlik davranışları kontrol edildikten sonra bile anlamlı kalmıştır.

Chau ve Giallo (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, ebeveyn yorgunluğu ile ebeveynlik sıcaklığı ve düşmanlığı arasındaki ilişkide ebeveynlik öz yeterliliğinin aracı rolü incelenmiştir. 0-4 yaş arası çocukları olan 1143 ebeveyn (1003 anne, 140 baba) ile gerçekleştirilen bu araştırmada, yol analizi sonuçları ebeveyn yorgunluğu ile ebeveynlik sıcaklığı ve düşmanlığı arasındaki ilişkinin tamamen ebeveynlik öz yeterliliği tarafından aracılık edildiğini ortaya koymuştur. Bulgular, yüksek düzeyde yorgunluk yaşayan ebeveynlerin daha düşük ebeveynlik öz yeterliliği deneyimlediklerini ve bunun da düşük ebeveynlik sıcaklığı ve yüksek ebeveyn düşmanlığı ile ilişkili olduğunu göstermiştir. Çalışma, yorgunluğun ebeveyn davranışları üzerindeki olumsuz etkisinin, ebeveynlerin kendi

yeterliliklerine olan inançlarının zayıflaması yoluyla gerçekleştiğini ve bu mekanizmanın hem anneler hem de babalar için benzer şekilde işlediğini ortaya koymuştur.

Murdock (2013) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, anneler ve babalar arasında ebeveynlik öz yeterliliği ve ebeveyn davranışları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Çalışma, 3-5 yaş arası çocuğa sahip 49 anne ve 33 baba ile gerçekleştirilmiştir. Bulgular, ebeveynlik öz yeterliliğinin hem anneler hem de babalar için genel öz yeterlilik ile güçlü pozitif ilişkiler gösterdiğini ortaya koymuştur. Ancak ebeveynlik öz yeterliliği ile ebeveyn davranışları arasındaki ilişkilerde anne ve babalar arasında önemli farklılıklar tespit edilmiştir. Annelerde ebeveynlik öz yeterliliği, düşmanca/zorlayıcı ebeveyn davranışları ile negatif, destekleyici/ilgili ebeveyn davranışları ile pozitif ilişkiler göstermiştir. Babalarda ise ebeveynlik öz yeterliliği yalnızca destekleyici/ilgili ebeveyn davranışları ve ebeveyn kontrolü ile pozitif ilişkiler sergilemiştir. Bu bulgular, ebeveynlik öz yeterliliğinin ebeveyn davranışları üzerindeki etkisinin cinsiyet bağlamında farklılaştığını ve ebeveynlik müdahalelerinin bu farklılıkları dikkate alması gerektiğini göstermektedir.

Laçin ve Doğan (2024) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, zihinsel engelli ve tipik gelişim gösteren çocukların ebeveynlerinin ebeveynlik davranışları ile ebeveyn öz yeterlilikleri arasındaki ilişkiler karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. 1194 ebeveynin katıldığı bu araştırmada, öz yeterlilik ile ebeveyn davranışları arasında dikkat çekici bulgular elde edilmiştir. Tipik gelişim gösteren çocukların ebeveynleri daha olumlu ebeveynlik davranışları sergilerken, zihinsel engelli çocukların ebeveynleri paradoks bir şekilde daha yüksek ebeveyn öz yeterliliği göstermişlerdir. Bu bulgu, öz yeterliliğin her zaman olumlu ebeveynlik davranışlarıyla doğrudan ilişkili olmayabileceğini ve çocuğun özel durumunun bu ilişkiyi etkileyebileceğini ortaya koymaktadır. Çalışma, öz yeterlilik ile ebeveyn davranışları arasındaki ilişkinin çocuğun gelişimsel durumuna göre farklılaşabileceğini göstermesi açısından önemli bulgular sunmaktadır.

Ravi ve diğerleri (2024) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, kadın sığınma evinde yaşayan annelerin günlük aktiviteleri, ebeveyn öz yeterlilikleri ve ebeveynlik davranışları arasındaki ilişkiler günlük takip yöntemiyle incelenmiştir. 25 annenin 14 gün boyunca takip edildiği bu araştırmada, öz yeterlilik ile ebeveyn davranışları arasında önemli ilişkiler tespit edilmiştir. Günlük stres düzeylerinin artmasının ebeveyn öz yeterliliğini olumsuz etkilediği, düşük öz yeterliliğin de ebeveynlik davranışlarını etkilediği bulunmuştur. Özellikle sosyal desteğin artmasının daha olumlu ebeveynlik davranışlarıyla ilişkili olduğu ve bu durumun öz yeterlilik

algısını güçlendirdiği görülmüştür. Çalışma, travmatik yaşantılar geçiren annelerde öz yeterlilik ile ebeveynlik davranışları arasındaki ilişkinin sosyal destek ve stres düzeyi gibi faktörlerden etkilendiğini ortaya koyması açısından değerlidir.

BÖLÜM 2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli ve Hipotezler

Bu araştırma, ebeveynlerin ilişki doyumu ve öz yeterlilik algıları ile sergiledikleri ebeveynlik davranışları arasındaki ilişkileri incelemeyi hedeflemektedir. Bu doğrultuda, çalışmada nicel araştırma paradigması benimsenmiş olup, değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesine olanak sağlayan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama araştırmaları, belirli bir popülasyonun özelliklerini ve görüşlerini betimsel olarak ortaya koymayı amaçlar (Büyüköztürk vd., 2016). İlişkisel tarama modeli ise, iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkilerin varlığını, yönünü ve derecesini sistematik bir şekilde incelemeye imkan tanıyan bir araştırma desenidir (Fraenkel vd., 2011; Karasar, 2022). Bu çalışmada, ilişki doyumu ve öz yeterlilik değişkenlerinin ebeveyn davranışlarıyla olan ilişkilerinin incelenmesi amaçlandığından, ilişkisel tarama modeli araştırmanın doğasına en uygun yöntem olarak değerlendirilmiştir.

2.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, 6-11 yaş aralığında çocuğu olan ebeveynler oluşturmaktadır. Araştırmanın metodolojik ve pratik kısıtlamaları göz önünde bulundurularak örneklem seçiminde kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kolayda örnekleme, araştırmacının ulaşılabilirlik ve elverişlilik esasına dayalı olarak katılımcıları belirlediği olasılıksız bir örnekleme tekniğidir. Bu yaklaşımda, araştırmacı erişebildiği ve çalışmaya gönüllü katılım göstermeye istekli bireyleri örneklem grubuna dahil etmektedir (Büyüköztürk vd., 2016).

Araştırma kapsamında gönüllülük esasına dayalı olarak toplam 268 yetişkin katılımcıya ulaşılmıştır. Sosyal bilimler alanında yürütülen araştırmalarda 100-200 arasındaki örneklem büyüklüğünün genellikle yeterli görüldüğü literatürde belirtilmektedir (Bell vd., 2022). Buna ek olarak, Comrey ve Lee (1992) örneklem büyüklüğünün değerlendirilmesinde 100 kişilik örneklemi "zayıf", 200 kişilik örneklemi "orta", 300 kişilik örneklemi "iyi", 500 kişilik örneklemi "çok iyi" ve 1000 kişilik örneklemi "mükemmel" olarak sınıflandırmışlardır. Bu kriterlere göre değerlendirildiğinde, mevcut araştırmanın örneklem büyüklüğünün istatistiksel analizler için yeterli olduğu söylenebilir.

2.3. Veri Toplama Yöntemi

Araştırma kapsamında veriler, yapılandırılmış anket tekniği kullanılarak toplanmıştır. Geliştirilen anket formu dijital platformda hazırlanmış ve ilgili elektronik bağlantı, e-posta, çeşitli sosyal medya kanalları (Facebook, Linkedin) ve WhatsApp gibi anlık mesajlaşma uygulamaları aracılığıyla hedef katılımcı grubuna ulaştırılmıştır. Araştırma sürecinin tamamı etik ilkeler doğrultusunda ve gönüllü katılım esasına dayalı olarak gerçekleştirilmiştir.

Katılımcılara öncelikle çalışmanın amacı ve kapsamı hakkında ayrıntılı bilgilendirme yapılmış, araştırmaya katılımın tamamen gönüllülük ilkesine dayandığı açıkça vurgulanmıştır. Etik hassasiyetler çerçevesinde, katılımcılara kişisel kimlik bilgilerinin talep edilmeyeceği, sağlanan verilerin gizlilik ilkesi doğrultusunda korunacağı, elde edilen bilgilerin yalnızca akademik ve bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacağı ve diledikleri takdirde herhangi bir aşamada araştırmadan çekilme haklarının bulunduğu konularında kapsamlı bilgilendirme sunulmuştur. Veri toplama süreci, bilgilendirilmiş gönüllü onam formunu (Ek 1) inceleyip onaylayan katılımcılarla yürütülmüştür.

2.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmada verilerinin toplanmasında, sosyodemografik bilgi formu (Ek 2), İlişki Değerlendirme Ölçeği (Ek 3), Öz-Etkililik-Yeterlik Ölçeği (Ek 4) ve Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeği (Ek 5) bölümlerini içeren bir anket formu kullanılmıştır.

2.4.1. Sosyodemografik Bilgi Formu

Araştırmada katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen "Sosyo-Demografik Bilgi Formu" kullanılmıştır. Bu form, katılımcıların yaş, cinsiyet, yaşadıkları ülke, vatandaşlık durumu, eğitim düzeyi, ekonomik durum ve medeni durum gibi temel demografik özelliklerini içeren sorulardan oluşmaktadır. Ayrıca formda, araştırmanın odak noktası olan 6-11 yaş aralığındaki çocuklara ilişkin bilgiler (çocuk sayısı, yaşları ve cinsiyetleri), ebeveynlerin birliktelik durumu ve katılımcıların geçmiş veya mevcut psikolojik/psikiyatrik tedavi geçmişine ilişkin sorular da yer almaktadır. Form özellikle Türkiye ve Fransa'da yaşayan ebeveynleri hedef aldığından, ülke ve vatandaşlık durumuna ilişkin spesifik seçenekler sunulmuştur.

Bu form sayesinde araştırma değişkenleri ile demografik özellikler arasındaki olası ilişkilerin incelenmesi ve örneklem profilinin detaylı olarak tanımlanması amaçlanmıştır.

2.4.2. İlişki Değerlendirme Ölçeği

İlişki Değerlendirme Ölçeği, romantik ilişkilerde ilişki doyumunu ölçmek amacıyla Hendrick (1988) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Curun (2001) tarafından, Fransızca uyarlaması ise Saramago, Lemétayer ve Gana (2021) tarafından gerçekleştirilmiştir. Toplam 7 maddeden oluşan ölçek, tek boyutlu bir yapıya sahiptir ve 7'li Likert tipindedir. Ölçekte 4. ve 7. maddeler ters kodlanmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar, ilişkiden duyulan memnuniyetin/doyumun yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin güvenilirlik katsayıları; Türkçe uyarlaması için .86 (Curun, 2001) ve Fransızca uyarlaması için .87 (Saramago vd., 2021) olarak rapor edilmiştir.

2.4.3. Öz-Etkililik-Yeterlik Ölçeği

Öz-Etkililik-Yeterlik Ölçeği, bireyin genel öz-etkililik-yeterlik algısını ölçmek amacıyla Sherer ve Maddux (1982) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Gözüm ve Aksayan (1999) tarafından, Fransızca uyarlaması ise Beltrame (2022) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçek, bireyin gelecekte karşılaşabileceği güç durumların üstesinden gelmede ne derecede başarılı olabileceğine ilişkin kendi hakkındaki yargısını ve inancını ölçmektedir. Ölçek toplam 23 maddeden oluşmaktadır. Türkçe versiyonu "Davranışa Başlama", "Davranışı Sürdürme", "Davranışı Tamamlama" ve "Engellerle Mücadele" olmak üzere dört alt boyuttan oluşurken, Fransızca versiyonu “Genel” ve “Sosyal” olmak üzere iki faktörlü bir yapı göstermektedir. Ölçek 5'li Likert tipinde olup, "1: Beni hiç tanımlamıyor" ile "5: Beni çok iyi tanımlıyor" arasında değerlendirilmektedir. Ölçekte 2, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 12, 14, 16, 17, 18, 20, 22 numaralı maddeler ters kodlanmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar, bireyin öz-etkililik-yeterlik algısının yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin güvenilirlik katsayıları; Türkçe uyarlaması için Cronbach alfa .81 (Gözüm ve Aksayan, 1999), Fransızca uyarlaması için ise .86 (Beltrame, 2022) olarak rapor edilmiştir.

2.4.4. Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeği

Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeği (AEDÖ), Frick (1991) tarafından geliştirilmiş olup, ebeveynlerin çocuk yetiştirme davranışlarını değerlendirmek amacıyla kullanılan bir

ölçme aracıdır. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Çekiç, Türk, Buğa ve Hamamcı (2018) tarafından, Fransızca uyarlaması ise Pauzé ve diğerleri (2004) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçek beş alt boyuttan oluşmaktadır:

i. Çocukla İlgilenme (Çİ): Anne-babanın çocuğuyla birlikte vakit geçirmesini, çocuklarının sorumluluk ve hobilerini yerine getirmesinde ona yardımcı olup olmadığını ölçen alt boyuttur.
ii. Olumlu Ebeveynlik (OE): Çocuğun yaptığı olumlu davranışların farkında olma ve bundan çocuğun haberdar olmasını sağlayıp sağlayamadığını ölçen alt boyuttur.
iii. Zayıf Ebeveyn Takibi (ZET): Anne-babanın çocuğunun yaptıklarından yeterince haberdar olup olmadığını ölçen alt boyuttur.
iv. Tutarsız Disiplin (TD): Anne-babanın çocuğun davranışlarının disipline edilmesindeki tutarsızlıklarını ölçen alt boyuttur.
v. Dayakla Cezalandırma (DC): Anne-babanın çocuğunun istenmedik davranışlarını ortadan kaldırmak için fiziksel şiddet uygulayıp uygulamadığını ölçen alt boyuttur.

AEDÖ toplam 35 maddeden oluşmaktadır. Ayrıca ölçekte Dayakla Cezalandırma alt boyutunun dışında diğer disiplin yöntemlerine ilişkin 7 ek madde (34, 36, 37, 39, 40, 41, 42. maddeler) bulunmaktadır. Bu maddeler bir alt boyut olarak puanlanmamakta, sadece Dayakla Cezalandırma alt boyutuna karşı ebeveynlerde önyargı gelişmesini önlemek amacıyla ölçek uygulamalarında kullanılmaktadır.

AEDÖ beşli Likert tipi bir ölçektir (1=Hiç, 2=Neredeyse hiç, 3=Bazen, 4=Sık sık, 5=Her zaman). Ölçekte ters kodlanan maddeler Zayıf Ebeveyn Takibi (ZET), Tutarsız Disiplin (TD) ve Dayakla Cezalandırma (DC) alt boyutlarındaki maddelerdir. Bu alt boyutlar olumsuz ebeveyn davranışlarını ölçmektedir. Çocukla İlgilenme (Çİ) ve Olumlu Ebeveynlik (OE) alt boyutları ise olumlu ebeveyn davranışlarını ölçmektedir. Alt boyutlardan alınan yüksek puanlar, o alt boyutun temsil ettiği ebeveynlik davranışının yüksek düzeyde sergilendiğini göstermektedir. Olumlu alt boyutlarda (Çİ ve OE) yüksek puanlar olumlu ebeveynlik davranışlarının, olumsuz alt boyutlarda (ZET, TD ve DC) yüksek puanlar ise olumsuz ebeveynlik davranışlarının yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin Cronbach alpha iç tutarlılık katsayıları; Çocukla İlgilenme için .77, Olumlu Ebeveynlik için .68, Zayıf Ebeveyn Takibi için .65, Tutarsız Disiplin için .46, Dayakla Cezalandırma için .61 ve toplam ölçek için .70 olarak bildirilmiştir (Çekiç vd., 2018).

2.5. Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan verilerin analizi SPSS v26 istatistik programı aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Tüm analizler Türkiye ve Fransa örneklemi için ayrı ayrı sunulmuştur. Araştırma amaçları doğrultusunda aşağıdaki analiz yöntemleri kullanılmıştır:

- Betimleyici İstatistikler: Katılımcıların demografik özelliklerini ortaya koymak için frekans analizi yapılmıştır.
- Güvenirlik Analizi: Ölçme araçlarının güvenirliğini değerlendirmek amacıyla Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır.
- Normallik Testi: Verilerin parametrik test varsayımlarını karşılayıp karşılamadığını belirlemek için çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiştir.
- Korelasyon Analizi: İlişki doyumu, öz yeterlilik ve ebeveyn davranışları arasındaki ilişkilerin yönünü ve gücünü belirlemek için Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır.
- Regresyon Analizi: İlişki doyumu ve öz yeterliliğin ebeveyn davranışları üzerindeki yordayıcı etkilerini ortaya koymak amacıyla regresyon analizi gerçekleştirilmiştir.
- Karşılaştırma Analizleri: Sosyodemografik özelliklere göre değişkenlerdeki farklılıkları incelemek için iki gruplu karşılaştırmalarda bağımsız örneklem t-testi, ikiden fazla gruplu karşılaştırmalarda ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır.

BÖLÜM 3 : BULGULAR

3.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Araştırmaya, 6-11 yaş aralığında çocuğu olan, Türkiye (n = 114) ve Fransa (n = 154) örneklemlerinden toplam 268 ebeveyn katılım göstermiştir. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin frekans analizi sonuçları Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1

Katılımcıların Demografik Özellikleri

		Türkiye (n = 114)		Fransa (n = 154)		Toplam (N = 268)	
		f	%	f	%	f	%
Yaş ($\bar{x}$ = 37.3; ss = 5.4)	25-30	17	6.3	14	5.2	31	11.6
	31-35	22	8.2	45	16.8	67	25.0
	36-40	35	13.1	57	21.3	92	34.3
	41-45	31	11.6	32	11.9	63	23.5
	46-50	9	3.4	6	2.2	15	5.6
Cinsiyet	Kadın	95	35.4	145	54.1	240	89.6
	Erkek	19	7.1	9	3.4	28	10.4
Yaşanılan ülke	Türkiye	65	24.3	3	1.1	68	25.4
	Fransa	49	18.3	151	56.3	200	74.6
Uyruk	Türk	79	29.5	0	0.0	79	29.5
	Fransız	0	0.0	91	34.0	91	34.0
	Çifte vatandaş	35	13.1	63	23.5	98	36.6
Eğitim durumu	Ortaokul	18	6.7	7	2.6	25	9.3
	Lise	44	16.4	81	30.2	125	46.6
	Üniversite	41	15.3	47	17.5	88	32.8
	Lisansüstü	11	4.1	19	7.1	30	11.2
Ekonomik durum	Orta	86	32.1	103	38.4	189	70.5
	İyi	28	10.4	51	19.0	79	29.5
Medeni durum	Evli	109	40.7	117	43.7	226	84.3
	Bekar ve ilişkisi var	0	0.0	24	9.0	24	9.0
	Bekar ve ilişkisi yok	1	0.4	7	2.6	8	3.0
	Boşanmış	4	1.5	6	2.2	10	3.7
Çocuk sayısı	1 çocuk	29	10.8	84	31.3	113	42.2
	2 çocuk	53	19.8	45	16.8	98	36.6
	3 çocuk	25	9.3	20	7.5	45	16.8
	4 çocuk	5	1.9	4	1.5	9	3.4
	5 çocuk	2	0.7	1	0.4	3	1.1
Çocuğun anne ve babasının birliktelik durumu	Evli	110	41.0	118	44.0	228	85.1
	Evli değil (birlikte yaşıyor)	0	0.0	21	7.8	21	7.8
	Boşanmış	4	1.5	15	5.6	19	7.1
Psikolojik tedavi görme durumu	Hayır	106	39.6	131	48.9	237	88.4
	Evet	8	3.0	23	8.6	31	11.6

Katılımcıların yaş ortalaması 37,3'tür (ss = 5,4). Yaş dağılımı incelendiğinde, katılımcıların büyük çoğunluğunun 31-45 yaş aralığında olduğu görülmektedir. En yüksek oranı 36-40 yaş grubu oluşturmaktadır (n = 92; %34,3), bunu sırasıyla 31-35 yaş grubu (n = 67; %25,0) ve 41-45 yaş grubu (n = 63; %23,5) takip etmektedir. Cinsiyet dağılımı açısından katılımcıların büyük çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır (n = 240; %89,6). Erkek katılımcı oranı %10,4'tür (n = 28).

Yaşanılan ülke değişkenine göre katılımcıların %74,6'sı (n = 200) Fransa'da, %25,4'ü (n = 68) ise Türkiye'de yaşamaktadır. Uyruk dağılımı incelendiğinde, katılımcıların %36,6'sının (n = 98) çifte vatandaş olduğu, %34,0'ının (n = 91) Fransız vatandaşı ve %29,5'inin (n = 79) Türk vatandaşı olduğu görülmektedir.

Eğitim durumu açısından katılımcıların yarıya yakını lise mezunudur (%46,6; n = 125). Üniversite mezunu katılımcılar %32,8 (n = 88), lisansüstü eğitim almış katılımcılar %11,2 (n = 30) ve ortaokul mezunu katılımcılar %9,3 (n = 25) oranındadır. Ekonomik durum değerlendirmesinde katılımcıların %70,5'i (n = 189) ekonomik durumunu orta, %29,5'i (n = 79) ise iyi olarak tanımlamıştır. Medeni durum açısından katılımcıların büyük çoğunluğu evlidir (%84,3; n = 226). Bekar ve ilişkisi olan katılımcılar %9,0 (n = 24), boşanmış katılımcılar %3,7 (n = 10) ve bekar ve ilişkisi olmayan katılımcılar %3,0 (n = 8) oranındadır.

Çocuk sayısı dağılımında en yüksek oran tek çocuklu ailelerde görülmektedir (%42,2; n = 113). İki çocuklu aileler %36,6 (n = 98), üç çocuklu aileler %16,8 (n = 45), dört çocuklu aileler %3,4 (n = 9) ve beş çocuklu aileler %1,1 (n = 3) oranındadır. Çocuğun anne ve babasının birliktelik durumu incelendiğinde, katılımcıların %85,1'inde (n = 228) anne-baba evlidir. Evli olmayıp birlikte yaşayan çiftler %7,8 (n = 21), boşanmış çiftler ise %7,1 (n = 19) oranındadır.

Psikolojik tedavi görme durumu açısından katılımcıların büyük çoğunluğu (%88,4; n = 237) psikolojik tedavi görmediğini belirtmiştir. Psikolojik tedavi gören katılımcıların oranı %11,6'dır (n = 31).

3.2. Güvenilirlik Analizi

Araştırma verilerinin toplanmasında kullanılan ölçeklere ilişkin güvenilirlik analizi sonuçları Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2

Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Ölçek	Değişken	Madde Sayısı	Cronbach Alpha	
			Türkiye	Fransa
Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeği (AEDÖ)	Çocukla İlgilenme	10	.754	.745
	Olumlu Ebeveynlik	6	.721	.799
	Zayıf Ebeveyn Takibi	10	.722	.711
	Tutarsız Disiplin	6	.755	.704
	Dayakla Cezalandırma	3	.798	.724
İlişki Değerlendirme Ölçeği	İlişki Doyumu	7	.864	.922
Öz-Etkililik-Yeterlik Ölçeği	Öz Yeterlilik	23	.826	.764

Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeği (AEDÖ) alt boyutlarının güvenilirlik katsayıları şu şekildedir: Çocukla İlgilenme alt boyutu Türkiye örnekleminde α = ,754, Fransa örnekleminde α = ,745 değerlerini göstermiştir. Olumlu Ebeveynlik alt boyutu Türkiye örnekleminde α = ,721, Fransa örnekleminde α = ,799 güvenilirlik katsayılarına sahiptir. Zayıf Ebeveyn Takibi alt boyutu Türkiye örnekleminde α = ,722, Fransa örnekleminde α = ,711 değerlerini almıştır. Tutarsız Disiplin alt boyutu Türkiye örnekleminde α = ,755, Fransa örnekleminde α = ,704 güvenilirlik katsayılarını göstermiştir. Dayakla Cezalandırma alt boyutu ise Türkiye örnekleminde α = ,798, Fransa örnekleminde α = ,724 değerlerini almıştır.

İlişki Değerlendirme Ölçeği İlişki Doyumu boyutu yüksek güvenilirlik katsayıları göstermiştir. Türkiye örnekleminde α = ,864, Fransa örnekleminde α = ,922 değerleri elde edilmiştir.

Öz-Etkililik-Yeterlik Ölçeği Öz Yeterlilik boyutu Türkiye örnekleminde α = ,826, Fransa örnekleminde α = ,764 güvenilirlik katsayılarına sahiptir.

Tüm ölçek ve alt boyutların Cronbach Alpha değerleri ,70'in üzerinde olup, ölçeklerin kabul edilebilir düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir (George ve Mallery, 2003).

3.3. Normal Dağılım Analizi

Araştırma verilerinin normal dağılım varsayımını karşılayıp karşılamadığını belirlemek için çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiştir. Analiz sonuçları Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3

Normal Dağılım Analizi Sonuçları

Değişken	Türkiye		Fransa	
	Çarpıklık	Basıklık	Çarpıklık	Basıklık
Çocukla İlgilenme	-.325	-.428	-.861	1.600
Olumlu Ebeveynlik	-.782	.227	-.031	-.396
Zayıf Ebeveyn Takibi	-.998	1.097	1.927	2.532
Tutarsız Disiplin	-.386	.129	-.304	.200
Dayakla Cezalandırma	1.573	2.549	1.100	1.021
İlişki Doyumu	-1.270	1.637	-1.032	.827
Öz Yeterlilik	-.260	-.464	-.315	.273

Türkiye örneklemi için yapılan normal dağılım analizi sonucunda Çocukla İlgilenme değişkeni çarpıklık = -,325 ve basıklık = -,428 değerlerini göstermiştir. Olumlu Ebeveynlik değişkeni çarpıklık = -,782 ve basıklık = ,227 değerlerine sahiptir. Zayıf Ebeveyn Takibi değişkeni çarpıklık = -,998 ve basıklık = 1,097 değerlerini almıştır. Tutarsız Disiplin değişkeni çarpıklık = -,386 ve basıklık = ,129 değerlerini göstermiştir. Dayakla Cezalandırma değişkeni çarpıklık = 1,573 ve basıklık = 2,549 değerlerine sahiptir. İlişki Doyumu değişkeni çarpıklık = -1,270 ve basıklık = 1,637 değerlerini almıştır. Öz Yeterlilik değişkeni ise çarpıklık = -,260 ve basıklık = -,464 değerlerini göstermiştir.

Fransa örneklemi için yapılan normal dağılım analizi sonucunda Çocukla İlgilenme değişkeni çarpıklık = -,861 ve basıklık = 1,600 değerlerini göstermiştir. Olumlu Ebeveynlik değişkeni çarpıklık = -,031 ve basıklık = -,396 değerlerine sahiptir. Zayıf Ebeveyn Takibi değişkeni çarpıklık = 1,927 ve basıklık = 2,532 değerlerini almıştır. Tutarsız Disiplin değişkeni çarpıklık = -,304 ve basıklık = ,200 değerlerini göstermiştir.

Dayakla Cezalandırma değişkeni çarpıklık = 1,100 ve basıklık = 1,021 değerlerine sahiptir. İlişki Doyumu değişkeni çarpıklık = -1,032 ve basıklık = ,827 değerlerini almıştır. Öz Yeterlilik değişkeni ise çarpıklık = -,315 ve basıklık = ,273 değerlerini göstermiştir.

Normal dağılım için çarpıklık ve basıklık değerlerinin -3 ile +3 aralığında olması kabul edilebilir sınırlar olarak değerlendirilmiştir (Kline, 2009). Analiz sonuçları incelendiğinde, her iki örneklemde de tüm değişkenlerin çarpıklık ve basıklık değerlerinin kabul edilebilir sınırlar içerisinde yer aldığı görülmektedir. Bu bulgular, araştırma verilerinin normal dağılım varsayımını karşıladığını göstermektedir.

3.4. Korelasyon Analizi

Araştırmanın ilk dört hipotezi aşağıdaki gibidir.

H_1: İlişki doyumu ile olumlu ebeveyn davranışları (çocukla ilgilenme, olumlu ebeveynlik) arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki vardır.

H_2: Öz yeterlilik ile olumlu ebeveyn davranışları (çocukla ilgilenme, olumlu ebeveynlik) arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki vardır.

H_3: İlişki doyumu ile olumsuz ebeveyn davranışları (zayıf ebeveyn takibi, tutarsız disiplin, dayakla cezalandırma) arasında negatif yönde ve anlamlı bir ilişki vardır.

H_4: Öz yeterlilik ile olumsuz ebeveyn davranışları (zayıf ebeveyn takibi, tutarsız disiplin, dayakla cezalandırma) arasında negatif yönde ve anlamlı bir ilişki vardır.

Bu hipotezlerin test edilmesi kapsamında ilişki doyumu ve öz yeterlilik ile ebeveyn davranışları arasındaki ilişkileri incelemek üzere Pearson korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4

Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler		Ebeveyn Davranışları				
		Çocukla İlgilenme	Olumlu Ebeveynlik	Zayıf Ebeveyn Takibi	Tutarsız Disiplin	Dayakla Cezalandırma
Türkiye	İlişki Doyumu	.290**	.023	-.099	-.046	-.298**
	Öz Yeterlilik	.042	.186*	.057	-.175	-.100
Fransa	İlişki Doyumu	.309**	.009	-.044	-.102	-.187*
	Öz Yeterlilik	.269**	.128	-.204*	.015	-.042

* p < .05; ** p < .01

Türkiye örneklemi için korelasyon analizi sonuçları incelendiğinde, ilişki doyumu ile çocukla ilgilenme arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur (r = ,290; p < ,01). İlişki doyumu ile dayakla cezalandırma arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (r = -,298; p < ,01). Öz yeterlilik ile olumlu ebeveynlik arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki görülmüştür (r = ,186; p < ,05). İlişki doyumu ile olumlu ebeveynlik (r = -,023; p > ,05), zayıf ebeveyn takibi (r = -,099; p > ,05) ve tutarsız disiplin (r = -,046; p > ,05) arasında anlamlı ilişkiler bulunmamıştır. Benzer şekilde, öz yeterlilik ile çocukla ilgilenme (r = ,042; p > ,05), zayıf ebeveyn takibi (r = ,057; p > ,05), tutarsız disiplin (r = -,175; p > ,05) ve dayakla cezalandırma (r = -,100; p > ,05) arasında anlamlı ilişkiler saptanmamıştır.

Fransa örneklemi için korelasyon analizi sonuçları incelendiğinde, ilişki doyumu ile çocukla ilgilenme arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur (r = ,309; p < ,01). İlişki doyumu ile dayakla cezalandırma arasında negatif yönde zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (r = -,187; p < ,05). Öz yeterlilik ile çocukla ilgilenme arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki görülmüştür (r = ,269; p < ,01). Öz yeterlilik ile zayıf ebeveyn takibi arasında negatif yönde zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur (r = -,204; p < ,05). İlişki doyumu ile olumlu ebeveynlik (r = ,009; p > ,05), zayıf ebeveyn takibi (r = -,044; p > ,05) ve tutarsız disiplin (r = -,102; p > ,05)

arasında anlamlı ilişkiler bulunmamıştır. Benzer şekilde, öz yeterlilik ile olumlu ebeveynlik (r = ,128; p > ,05), tutarsız disiplin (r = ,015; p > ,05) ve dayakla cezalandırma (r = -,042; p > ,05) arasında anlamlı ilişkiler saptanmamıştır.

Türkiye ve Fransa örneklemlerinin karşılaştırılması sonucunda bazı benzerlikler ve farklılıklar gözlenmiştir. Her iki ülkede de ilişki doyumu ile çocukla ilgilenme arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuş olup, bu ilişkinin gücü Fransa'da (r = ,309) Türkiye'ye (r = ,290) göre daha yüksektir. Benzer şekilde, her iki örneklemde de ilişki doyumu ile dayakla cezalandırma arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler tespit edilmiş, ancak bu ilişkinin gücü Türkiye'de (r = -,298) Fransa'ya (r = -,187) göre daha güçlüdür. Öz yeterlilik açısından da farklılıklar görülmektedir. Türkiye örnekleminde öz yeterlilik yalnızca olumlu ebeveynlik ile pozitif ilişki gösterirken, Fransa örnekleminde öz yeterlilik hem çocukla ilgilenme ile pozitif hem de zayıf ebeveyn takibi ile negatif yönde anlamlı ilişkiler sergilemiştir. Bu bulgulara göre araştırmanın H1-H4 hipotezleri kısmen kabul edilmiştir.

3.5. Regresyon Analizi

Araştırmanın beşinci ve altıncı hipotezleri aşağıdaki gibidir:

H5: İlişki doyumu, ebeveyn davranışlarını yordamaktadır.

H6: Öz yeterlilik, ebeveyn davranışlarını yordamaktadır.

Bu hipotezlerin test edilmesi kapsamında, ilişki doyumu ve öz yeterliliğin ebeveyn davranışlarını yordayıp yordamadığını incelemek üzere çok değişkenli regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5

Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişkenler		Bağımlı Değişkenler (Ebeveyn Davranışları)				
		Çocukla İlgilenme	Olumlu Ebeveynlik	Zayıf Ebeveyn Takibi	Tutarsız Disiplin	Dayakla Cezalandırma
Türkiye	İlişki Doyumu	.289**	.038	-.104	-.032	-.292**
	Öz Yeterlilik	.019	.189*	.065	-.173	-.077
	Model	F = 5.140 p = .007 R^2 = .068	F = 3.078 p = .013 R^2 = .019	F = 0.786 p = .458 R^2 = .004	F = 1.819 p = .167 R^2 = .014	F = 5.792 p = .004 R^2 = .078
Fransa	İlişki Doyumu	.273**	.012	-.012	-.107	-.185*
	Öz Yeterlilik	.224**	.129	-.202*	.033	-.012
	Model	F = 12.785 p = .000 R^2 = .133	F = 1.260 p = .287 R^2 = .003	F = 3.276 p = .040 R^2 = .029	F = 0.874 p = .419 R^2 = .002	F = 2.754 p = .067 R^2 = .022

* p < .05; ** p < .01

Türkiye örneklemi için regresyon analizi sonuçları incelendiğinde, çocukla ilgilenme davranışını yordamaya yönelik kurulan model istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (F = 5,140; p = ,007; R^2 = ,068). Bu modelde ilişki doyumu çocukla ilgilenme davranışını pozitif yönde anlamlı olarak yordamaktadır (β = ,289; p < ,01), ancak öz yeterlilik anlamlı bir yordayıcı değildir (β = ,019; p > ,05). Olumlu ebeveynlik davranışını yordamaya yönelik model de anlamlı bulunmuştur (F = 3,078; p = ,013; R^2 = ,019). Bu modelde öz yeterlilik olumlu ebeveynliği pozitif yönde anlamlı olarak yordamaktadır (β = ,189; p < ,05), ancak ilişki doyumu anlamlı bir yordayıcı değildir (β = ,038; p > ,05). Dayakla cezalandırma davranışını yordamaya yönelik model anlamlı bulunmuştur (F = 5,792; p = ,004; R^2 = ,078). Bu modelde ilişki doyumu dayakla cezalandırmayı negatif yönde anlamlı olarak yordamaktadır (β = -,292; p < ,01), ancak öz yeterlilik anlamlı bir yordayıcı değildir (β = -,077; p > ,05). Diğer taraftan, zayıf ebeveyn takibi (F = 0,786; p = ,458; R^2 = ,004)

ve tutarsız disiplin (F = 1,819; p = ,167; R^2 = ,014) davranışlarını yordamaya yönelik modeller istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Fransa örneklemi için regresyon analizi sonuçları incelendiğinde, çocukla ilgilenme davranışını yordamaya yönelik kurulan model istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (F = 12,785; p < ,001; R^2 = ,133). Bu modelde hem ilişki doyumu (β = ,273; p < ,01) hem de öz yeterlilik (β = ,224; p < ,01) çocukla ilgilenme davranışını pozitif yönde anlamlı olarak yordamaktadır. Zayıf ebeveyn takibi davranışını yordamaya yönelik model anlamlı bulunmuştur (F = 3,276; p = ,040; R^2 = ,029). Bu modelde öz yeterlilik zayıf ebeveyn takibini negatif yönde anlamlı olarak yordamaktadır (β = -,202; p < ,05), ancak ilişki doyumu anlamlı bir yordayıcı değildir (β = -,012; p > ,05). Dayakla cezalandırma davranışını yordamaya yönelik model istatistiksel anlamlılık düzeyine yaklaşmıştır (F = 2,754; p = ,067; R^2 = ,022). Bu modelde ilişki doyumu dayakla cezalandırmayı negatif yönde anlamlı olarak yordamaktadır (β = -,185; p < ,05), ancak öz yeterlilik anlamlı bir yordayıcı değildir (β = -,012; p > ,05). Diğer taraftan, olumlu ebeveynlik (F = 1,260; p = ,287; R^2 = ,003) ve tutarsız disiplin (F = 0,874; p = ,419; R^2 = ,002) davranışlarını yordamaya yönelik modeller istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Türkiye ve Fransa örneklemlerinin karşılaştırılması sonucunda bazı farklılıklar gözlenmiştir. Çocukla ilgilenme davranışının yordanmasında Fransa örnekleminde daha güçlü bir model elde edilmiş (R^2 = ,133) ve hem ilişki doyumu hem de öz yeterlilik anlamlı yordayıcılar olarak bulunmuşken, Türkiye örnekleminde daha zayıf bir model (R^2 = ,068) ve yalnızca ilişki doyumu anlamlı yordayıcı olarak tespit edilmiştir. Dayakla cezalandırma davranışının yordanmasında ise her iki örneklemde de ilişki doyumu negatif yönde anlamlı yordayıcı olarak bulunmuş, ancak Türkiye örnekleminde daha güçlü bir model (R^2 = ,078) gözlenmiştir. Öz yeterlilik açısından, Türkiye örnekleminde yalnızca olumlu ebeveynliği yordadığı, Fransa örnekleminde ise çocukla ilgilenmeyi pozitif, zayıf ebeveyn takibini ise negatif yönde yordadığı belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre araştırmanın H5 ve H6 hipotezleri kısmen kabul edilmiştir.

3.6. Fark Testleri

Araştırmanın son üç hipotezi aşağıdaki gibidir:

H7: Katılımcıların ilişki doyumu düzeyleri sosyodemografik değişkenlere (yaş, cinsiyet, yaşanılan ülke, uyruk, eğitim düzeyi, ekonomik durum, medeni durum, psikiyatrik/psikolojik tedavi görme durumu) göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H8: Katılımcıların öz yeterlilik düzeyleri sosyodemografik değişkenlere (yaş, cinsiyet, yaşanılan ülke, uyruk, eğitim düzeyi, ekonomik durum, medeni durum, psikiyatrik/psikolojik tedavi görme durumu) göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H9: Katılımcıların ebeveyn davranışları düzeyleri sosyodemografik değişkenlere (yaş, cinsiyet, yaşanılan ülke, uyruk, eğitim düzeyi, ekonomik durum, medeni durum, psikiyatrik/psikolojik tedavi görme durumu) göre anlamlı farklılık göstermektedir.

Bu hipotezlerin test edilmesi kapsamında, katılımcıların ebeveyn davranışları, ilişki doyumu ve öz yeterlilik düzeylerinin sosyodemografik değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere, iki kategori içeren sosyodemografik değişkenler için t-testi kullanılmış, ikiden fazla kategori içeren sosyodemografik değişkenler için ise ANOVA analizi gerçekleştirilmiştir. ANOVA analizlerinde anlamlı farklılığın tespit edilmesi halinde, bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunun değerlendirilmek üzere Scheffe post-hoc analizi sonuçları incelenmiştir. Bu kapsamda gerçekleştirilen analizlerde ulaşılan bulgular devam eden alt başlıklarda sırasıyla sunulmuştur.

3.6.1. Ülkeye Yönelik Bulgular

Fark testleri kapsamında öncelikle katılımcıların ebeveyn davranışları, ilişki doyumu ve öz yeterlilik düzeylerinin Türkiye ve Fransa örneklemleri arasında anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere t-testi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6

Ülkeye Göre T-Testi Sonuçları

Değişken	Ülke	n	x̄	ss	t	p
Çocukla İlgilenme	Türkiye	114	4.24	.46	6.473	.000**
	Fransa	154	3.86	.49		
Olumlu Ebeveynlik	Türkiye	114	4.42	.47	6.829	.000**
	Fransa	154	4.03	.45		
Zayıf Ebeveyn Takibi	Türkiye	114	.62	.60	17.977	.000**
	Fransa	154	1.43	.44		
Tutarsız Disiplin	Türkiye	114	2.84	.52	2.561	.011*
	Fransa	154	2.67	.56		
Dayakla Cezalandırma	Türkiye	114	1.41	.54	-.799	.425
	Fransa	154	1.46	.48		
İlişki Doyumu	Türkiye	114	5.61	1.25	2.324	.021*
	Fransa	154	5.23	1.34		
Öz Yeterlilik	Türkiye	114	3.57	.62	7.185	.000**
	Fransa	154	3.14	.23		

* p < .05; ** p < .01

Analiz sonuçları incelendiğinde, çocukla ilgilenme değişkeninde ülkeler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir (t = 6,473; p = ,000). Türkiye örneklemindeki ebeveynlerin çocukla ilgilenme düzeyleri (x̄ = 4,24; ss = ,46) Fransa örneklemindeki ebeveynlerden (x̄ = 3,86; ss = ,49) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Olumlu ebeveynlik değişkeninde ülkeler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir (t = 6,829; p = ,000). Türkiye örneklemindeki ebeveynlerin olumlu ebeveynlik düzeyleri (x̄ = 4,42; ss = ,47) Fransa örneklemindeki ebeveynlerden (x̄ = 4,03; ss = ,45) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Zayıf ebeveyn takibi değişkeninde ülkeler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir (t = 17,977; p = ,000). Türkiye örneklemindeki ebeveynlerin zayıf ebeveyn takibi düzeyleri (x̄ = 2,62; ss = ,60) Fransa örneklemindeki ebeveynlerden (x̄ = 1,43; ss = ,44) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Tutarsız disiplin değişkeninde ülkeler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir (t = 2,561; p = ,011). Türkiye örneklemindeki ebeveynlerin tutarsız disiplin düzeyleri (x̄ = 2,84; ss = ,52) Fransa örneklemindeki ebeveynlerden (x̄ = 2,67; ss = ,56) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Dayakla cezalandırma değişkeninde ülkeler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir (t = -,799; p = ,425). Türkiye örneklemindeki ebeveynlerin dayakla cezalandırma düzeyleri ($\bar{x}$ = 1,41; ss = ,54) ile Fransa örneklemindeki ebeveynlerin düzeyleri ($\bar{x}$ = 1,46; ss = ,48) arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

İlişki doyumu değişkeninde ülkeler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir (t = 2,324; p = ,021). Türkiye örneklemindeki ebeveynlerin ilişki doyumu düzeyleri ($\bar{x}$ = 5,61; ss = 1,25) Fransa örneklemindeki ebeveynlerden ($\bar{x}$ = 5,23; ss = 1,34) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Öz yeterlilik değişkeninde ülkeler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir (t = 7,185; p = ,000). Türkiye örneklemindeki ebeveynlerin öz yeterlilik düzeyleri ($\bar{x}$ = 3,57; ss = ,62) Fransa örneklemindeki ebeveynlerden ($\bar{x}$ = 3,14; ss = ,23) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Sonuç olarak, Türkiye ve Fransa örneklemleri arasında ebeveyn davranışları ve psikolojik değişkenler açısından önemli farklılıklar bulunmaktadır. Türkiye örneklemindeki ebeveynler, olumlu ebeveynlik davranışları (çocukla ilgilenme ve olumlu ebeveynlik) ile ilişki doyumu ve öz yeterlilik düzeylerinde Fransa örneklemindeki ebeveynlerden anlamlı düzeyde yüksek puanlar elde etmişlerdir. Bununla birlikte, Türkiye örneklemindeki ebeveynler olumsuz ebeveynlik davranışları (zayıf ebeveyn takibi ve tutarsız disiplin) açısından da Fransa örneklemindeki ebeveynlerden anlamlı düzeyde yüksek puanlar almışlardır. Dayakla cezalandırma davranışında ise iki ülke örneklemi arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Devam eden analizlerde, katılımcıların ebeveyn davranışları, ilişki doyumu ve öz yeterlilik düzeylerinin sosyodemografik değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği Türkiye ve Fransa örneklemleri için ayrı ayrı incelenecektir.

3.6.2. Yaşa Yönelik Bulgular

Katılımcıların ebeveyn davranışları, ilişki doyumu ve öz yeterlilik düzeylerinin yaşlarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere ANOVA analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 7'de yer almaktadır.

Tablo 7

Yaşa Göre ANOVA Analizi Sonuçları

Değişken	Yaş	Türkiye					Fransa				
		x̄	ss	F	p	Anlamlı Fark	x̄	ss	F	p	Anlamlı Fark
Çocukla İlgilenme	A: 25-30	4.46	0.31	2.084	.088	-	4.24	0.33	4.462	.002**	A > E
	B: 31-35	4.19	0.53				3.80	0.48			
	C: 36-40	4.31	0.47				3.85	0.35			
	D: 41-45	4.10	0.44				3.88	0.56			
	E: 46-50	4.14	0.42				3.33	0.92			
Olumlu Ebeveynlik	A: 25-30	4.50	0.49	.818	.516	-	4.48	0.30	5.235	.001**	A > B A > C A > D
	B: 31-35	4.55	0.37				4.06	0.40			
	C: 36-40	4.34	0.52				4.01	0.43			
	D: 41-45	4.38	0.51				3.89	0.47			
	E: 46-50	4.39	0.30				3.83	0.55			
Zayıf Ebeveyn Takibi	A: 25-30	2.42	0.62	3.409	.110	-	1.24	0.32	1.578	.183	-
	B: 31-35	2.31	0.63				1.49	0.37			
	C: 36-40	2.68	0.67				1.40	0.42			
	D: 41-45	2.79	0.41				1.53	0.59			
	E: 46-50	2.91	0.32				1.27	0.08			
Tutarsız Disiplin	A: 25-30	2.84	0.61	.559	.693	-	2.57	0.63	1.157	.332	-
	B: 31-35	2.83	0.41				2.80	0.42			
	C: 36-40	2.89	0.54				2.61	0.48			
	D: 41-45	2.75	0.52				2.60	0.73			
	E: 46-50	3.02	0.54				2.86	0.87			
Dayakla Cezalandırma	A: 25-30	1.43	0.48	.574	.682	-	1.45	0.46	.601	.662	-
	B: 31-35	1.42	0.43				1.47	0.42			
	C: 36-40	1.41	0.47				1.41	0.44			
	D: 41-45	1.45	0.74				1.48	0.62			
	E: 46-50	1.15	0.34				1.72	0.61			
İlişki Doyumu	A: 25-30	6.29	0.77	1.595	.181	-	5.09	1.46	1.128	.346	-
	B: 31-35	5.45	1.31				5.06	1.36			
	C: 36-40	5.59	1.29				5.37	1.16			
	D: 41-45	5.41	1.35				5.45	1.36			
	E: 46-50	5.43	1.10				4.43	2.18			
Öz Yeterlilik	A: 25-30	3.43	0.57	3.646	.008**	D > C	3.21	0.25	3.144	.016	-
	B: 31-35	3.46	0.68				3.10	0.22			
	C: 36-40	3.39	0.56				3.18	0.20			
	D: 41-45	3.88	0.45				3.15	0.22			
	E: 46-50	3.79	0.87				2.88	0.37			

* p < .05; ** p < .01

Türkiye örneklemi için analiz sonuçları incelendiğinde, çocukla ilgilenme davranışında yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (F = 2,084; p = ,088). Benzer şekilde olumlu ebeveynlik (F = ,818; p = ,516), zayıf ebeveyn takibi (F = 3,409; p = ,110), tutarsız disiplin (F = ,559; p = ,693), dayakla cezalandırma (F = ,574; p = ,682) ve ilişki doyumu (F = 1,595; p = ,181) değişkenlerinde de yaş grupları arasında anlamlı farklar tespit edilmemiştir. Öz yeterlilik değişkeninde ise yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (F = 3,646; p = ,008). Post hoc analizi (Scheffe) sonuçlarına göre, 41-45 yaş grubundaki ebeveynlerin ($\bar{x}$ = 3,88; ss = 0,45) öz yeterlilik düzeyleri 36-40 yaş grubundaki ebeveynlerden ($\bar{x}$ = 3,39; ss = 0,56) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Fransa örneklemi için analiz sonuçları incelendiğinde, çocukla ilgilenme davranışında yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (F = 4,462; p = ,002). Post hoc analizi (Scheffe) sonuçlarına göre, 25-30 yaş grubundaki ebeveynlerin ($\bar{x}$ = 4,24; ss = 0,33) çocukla ilgilenme düzeyleri 46-50 yaş grubundaki ebeveynlerden ($\bar{x}$ = 3,33; ss = 0,92) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Olumlu ebeveynlik davranışında da yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir (F = 5,235; p = ,001). Post hoc analizi sonuçlarına göre, 25-30 yaş grubundaki ebeveynlerin ($\bar{x}$ = 4,48; ss = 0,30) olumlu ebeveynlik düzeyleri 31-35 yaş grubu ($\bar{x}$ = 4,06; ss = 0,40), 36-40 yaş grubu ($\bar{x}$ = 4,01; ss = 0,43) ve 41-45 yaş grubundaki ($\bar{x}$ = 3,89; ss = 0,47) ebeveynlerden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Öz yeterlilik değişkeninde yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (F = 3,144; p = ,016), ancak post hoc analizinde gruplar arasında anlamlı farklar tespit edilmemiştir. Zayıf ebeveyn takibi (F = 1,578; p = ,183), tutarsız disiplin (F = 1,157; p = ,332), dayakla cezalandırma (F = ,601; p = ,662) ve ilişki doyumu (F = 1,128; p = ,346) değişkenlerinde yaş grupları arasında anlamlı farklar bulunmamıştır.

Türkiye ve Fransa örneklemlerinin karşılaştırılması sonucunda, yaşın ebeveyn davranışları ve psikolojik değişkenler üzerindeki etkisinin ülkelere göre farklılık gösterdiği görülmektedir. Türkiye örnekleminde yaş yalnızca öz yeterlilik değişkeninde anlamlı bir fark yaratırken (41-45 yaş grubu > 36-40 yaş grubu), Fransa örnekleminde yaş çocukla ilgilenme ve olumlu ebeveynlik davranışlarında anlamlı farklılıklara neden olmaktadır. Fransa örnekleminde 25-30 yaş grubundaki ebeveynlerin çocukla ilgilenme düzeyleri 46-50 yaş grubundan, olumlu ebeveynlik düzeyleri ise 31-35, 36-40 ve 41-45

yaş gruplarından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Zayıf ebeveyn takibi, tutarsız disiplin, dayakla cezalandırma ve ilişki doyumu değişkenlerinde ise her iki ülke örnekleminde de yaş grupları arasında anlamlı farklar tespit edilmemiştir.

3.6.3. Cinsiyete Yönelik Bulgular

Katılımcıların ebeveyn davranışları, ilişki doyumu ve öz yeterlilik düzeylerinin cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere t-testi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 8'de yer almaktadır.

Tablo 8

Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	Türkiye				Fransa			
		x̄	ss	t	p	x̄	ss	t	p
Çocukla İlgilenme	Kadın	4.27	.44	1.893	.061	3.87	.47	1.145	.254
	Erkek	4.06	.50			3.68	.69		
Olumlu Ebeveynlik	Kadın	4.45	.43	1.151	.263	4.03	.44	.224	.823
	Erkek	4.27	.64			4.00	.55		
Zayıf Ebeveyn Takibi	Kadın	2.57	.62	-1.798	.075	1.43	.44	-.011	.991
	Erkek	2.84	.45			1.43	.41		
Tutarsız Disiplin	Kadın	2.83	.52	-.790	.431	2.69	.55	1.161	.247
	Erkek	2.93	.55			2.46	.61		
Dayakla Cezalandırma	Kadın	1.44	.56	1.426	.157	1.47	.49	3.188	.007**
	Erkek	1.25	.41			1.19	.24		
İlişki Doyumu	Kadın	5.49	1.32	-3.748	.000**	5.19	1.34	-1.487	.139
	Erkek	6.18	.54			5.87	1.13		
Öz Yeterlilik	Kadın	3.53	.61	-1.701	.092	3.14	.23	1.112	.268
	Erkek	3.79	.62			3.06	.24		

* p < .05; ** p < .01

Türkiye örneklemi için analiz sonuçları incelendiğinde, çocukla ilgilenme davranışında kadın ve erkek ebeveynler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (t = 1,893; p = ,061). Benzer şekilde olumlu ebeveynlik (t = 1,151; p = ,263), zayıf ebeveyn

takibi (t = -1,798; p = ,075), tutarsız disiplin (t = -,790; p = ,431), dayakla cezalandırma (t = 1,426; p = ,157) ve öz yeterlilik (t = -1,701; p = ,092) değişkenlerinde de cinsiyet grupları arasında anlamlı farklar tespit edilmemiştir. İlişki doyumu değişkeninde ise cinsiyet grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (t = -3,748; p = ,000). Erkek ebeveynlerin ilişki doyumu düzeyleri ($\bar{x}$ = 6,18; ss = 0,54) kadın ebeveynlerden ($\bar{x}$ = 5,49; ss = 1,32) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Fransa örneklemi için analiz sonuçları incelendiğinde, çocukla ilgilenme (t = 1,145; p = ,254), olumlu ebeveynlik (t = ,224; p = ,823), zayıf ebeveyn takibi (t = -,011; p = ,991), tutarsız disiplin (t = 1,161; p = ,247), ilişki doyumu (t = -1,487; p = ,139) ve öz yeterlilik (t = 1,112; p = ,268) değişkenlerinde cinsiyet grupları arasında anlamlı farklar bulunmamıştır. Dayakla cezalandırma değişkeninde ise cinsiyet grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir (t = 3,188; p = ,007). Kadın ebeveynlerin dayakla cezalandırma düzeyleri ($\bar{x}$ = 1,47; ss = 0,49) erkek ebeveynlerden ($\bar{x}$ = 1,19; ss = 0,24) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Türkiye ve Fransa örneklemlerinin karşılaştırılması sonucunda, cinsiyetin ebeveyn davranışları ve psikolojik değişkenler üzerindeki etkisinin ülkelere göre farklılık gösterdiği görülmektedir. Türkiye örnekleminde cinsiyet yalnızca ilişki doyumu değişkeninde anlamlı bir fark yaratırken (erkekler > kadınlar), Fransa örnekleminde cinsiyet dayakla cezalandırma davranışında anlamlı farklılığa neden olmaktadır (kadınlar > erkekler). Diğer ebeveyn davranışları ve öz yeterlilik değişkenlerinde ise her iki ülke örnekleminde de cinsiyet grupları arasında anlamlı farklar tespit edilmemiştir.

3.6.4. Uyruğa Yönelik Bulgular

Katılımcıların ebeveyn davranışları, ilişki doyumu ve öz yeterlilik düzeylerinin uyruklarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere t-testi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 9'da yer almaktadır.

Tablo 9

Uyruğa Göre T-Testi Sonuçları

Değişken	Uyruk[1]	Türkiye				Fransa			
		x̄	ss	t	p	x̄	ss	t	p
Çocukla İlgilenme	Örneklem vatandaşı	4.25	.48	.432	.667	3.74	.50	-3.624	.000**
	Çifte vatandaş	4.21	.41			4.02	.42		
Olumlu Ebeveynlik	Örneklem vatandaşı	4.47	.47	1.800	.075	3.99	.42	-1.301	.196
	Çifte vatandaş	4.30	.47			4.09	.48		
Zayıf Ebeveyn Takibi	Örneklem vatandaşı	2.77	.51	4.071	.000**	1.40	.39	-1.042	.300
	Çifte vatandaş	2.27	.65			1.48	.50		
Tutarsız Disiplin	Örneklem vatandaşı	2.88	.54	1.248	.215	2.59	.54	-2.232	.027*
	Çifte vatandaş	2.75	.48			2.79	.57		
Dayakla Cezalandırma	Örneklem vatandaşı	1.46	.60	1.801	.075	1.50	.48	1.392	.166
	Çifte vatandaş	1.30	.34			1.39	.48		
İlişki Doyumu	Örneklem vatandaşı	5.64	1.16	.383	.702	5.06	1.41	-1.986	.049*
	Çifte vatandaş	5.54	1.45			5.49	1.19		
Öz Yeterlilik	Örneklem vatandaşı	3.69	.63	3.165	.002**	3.12	.22	-1.018	.310
	Çifte vatandaş	3.31	.50			3.16	.24		

Not. "Örneklem vatandaşı" satırları, Türkiye örneklemi için Türk uyruğunu, Fransa örneklemi için "Fransız" uyruğunu ifade etmektedir.
* p < .05; ** p < .01

Türkiye örneklemi için analiz sonuçları incelendiğinde, çocukla ilgilenme (t = ,432; p = ,667), olumlu ebeveynlik (t = 1,800; p = ,075), tutarsız disiplin (t = 1,248; p = ,215), dayakla cezalandırma (t = 1,801; p = ,075) ve ilişki doyumu (t = ,383; p = ,702) değişkenlerinde uyruğa göre anlamlı farklar bulunmamıştır. Zayıf ebeveyn takibi değişkeninde uyruğa göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir (t = 4,071; p = ,000). Türk uyruğuna sahip ebeveynlerin zayıf ebeveyn takibi düzeyleri (x̄ = 2,77; ss = 0,51) çifte vatandaş ebeveynlerden (x̄ = 2,27; ss = 0,65) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Öz yeterlilik değişkeninde de uyruğa göre anlamlı bir fark bulunmuştur (t = 3,165; p = ,002). Türk uyruğuna sahip ebeveynlerin öz yeterlilik düzeyleri (x̄ = 3,69; ss = 0,63) çifte vatandaş ebeveynlerden (x̄ = 3,31; ss = 0,50) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Fransa örneklemi için analiz sonuçları incelendiğinde, olumlu ebeveynlik (t = -1,301; p = ,196), zayıf ebeveyn takibi (t = -1,042; p = ,300), dayakla cezalandırma (t = 1,392; p = ,166) ve öz yeterlilik (t = -1,018; p = ,310) değişkenlerinde uyruğa göre anlamlı farklar tespit edilmemiştir. Çocukla ilgilenme değişkeninde uyruğa göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (t = -3,624; p = ,000). Çifte vatandaş ebeveynlerin çocukla ilgilenme düzeyleri ($\bar{x}$ = 4,02; ss = 0,42) Fransız uyruğuna sahip ebeveynlerden ($\bar{x}$ = 3,74; ss = 0,50) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Tutarsız disiplin değişkeninde de uyruğa göre anlamlı bir fark tespit edilmiştir (t = -2,232; p = ,027). Çifte vatandaş ebeveynlerin tutarsız disiplin düzeyleri ($\bar{x}$ = 2,79; ss = 0,57) Fransız uyruğuna sahip ebeveynlerden ($\bar{x}$ = 2,59; ss = 0,54) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. İlişki doyumu değişkeninde de uyruğa göre anlamlı bir fark bulunmuştur (t = -1,986; p = ,049). Çifte vatandaş ebeveynlerin ilişki doyumu düzeyleri ($\bar{x}$ = 5,49; ss = 1,19) Fransız uyruğuna sahip ebeveynlerden ($\bar{x}$ = 5,06; ss = 1,41) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Türkiye ve Fransa örneklemlerinin karşılaştırılması sonucunda, uyruğun ebeveyn davranışları ve psikolojik değişkenler üzerindeki etkisinin iki ülke örneklemi arasında farklılık gösterdiği görülmektedir. Türkiye örnekleminde uyruk zayıf ebeveyn takibi ve öz yeterlilik değişkenlerinde anlamlı farklılıklara neden olurken (her ikisinde de Türk uyruğuna sahip olanlar > çifte vatandaşlar), Fransa örnekleminde uyruk çocukla ilgilenme, tutarsız disiplin ve ilişki doyumu değişkenlerinde anlamlı farklılık yaratmıştır (her üçünde de çifte vatandaşlar > Fransız uyruğuna sahip olanlar). Her iki ülke örnekleminde de anlamlı farklılık gösteren ortak bir değişken bulunmamıştır.

3.6.5. Eğitim Durumuna Yönelik Bulgular

Katılımcıların ebeveyn davranışları, ilişki doyumu ve öz yeterlilik düzeylerinin eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere ANOVA analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 10'da yer almaktadır.

Tablo 10

Eğitim Durumuna Göre ANOVA Analizi Sonuçları

Değişken	Eğitim Durumu	Türkiye					Fransa				
		x̄	ss	F	p	Anlamlı Fark	x̄	ss	F	p	Anlamlı Fark
Çocukla İlgilenme	A: Ortaokul	4.25	0.61	.226	.878	-	3.94	0.52	4.246	.007**	C > B
	B: Lise	4.21	0.46				3.74	0.54			
	C: Üniversite	4.24	0.41				4.05	0.36			
	D: Lisansüstü	4.34	0.38				3.84	0.36			
Olumlu Ebeveynlik	A: Ortaokul	4.41	0.49	.465	.707	-	3.98	0.47	1.123	.342	-
	B: Lise	4.38	0.48				3.98	0.45			
	C: Üniversite	4.43	0.49				4.11	0.44			
	D: Lisansüstü	4.56	0.37				4.11	0.45			
Zayıf Ebeveyn Takibi	A: Ortaokul	2.73	0.41	.353	.787	-	1.54	0.35	.386	.763	-
	B: Lise	2.57	0.69				1.41	0.43			
	C: Üniversite	2.64	0.55				1.47	0.48			
	D: Lisansüstü	2.57	0.67				1.41	0.39			
Tutarsız Disiplin	A: Ortaokul	2.95	0.59	.520	.670	-	2.67	0.69	.441	.724	-
	B: Lise	2.81	0.54				2.72	0.55			
	C: Üniversite	2.81	0.53				2.63	0.60			
	D: Lisansüstü	2.94	0.26				2.58	0.46			
Dayakla Cezalandırma	A: Ortaokul	1.54	0.77	.571	.635	-	1.29	0.40	.688	.561	-
	B: Lise	1.40	0.48				1.44	0.46			
	C: Üniversite	1.34	0.46				1.52	0.53			
	D: Lisansüstü	1.45	0.64				1.40	0.53			
İlişki Doyumu	A: Ortaokul	4.95	1.55	2.159	.097	-	5.71	1.25	1.498	.217	-
	B: Lise	5.68	1.34				5.03	1.49			
	C: Üniversite	5.72	1.02				5.47	1.08			
	D: Lisansüstü	5.96	0.85				5.35	1.19			
Öz Yeterlilik	A: Ortaokul	3.27	0.68	7.948	.000**	C > A D > A D > B	3.13	0.24	.034	.991	-
	B: Lise	3.41	0.51				3.14	0.21			
	C: Üniversite	3.73	0.59				3.14	0.26			
	D: Lisansüstü	4.16	0.45				3.13	0.22			

* p < .05; ** p < .01

Türkiye örneklemi için analiz sonuçları incelendiğinde, çocukla ilgilenme (F = ,226; p = ,878), olumlu ebeveynlik (F = ,465; p = ,707), zayıf ebeveyn takibi (F = ,353; p = ,787), tutarsız disiplin (F = ,520; p = ,670), dayakla cezalandırma (F = ,571; p = ,635) ve ilişki doyumu (F = 2,159; p = ,097) değişkenlerinde eğitim durumuna göre anlamlı farklar bulunmamıştır. Öz yeterlilik değişkeninde eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir (F = 7,948; p = ,000). Post hoc (Scheffe) analizi sonuçlarına göre, üniversite mezunu ebeveynlerin öz yeterlilik düzeyleri ($\bar{x}$ = 3,73; ss = 0,59) ortaokul mezunu ebeveynlerden ($\bar{x}$ = 3,27; ss = 0,68) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Lisansüstü mezunu ebeveynlerin öz yeterlilik düzeyleri ($\bar{x}$ = 4,16; ss = 0,45) hem ortaokul mezunu ($\bar{x}$ = 3,27; ss = 0,68) hem de lise mezunu ebeveynlerden ($\bar{x}$ = 3,41; ss = 0,51) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Fransa örneklemi için analiz sonuçları incelendiğinde, olumlu ebeveynlik (F = 1,123; p = ,342), zayıf ebeveyn takibi (F = ,386; p = ,763), tutarsız disiplin (F = ,441; p = ,724), dayakla cezalandırma (F = ,688; p = ,561), ilişki doyumu (F = 1,498; p = ,217) ve öz yeterlilik (F = ,034; p = ,991) değişkenlerinde eğitim durumuna göre anlamlı farklar tespit edilmemiştir. Çocukla ilgilenme değişkeninde eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (F = 4,246; p = ,007). Post hoc (Scheffe) analizi sonuçlarına göre, üniversite mezunu ebeveynlerin çocukla ilgilenme düzeyleri ($\bar{x}$ = 4,05; ss = 0,36) lise mezunu ebeveynlerden ($\bar{x}$ = 3,74; ss = 0,54) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Türkiye ve Fransa örneklemlerinin karşılaştırılması sonucunda, eğitim durumunun ebeveyn davranışları ve psikolojik değişkenler üzerindeki etkisinin iki ülke örneklemi arasında farklılık gösterdiği görülmektedir. Türkiye örnekleminde eğitim durumu yalnızca öz yeterlilik değişkeninde anlamlı farklılığa neden olurken (lisansüstü > lise > ortaokul şeklinde artan bir düzen), Fransa örnekleminde eğitim durumu yalnızca çocukla ilgilenme değişkeninde anlamlı farklılık yaratmıştır (üniversite > lise). Her iki ülke örnekleminde de anlamlı farklılık gösteren ortak bir değişken bulunmamıştır.

3.6.6. Ekonomik Duruma Yönelik Bulgular

Katılımcıların ebeveyn davranışları, ilişki doyumu ve öz yeterlilik düzeylerinin ekonomik durumlarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere t-testi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 11'de yer almaktadır.

Tablo 11

Ekonomik Duruma Göre T-Testi Sonuçları

Değişken	Ekonomik Durum	Türkiye				Fransa			
		x̄	ss	t	p	x̄	ss	t	p
Çocukla İlgilenme	Orta	4.21	.44	-.969	.335	3.82	.51	-1.324	.188
	İyi	4.31	.52			3.93	.42		
Olumlu Ebeveynlik	Orta	4.41	.47	-.134	.893	4.03	.46	.060	.953
	İyi	4.43	.49			4.03	.43		
Zayıf Ebeveyn Takibi	Orta	2.63	.56	.377	.707	1.42	.43	-.619	.537
	İyi	2.58	.71			1.46	.45		
Tutarsız Disiplin	Orta	2.83	.53	-.366	.715	2.67	.57	-.120	.905
	İyi	2.88	.50			2.68	.53		
Dayakla Cezalandırma	Orta	1.44	.58	1.321	.191	1.47	.50	.573	.568
	İyi	1.31	.39			1.42	.45		
İlişki Doyumu	Orta	5.43	1.34	-3.543	.001**	5.02	1.43	-3.166	.002**
	İyi	6.14	.74			5.66	1.01		
Öz Yeterlilik	Orta	3.65	.56	1.940	.060	3.11	.20	-1.928	.057
	İyi	3.36	.72			3.19	.27		

* p < .05; ** p < .01

Türkiye örneklemi için analiz sonuçları incelendiğinde, çocukla ilgilenme (t = -,969; p = ,335), olumlu ebeveynlik (t = -,134; p = ,893), zayıf ebeveyn takibi (t = ,377; p = ,707), tutarsız disiplin (t = -,366; p = ,715), dayakla cezalandırma (t = 1,321; p = ,191) ve öz yeterlilik (t = 1,940; p = ,060) değişkenlerinde ekonomik duruma göre anlamlı farklar bulunmamıştır. İlişki doyumu değişkeninde ekonomik duruma göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir (t = -3,543; p = ,001). Ekonomik durumu iyi olan ebeveynlerin ilişki doyumu düzeyleri (x̄ = 6,14; ss = ,74) ekonomik durumu orta düzeyde olan ebeveynlerden (x̄ = 5,43; ss = 1,34) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Fransa örneklemi için analiz sonuçları incelendiğinde, çocukla ilgilenme (t = -1,324; p = ,188), olumlu ebeveynlik (t = ,060; p = ,953), zayıf ebeveyn takibi (t = -,619; p = ,537), tutarsız disiplin (t = -,120; p = ,905), dayakla cezalandırma (t = ,573; p = ,568) ve öz yeterlilik (t = -1,928; p = ,057) değişkenlerinde ekonomik duruma göre anlamlı farklar tespit edilmemiştir. İlişki doyumu değişkeninde ekonomik duruma göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (t = -3,166; p = ,002). Ekonomik durumu iyi olan ebeveynlerin ilişki doyumu düzeyleri (x̄ = 5,66; ss = 1,01) ekonomik durumu orta düzeyde olan ebeveynlerden (x̄ = 5,02; ss = 1,43) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Türkiye ve Fransa örneklemlerinin karşılaştırılması sonucunda, ekonomik durumun ebeveyn davranışları ve psikolojik değişkenler üzerindeki etkisinin her iki ülke örnekleminde benzer bir örüntü sergilediği görülmektedir. Her iki ülke örnekleminde de ekonomik durum yalnızca ilişki doyumu değişkeninde anlamlı farklılığa neden olmuş ve ekonomik durumu iyi olan ebeveynlerin ilişki doyumu düzeyleri orta düzeyde olanlara göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

3.6.7. Medeni Duruma Yönelik Bulgular

Katılımcıların ebeveyn davranışları, ilişki doyumu ve öz yeterlilik düzeylerinin medeni durumlarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere t-testi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 12'de yer almaktadır.

Tablo 12

Medeni Duruma Göre T-Testi Sonuçları

Değişken	Medeni Durum	Türkiye				Fransa			
		x̄	ss	t	p	x̄	ss	t	p
Çocukla İlgilenme	Evli	4.23	.46	-.908	.366	3.89	.47	1.533	.127
	Bekar/Boşanmış	4.42	.47			3.75	.53		
Olumlu Ebeveynlik	Evli	4.40	.47	-2.044	.043*	4.03	.46	-.126	.900
	Bekar/Boşanmış	4.83	.20			4.04	.41		
Zayıf Ebeveyn Takibi	Evli	2.63	.60	.608	.545	1.44	.43	.249	.803
	Bekar/Boşanmış	2.46	.68			1.42	.45		
Tutarsız Disiplin	Evli	2.84	.49	-.200	.851	2.71	.57	1.656	.100
	Bekar/Boşanmış	2.93	1.04			2.54	.49		
Dayakla Cezalandırma	Evli	1.40	.54	-.535	.594	1.46	.51	.219	.827
	Bekar/Boşanmış	1.53	.61			1.44	.40		
İlişki Doyumu	Evli	5.70	1.13	3.764	.000**	5.59	1.10	6.770	.000**
	Bekar/Boşanmış	3.66	2.17			4.09	1.38		
Öz Yeterlilik	Evli	3.56	.62	-.902	.369	3.15	.24	.717	.474
	Bekar/Boşanmış	3.82	.34			3.12	.17		

* p < .05; ** p < .01

Türkiye örneklemi için analiz sonuçları incelendiğinde, çocukla ilgilenme (t = -,908; p = ,366), zayıf ebeveyn takibi (t = ,608; p = ,545), tutarsız disiplin (t = -,200; p = ,851), dayakla cezalandırma (t = -,535; p = ,594) ve öz yeterlilik (t = -,902; p = ,369) değişkenlerinde medeni duruma göre anlamlı farklar bulunmamıştır. Olumlu ebeveynlik

değişkeninde medeni duruma göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir (t = -2,044; p = ,043). Bekar/boşanmış ebeveynlerin olumlu ebeveynlik düzeyleri ($\bar{x}$ = 4,83; ss = ,20) evli ebeveynlerden ($\bar{x}$ = 4,40; ss = ,47) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. İlişki doyumu değişkeninde medeni duruma göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir (t = 3,764; p = ,000). Evli ebeveynlerin ilişki doyumu düzeyleri ($\bar{x}$ = 5,70; ss = 1,13) bekar/boşanmış ebeveynlerden ($\bar{x}$ = 3,66; ss = 2,17) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Fransa örneklemi için analiz sonuçları incelendiğinde, çocukla ilgilenme (t = 1,533; p = ,127), olumlu ebeveynlik (t = -,126; p = ,900), zayıf ebeveyn takibi (t = ,249; p = ,803), tutarsız disiplin (t = 1,656; p = ,100), dayakla cezalandırma (t = ,219; p = ,827) ve öz yeterlilik (t = ,717; p = ,474) değişkenlerinde medeni duruma göre anlamlı farklar tespit edilmemiştir. İlişki doyumu değişkeninde medeni duruma göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (t = 6,770; p = ,000). Evli ebeveynlerin ilişki doyumu düzeyleri ($\bar{x}$ = 5,59; ss = 1,10) bekar/boşanmış ebeveynlerden ($\bar{x}$ = 4,09; ss = 1,38) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Türkiye ve Fransa örneklemlerinin karşılaştırılması sonucunda, medeni durumun ebeveyn davranışları ve psikolojik değişkenler üzerindeki etkisinin iki ülke örneklemi arasında kısmen farklılık gösterdiği görülmektedir. Her iki ülke örnekleminde de ilişki doyumu değişkeninde medeni duruma göre anlamlı farklılık bulunmuş ve evli ebeveynlerin ilişki doyumu düzeyleri bekar/boşanmış ebeveynlerden anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Türkiye örnekleminde ek olarak olumlu ebeveynlik değişkeninde medeni duruma göre anlamlı farklılık tespit edilmiş ve bekar/boşanmış ebeveynlerin olumlu ebeveynlik düzeyleri evli ebeveynlerden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

3.6.8. Psikolojik Tedavi Duruma Yönelik Bulgular

Katılımcıların ebeveyn davranışları, ilişki doyumu ve öz yeterlilik düzeylerinin şimdi ya da önceden herhangi bir psikiyatrik/psikolojik tedavi görme durumlarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere t-testi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 13'te yer almaktadır.

Tablo 13

Psikolojik Tedavi Görme Duruma Göre T-Testi Sonuçları

Değişken	Psikolojik Tedavi Görme	Türkiye				Fransa			
		x̄	ss	t	p	x̄	ss	t	p
Çocukla İlgilenme	Hayır	4.23	.47	-.857	.411	3.86	.49	.199	.843
	Evet	4.32	.28			3.84	.46		
Olumlu Ebeveynlik	Hayır	4.42	.48	-.249	.804	4.04	.44	.209	.835
	Evet	4.46	.33			4.01	.48		
Zayıf Ebeveyn Takibi	Hayır	2.61	.62	-.333	.739	1.42	.45	-1.075	.284
	Evet	2.69	.20			1.52	.35		
Tutarsız Disiplin	Hayır	2.84	.53	-.293	.770	2.66	.56	-.760	.449
	Evet	2.90	.44			2.75	.56		
Dayakla Cezalandırma	Hayır	1.38	.53	-1.884	.062	1.45	.47	-.541	.590
	Evet	1.75	.61			1.51	.59		
İlişki Doyumu	Hayır	5.68	1.24	2.436	.016*	5.34	1.27	2.366	.019*
	Evet	4.59	.92			4.63	1.57		
Öz Yeterlilik	Hayır	3.56	.63	-.602	.548	3.16	.22	2.594	.010*
	Evet	3.70	.46			3.03	.24		

* p < .05; ** p < .01

Türkiye örneklemi için analiz sonuçları incelendiğinde, çocukla ilgilenme (t = -,857; p = ,411), olumlu ebeveynlik (t = -,249; p = ,804), zayıf ebeveyn takibi (t = -,333; p = ,739), tutarsız disiplin (t = -,293; p = ,770), dayakla cezalandırma (t = -1,884; p = ,062) ve öz yeterlilik (t = -,602; p = ,548) değişkenlerinde psikolojik tedavi görme durumuna göre anlamlı farklar bulunmamıştır. İlişki doyumu değişkeninde psikolojik tedavi görme durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir (t = 2,436; p = ,016). Psikolojik tedavi görmemiş ebeveynlerin ilişki doyumu düzeyleri (x̄ = 5,68; ss = 1,24) psikolojik tedavi görmüş ebeveynlerden (x̄ = 4,59; ss = ,92) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Fransa örneklemi için analiz sonuçları incelendiğinde, çocukla ilgilenme (t = ,199; p = ,843), olumlu ebeveynlik (t = ,209; p = ,835), zayıf ebeveyn takibi (t = -1,075; p = ,284), tutarsız disiplin (t = -,760; p = ,449) ve dayakla cezalandırma (t = -,541; p = ,590) değişkenlerinde psikolojik tedavi görme durumuna göre anlamlı farklar tespit edilmemiştir. İlişki doyumu değişkeninde psikolojik tedavi görme durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (t = 2,366; p = ,019). Psikolojik tedavi görmemiş ebeveynlerin ilişki doyumu düzeyleri (x̄ = 5,34; ss = 1,27) psikolojik tedavi

görmüş ebeveynlerden ($\bar{x}$ = 4,63; ss = 1,57) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Öz yeterlilik değişkeninde psikolojik tedavi görme durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir (t = 2,594; p = ,010). Psikolojik tedavi görmemiş ebeveynlerin öz yeterlilik düzeyleri ($\bar{x}$ = 3,16; ss = ,22) psikolojik tedavi görmüş ebeveynlerden ($\bar{x}$ = 3,03; ss = ,24) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Türkiye ve Fransa örneklemlerinin karşılaştırılması sonucunda, psikolojik tedavi görme durumunun ebeveyn davranışları ve psikolojik değişkenler üzerindeki etkisinin iki ülke örneklemi arasında kısmen farklılık gösterdiği görülmektedir. Her iki ülke örnekleminde de ilişki doyumu değişkeninde psikolojik tedavi görme durumuna göre anlamlı farklılık bulunmuş ve psikolojik tedavi görmemiş ebeveynlerin ilişki doyumu düzeyleri psikolojik tedavi görmüş ebeveynlerden anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Fransa örnekleminde ek olarak öz yeterlilik değişkeninde psikolojik tedavi görme durumuna göre anlamlı farklılık tespit edilmiş ve psikolojik tedavi görmemiş ebeveynlerin öz yeterlilik düzeyleri psikolojik tedavi görmüş ebeveynlerden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Sonuç olarak, fark testi bulguları katılımcıların ebeveyn davranışları, ilişki doyumu ve öz yeterlilik düzeylerinin bazı sosyodemografik değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterirken, bazılarına göre farklılaşmadığını ortaya koymuştur. Bu sonuçlara göre araştırmanın H7, H8 ve H9 hipotezleri kısmen kabul edilmiştir.

BÖLÜM 4 : TARTIŞMA

Bu araştırma, 6-11 yaş aralığında çocuğu olan ebeveynlerin ilişki doyumu ve öz yeterlilik düzeyleri ile ebeveyn davranışları arasındaki ilişkileri kültürlerarası perspektiften incelemeyi amaçlamıştır. Türkiye ve Fransa'dan katılımcılarla yürütülen bu çalışmada, söz konusu değişkenler arası ilişkiler, yordayıcı etkiler ve sosyodemografik farklılıklar analiz edilmiştir. Araştırma bulguları, ilişki doyumu ve öz yeterlilik ile ebeveyn davranışları arasında anlamlı ilişkilerin varlığını ortaya koymuş ve bu ilişkilerin kültürel bağlamda farklılaşabileceğini göstermiştir. Ayrıca, araştırma bulguları, katılımcıların ebeveyn davranışları, ilişki doyumu ve öz yeterlilik düzeylerinin bazı sosyodemografik özelliklere göre farklılaştığını da göstermiştir. Bu bölümde, araştırma bulgularının mevcut literatür ışığında değerlendirilmesi ve kültürlerarası farklılıkların yorumlanması hedeflenmektedir.

4.1. İlişki Doyumu ve Ebeveyn Davranışları İlişkisinin Tartışılması

Bu araştırmada elde edilen bulgular, ilişki doyumu ile ebeveyn davranışları arasında anlamlı ilişkilerin varlığını ortaya koymuş ve bu ilişkilerin kültürel bağlamda farklılaşabileceğini göstermiştir. Korelasyon analizi sonuçları, her iki ülke örnekleminde de ilişki doyumu ile çocukla ilgilenme davranışı arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunduğunu göstermiştir. Bu bulgular, ebeveynlerin romantik ilişkilerindeki doyum düzeylerinin artmasıyla birlikte çocuklarıyla daha fazla vakit geçirme, onların sorumluluk ve hobilerini destekleme davranışlarının da arttığını işaret etmektedir.

Aile sistemleri teorisi çerçevesinde değerlendirildiğinde, bu bulgular Belsky'nin ebeveynlik modeli ile tutarlılık göstermektedir. Bu modele göre, ebeveynlerin psikolojik durumları evlilik ilişkileri üzerinden ebeveyn davranışlarını şekillendirmektedir (Huang vd., 2024). Yüksek ilişki doyumuna sahip ebeveynler, eş yakınlığından aldıkları duygusal ve araçsal destek sayesinde çocuklarına yönelik daha fazla zaman ve enerji ayırabilmekte, bu durum çocukla ilgilenme davranışlarının artmasına yol açmaktadır. Nitekim Aluja ve diğerleri (2007) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da evlilik doyumunun alt boyutları olan uzlaşma, sevgi, doyum ve bağlılığın, ebeveynlerin çocuklarına karşı sergiledikleri davranışları önemli ölçüde yordadığı tespit edilmiştir.

İlişki doyumu ile dayakla cezalandırma davranışı arasında ise her iki ülke örnekleminde de negatif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bu bulgu, ebeveynlerin romantik ilişkilerindeki doyum düzeylerinin artmasıyla fiziksel cezalandırma davranışlarının azaldığını göstermektedir. Türkiye örneklemindeki ilişkinin gücünün Fransa örnekleminden daha yüksek olması, kültürel faktörlerin bu ilişkiyi düzenleyebileceğini işaret etmektedir. Wang ve diğerleri (2024a) tarafından gerçekleştirilen boylamsal araştırma bu bulguları desteklemekte, babaların ve annelerin evlilik doyumunun kendi sert disiplin kullanımlarını negatif yönde yordadığını ortaya koymaktadır.

"Yayılma hipotezi" ve "taşma hipotezi" çerçevesinde değerlendirildiğinde, tatmin edici olmayan evlilik ilişkilerine sahip ebeveynlerin olumsuz duygu durumları ebeveyn-çocuk etkileşimlerine yansımakta, bir alt sistemdeki başarısızlıklar diğer alt sisteme taşınmaktadır (Huang vd., 2024; Wang vd., 2024a). Düşük ilişki doyumuna sahip ebeveynler, kendi stresleri veya eşleri ile yaşadıkları çatışmalardan dolayı çocuklarına karşı daha fazla fiziksel cezalandırma davranışı sergileyebilmektedir. Greenlee ve diğerleri (2022) tarafından otistik çocuklu ailelerle gerçekleştirilen araştırma da bu bulguları desteklemekte, düşük evlilik doyumunun otoriter ebeveynlik stilini artırdığını ve bunun da çocuklarda davranışsal ve duygusal sorunlara yol açtığını göstermektedir.

Regresyon analizi sonuçları, ilişki doyumunun ebeveyn davranışları üzerindeki yordayıcı etkilerinin kültürel bağlamda farklılaştığını ortaya koymuştur. Türkiye örnekleminde ilişki doyumu, çocukla ilgilenme davranışını ve dayakla cezalandırma davranışını anlamlı şekilde yordamıştır. Fransa örnekleminde ise ilişki doyumu, çocukla ilgilenme davranışını ve dayakla cezalandırma davranışını yordamıştır. Bu bulgular, ilişki doyumunun ebeveyn davranışları üzerindeki etkisinin her iki kültürde de benzer yönde olduğunu, ancak etki büyüklüklerinin farklılaşabileceğini göstermektedir.

Çocukla ilgilenme davranışının yordanmasında Fransa örnekleminde daha güçlü bir model elde edilmiş ve hem ilişki doyumu hem de öz yeterlilik anlamlı yordayıcılar olarak bulunmuşken, Türkiye örnekleminde daha zayıf bir model ve yalnızca ilişki doyumu anlamlı yordayıcı olarak tespit edilmiştir. Bu farklılık, Fransız kültürünün bireyselci değerlerinin ebeveynlik davranışlarında daha çok faktörlü bir yapıyı desteklediğini, Türk kültürünün ise ilişki doyumunun ebeveyn davranışları üzerindeki doğrudan etkisini daha belirgin kıldığını düşündürmektedir.

Olumlu ebeveynlik davranışları açısından değerlendirildiğinde, ilişki doyumu ile olumlu ebeveynlik arasında her iki ülke örnekleminde de anlamlı korelasyonlar bulunmamıştır. Bu bulgu, çocuğun yaptığı olumlu davranışların farkında olma ve bundan çocuğun haberdar olmasını sağlama davranışlarının ilişki doyumundan bağımsız olarak şekillenebileceğini göstermektedir. Bu durum, olumlu ebeveynlik davranışlarının daha çok ebeveynin kişilik özellikleri, değer sistemleri veya öz yeterlilik algıları gibi bireysel faktörlerden etkilenebileceğini düşündürmektedir.

Zayıf ebeveyn takibi ve tutarsız disiplin davranışları açısından ise ilişki doyumu ile anlamlı ilişkiler bulunmamıştır. Bu bulgular, ebeveynlerin çocuklarını izleme ve tutarlı disiplin uygulama davranışlarının ilişki doyumundan ziyade başka faktörlerden etkilenebileceğini göstermektedir. Bu durum, bu davranışların daha çok ebeveynin kişisel özellikleri, çocuğun yaşı ve gelişim düzeyi, sosyoekonomik faktörler veya kültürel normlar gibi değişkenlerle ilişkili olabileceğini düşündürmektedir.

Pratt ve diğerleri (1992) tarafından gerçekleştirilen çalışma, ilişki doyumunun ebeveyn-çocuk iletişimi üzerindeki etkisini ortaya koyarak bu araştırmanın bulgularını desteklemektedir. Evlilik doyumu yüksek olan çiftlerin çocuklarıyla konuşurken daha uzun cümleler kullandıkları ve daha karmaşık dil yapıları sunduklarının bulunması, ilişki doyumunun çocukla ilgilenme davranışının kalitesini de etkileyebileceğini göstermektedir. Bu bulgu, mevcut araştırmada elde edilen ilişki doyumu ile çocukla ilgilenme arasındaki pozitif ilişkiyi desteklemekte ve bu ilişkinin sadece niceliksel değil, niteliksel boyutlarda da kendini gösterebileceğini işaret etmektedir.

Wang ve diğerleri (2024b) tarafından gerçekleştirilen araştırma, evlilik doyumunun çocukların saldırganlığı üzerindeki etkisini ve bu ilişkide ebeveynlerin psikolojik sıkıntılarının aracı rolünü incelemiştir. Bu çalışmada, düşük evlilik doyumuna sahip ebeveynlerin önce kendi psikolojik sıkıntılarını artırdığı, bu durumun ardından çocuklarına aktarılarak çocukların psikolojik sıkıntılarına yol açtığı ve sonuçta çocuklarda saldırgan davranışların ortaya çıktığı bulunmuştur. Bu bulgular, mevcut araştırmada elde edilen ilişki doyumu ile dayakla cezalandırma arasındaki negatif ilişkiyi açıklayan önemli bir mekanizma sunmaktadır.

Lessard ve diğerleri (2025) tarafından gerçekleştirilen çalışma, ebeveynliğe geçiş sürecinde romantik bağlanma, çatışma çözme stilleri ve yakınlık faktörlerinin ilişki

doyumu üzerindeki etkisini boylamsal olarak incelemiştir. Bu araştırmada, ebeveynlerin çatışma çözme davranışlarının ilişki doyumunu doğrudan etkilediği; pozitif problem çözme yaklaşımı benimseyen ebeveynlerin daha yüksek ilişki doyumu yaşarken, çatışma katılımı gösteren ebeveynlerin hem kendi hem de partnerlerinin ilişki doyumunu azalttığı bulunmuştur. Bu bulgular, ilişki doyumunun ebeveyn davranışları üzerindeki etkisinin karşılıklı ve dinamik bir süreç olduğunu göstermektedir.

Medora ve diğerleri (2001) tarafından düşük gelirli annelerle gerçekleştirilen çalışma, ebeveyn memnuniyetinin çocukla mantıklı konuşma stratejisi ile pozitif ilişkili olduğunu bulmuştur. Çocuklarıyla mantıklı konuşan ve açıklama yapan annelerin ebeveynlik rollerinden daha fazla memnuniyet duyduklarının, daha az olumsuz ve hayal kırıklığı yaşadıklarının tespit edilmesi, mevcut araştırmada elde edilen ilişki doyumu ile olumlu ebeveyn davranışları arasındaki ilişkileri desteklemektedir.

Romero Royert ve diğerleri (2024) tarafından Kolombya'da gerçekleştirilen çalışmada, cinsiyetçi ebeveynlik tutumları ile yaşam doyumu arasında pozitif bir ilişki bulunmuş, özellikle kırsal bölgelerde yaşayan annelerde cinsiyetçi ebeveynlik tutumları yaşam doyumunu artırırken, kentsel bölgelerde bu ilişki negatif yönde gerçekleşmiştir. Bu bulgular, kültürel ve sosyoekonomik faktörlerin ilişki doyumu ile ebeveyn davranışları arasındaki ilişkileri düzenleyebileceğini göstermektedir.

Öz-şefkat kavramı, ilişki doyumu ile ebeveyn davranışları arasındaki ilişkide önemli bir aracı mekanizma olarak işlev görmektedir. Wang ve diğerleri (2024a) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, evlilik doyumu yüksek olan bireylerin eşleri tarafından kabul edildiğini ve desteklendiğini hissetmelerinin, kendi kendilerini kabul etme ve öz-şefkat geliştirme süreçlerini desteklediği bulunmuştur. Yüksek öz-şefkate sahip ebeveynlerin çocukları hata yaptığında daha hoşgörülü davrandıkları ve çocuklarının davranışlarını düzeltmelerine yardımcı olmak için sabırlı yaklaşımlar sergiledikleri, sert disiplin yöntemlerine başvurmadıkları tespit edilmiştir.

İletişim kalitesi açısından değerlendirildiğinde, evlilik doyumu yüksek olan ebeveynlerin çocuklarıyla konuşurken daha gelişmiş dil yapıları kullanma eğiliminde oldukları görülmektedir. Pratt ve diğerleri (1992) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, evlilik doyumu yüksek çiftlerdeki babaların daha az doyumlu evliliklerdeki babalara kıyasla konuşma sırasında daha fazla monolog yaptıkları bulunmuştur. Bu durum, doyumlu

evliliklerdeki babaların çocuklarıyla olan etkileşimlerde daha rahat ve genişletilmiş konuşma tarzı benimsemeleriyle açıklanabilmektedir.

Kültürlerarası perspektiften değerlendirildiğinde, mevcut araştırmada elde edilen bulgular ilişki doyumu ile ebeveyn davranışları arasındaki ilişkilerin evrensel bir doğaya sahip olduğunu, ancak bu ilişkilerin gücü ve yönünün kültürel faktörlerden etkilenebileceğini göstermektedir. Türkiye örnekleminde ilişki doyumu ile dayakla cezalandırma arasındaki ilişkinin Fransa örnekleminden daha güçlü olması, kolektivist kültürlerde aile içi uyumun bireysel davranışlar üzerindeki etkisinin daha belirgin olabileceğini düşündürmektedir.

Sonuç olarak, bu araştırmada elde edilen bulgular ilişki doyumu ile ebeveyn davranışları arasında anlamlı ilişkilerin varlığını ortaya koymuş ve bu ilişkilerin özellikle çocukla ilgilenme ve dayakla cezalandırma davranışları açısından tutarlı bir örüntü sergilediğini göstermiştir. İlişki doyumunun yüksek olması, ebeveynlerin çocuklarıyla daha fazla vakit geçirmelerini ve fiziksel cezalandırma yöntemlerine daha az başvurmalarını desteklemektedir. Bu bulgular, aile sistemleri teorisi ve yayılma hipotezi çerçevesinde anlamlı bir bütün oluşturmakta ve ebeveyn davranışlarının sadece bireysel faktörlerden değil, aynı zamanda aile sistemi içindeki ilişki kalitesinden de etkilendiğini göstermektedir.

4.2. Öz Yeterlilik ve Ebeveyn Davranışları İlişkisinin Tartışılması

Bu araştırmada elde edilen bulgular, öz yeterlilik ile ebeveyn davranışları arasında karmaşık ve kültürel olarak farklılaşan ilişkiler olduğunu ortaya koymaktadır. Korelasyon analizi sonuçları, öz yeterliliğin ebeveyn davranışları ile olan ilişkisinin Türkiye ve Fransa örneklemlerinde farklı örüntüler sergilediğini göstermektedir. Türkiye örnekleminde öz yeterlilik yalnızca olumlu ebeveynlik ile pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki gösterirken, Fransa örnekleminde öz yeterlilik hem çocukla ilgilenme ile pozitif yönde hem de zayıf ebeveyn takibi ile negatif yönde anlamlı ilişkiler sergilemiştir. Regresyon analizi bulguları da bu farklılaşmayı desteklemekte, Türkiye örnekleminde öz yeterliliğin yalnızca olumlu ebeveynliği yordadığını, Fransa örnekleminde ise hem çocukla ilgilenmeyi pozitif yönde hem de zayıf ebeveyn takibini negatif yönde yordadığını göstermektedir.

Bandura'nın sosyal bilişsel teorisi perspektifinden değerlendirildiğinde, elde edilen bulgular teorinin temel varsayımları ile güçlü bir uyum sergilemektedir. Öz yeterlilik inançlarının bireylerin davranış seçimlerini, harcayacakları çaba miktarını ve zorluklarla karşılaştıklarında gösterecekleri sebat düzeyini belirlemesi (Glatz vd., 2024), araştırma bulgularımızda açıkça görülmektedir. Özellikle Fransa örnekleminde öz yeterliliğin hem olumlu ebeveyn davranışlarını desteklemesi hem de olumsuz davranışları engelleme yönünde etkiler göstermesi, öz yeterliliğin ebeveynlik sürecinde çift yönlü koruyucu bir mekanizma olarak işlev gördüğünü düşündürmektedir. Bu teorik çerçeve içerisinde, öz yeterliliğin davranışsal belirleyici olarak rolü önem kazanmaktadır. Yüksek öz yeterlilik düzeyine sahip ebeveynlerin, çocuklarının ihtiyaçlarını karşılamada daha etkili stratejiler geliştirme ve uygulama konusunda kendilerine güvenmeleri, doğrudan olumlu ebeveynlik davranışlarının artmasına katkıda bulunmaktadır. Buna karşın, düşük öz yeterlilik düzeyindeki ebeveynlerin belirsizlik ve yetersizlik hissi yaşamaları, tutarsız disiplin ve zayıf izleme gibi olumsuz davranışların ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır.

Araştırma bulgularımız, alan yazındaki mevcut çalışmalarla büyük ölçüde tutarlılık göstermektedir. Özellikle öz yeterliliğin olumlu ebeveyn davranışları ile pozitif ilişkiler göstermesi, birçok araştırma tarafından desteklenen bir bulgudur. Roskam ve diğerleri (2016) tarafından gerçekleştirilen deneysel çalışma, öz yeterlilik inançlarının geliştirilmesinin ebeveynlik davranışlarında yaygın pozitif etkiler yarattığını göstermiştir. Schaff ve diğerleri (2024) tarafından Malezyalı ebeveynlerle gerçekleştirilen çalışmada da ebeveynlik öz yeterliliğinin ebeveynlik sıcaklığı ve izleme davranışları ile pozitif ilişkiler gösterdiği tespit edilmiştir. Benzer şekilde, Kong ve Yasmin (2022) tarafından Çinli ebeveynlerle yapılan çalışmada da yüksek ebeveynlik öz yeterliliğine sahip ebeveynlerin daha sıcak ve duyarlı davranışlar sergiledikleri bulunmuştur. Glatz ve diğerleri (2024) tarafından gerçekleştirilen sistematik derleme çalışmasında vurgulanan çift yönlü ilişki modeli, bulgularımızda da desteklenmektedir. Öz yeterliliğin ebeveyn davranışlarını şekillendirmesi ve aynı zamanda olumlu ebeveynlik deneyimlerinin öz yeterlilik inançlarını güçlendirmesi, ebeveynlik sürecinde pozitif bir döngü yaratmaktadır. Bu döngü, özellikle Fransa örnekleminde daha belirgin şekilde görülmekte, öz yeterliliğin birden fazla ebeveyn davranışı boyutu ile anlamlı ilişkiler göstermesi bu döngünün işleyişini desteklemektedir. Ayrıca araştırma bulgularımız, Nicolas ve diğerleri (2020) tarafından geliştirilen koruyucu ebeveynlik davranışları modeliyle uyumludur; çünkü bu model öz yeterliliği yüksek ebeveynlerin ergen depresyonu ve anksiyetesi riskini azaltmak

için çocuklarının yaşantılarını daha yakından takip etme, potansiyel risk durumlarını önceden fark etme ve uygun müdahaleler geliştirme konusunda daha proaktif davranışlar sergilediklerini öne sürmektedir.

Bulgularımızın önemli bir katkısı, öz yeterliliğin olumsuz ebeveyn davranışları ile olan ilişkisinin kültürel bağlama göre farklılaştığını göstermesidir. Araştırma bulgularımızda gözlenen kültürel farklılıklar, öz yeterlilik kavramının evrensel olmakla birlikte kültürel bağlamda farklı şekillerde tezahür ettiğini göstermektedir. Türkiye örnekleminde öz yeterliliğin sadece olumlu ebeveynlik boyutu ile anlamlı ilişki göstermesi, kolektivist kültürel değerlerin etkisini yansıtıyor olabilir. Kolektivist kültürlerde ebeveynlik sorumluluklarının toplumsal beklentiler ve aile sistemleri tarafından daha fazla desteklendiği (Asiimwe vd., 2025) göz önüne alındığında, öz yeterliliğin daha çok pozitif davranışları güçlendirme yönünde etkili olması anlaşılır görünmektedir. Fransa örnekleminde ise öz yeterliliğin hem olumlu hem de olumsuz ebeveyn davranışları ile anlamlı ilişkiler göstermesi, bireyci kültürel yapının etkisini yansıtmaktadır. Bireyci kültürlerde ebeveynlerin kendi yeterliliklerine olan inançlarının daha bağımsız bir şekilde değerlendirilmesi ve ebeveynlik sorumluluklarının daha bireysel olarak algılanması, öz yeterliliğin davranışsal sonuçlar üzerinde daha geniş bir etki alanına sahip olmasını açıklayabilir. Bu kültürel farklılıklar, Klassen (2004) tarafından vurgulanan öz yeterlilik kavramının kültürel olarak nötr olmadığı görüşü ile tutarlılık göstermektedir. Araştırmamızda gerçekleştirilen regresyon analizlerinde elde edilen açıklanan varyans oranlarının kültürler arasında farklılık göstermesi de öz yeterliliğin ebeveynlik davranışları üzerindeki etkisinin kültürel bağlamda değişkenlik gösterdiğini desteklemektedir. Bu bulgular, ebeveynlik müdahalelerinin ve destek programlarının geliştirilmesinde öz yeterliliğin önemli bir hedef değişken olarak ele alınması gerektiğini, ancak bu müdahalelerin kültürel özellikler dikkate alınarak tasarlanması gerektiğini göstermektedir.

Araştırma örneklemimizin büyük oranda kadın katılımcılardan oluşması nedeniyle cinsiyet temelli karşılaştırmalar sınırlı olmakla birlikte, elde edilen bulgular öz yeterliliğin ebeveynlik davranışları üzerindeki etkisinin hem anneler hem de babalar için geçerli olduğunu düşündürmektedir. Murdock (2013) tarafından gerçekleştirilen cinsiyet karşılaştırmalı çalışmada, annelerde öz yeterliliğin hem olumlu hem de olumsuz ebeveyn davranışları ile ilişkili olduğu, babalarda ise daha çok olumlu davranışlarla ilişkili olduğu

bulunmuştur. Bizim bulgularımızda da benzer bir örüntü görülmekte, özellikle kadın ağırlıklı örneklemimizde öz yeterliliğin çok boyutlu etkiler göstermesi bu cinsiyet farklılıklarını desteklemektedir. Babalar açısından ise, Donithen ve Schoppe-Sullivan (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışmada düşük ebeveynlik öz yeterliliğine sahip babaların daha düşmanca ebeveynlik davranışları sergileme eğiliminde olduklarına yönelik bulgu da bulgularımızla kısmen örtüşmektedir.

Ravi ve diğerleri (2024) tarafından aile içi şiddet barınağında yaşayan annelerle gerçekleştirilen çalışma, öz yeterlilik ile ebeveyn davranışları arasındaki ilişkinin travmatik yaşantılar ve stres faktörlerinden etkilenebileceğini göstermiştir. Bu perspektiften değerlendirildiğinde, araştırma bulgularımızda gözlenen kültürel farklılıklar, sadece kültürel değerlerden değil, aynı zamanda farklı kültürel bağlamlardaki stres faktörlerinden de etkileniyor olabilir. Türkiye örnekleminde öz yeterliliğin daha sınırlı bir etki alanına sahip olması, ebeveynlerin yaşadığı sosyoekonomik stres faktörleri, geniş aile baskıları veya toplumsal beklentiler gibi dış faktörlerin öz yeterlilik-davranış ilişkisini sınırlandırıyor olabileceğini düşündürmektedir. Buna karşın, Fransa örnekleminde öz yeterliliğin daha geniş bir etki alanına sahip olması, bireyci kültürel yapının ebeveynlere daha fazla özerklik sağlaması ve öz yeterlilik inançlarının davranışsal sonuçlara daha doğrudan yansımasıyla açıklanabilir. Trahan ve Shafer (2019) tarafından vurgulanan dayanıklılık faktörü rolü ise öz yeterliliğin sadece normal koşullarda değil, aynı zamanda stresli ve zorlu durumlarda da ebeveyn davranışlarını koruyucu bir faktör olarak etkileyebileceğini göstermektedir. Bu bağlamda, kültürel stres faktörlerinin yoğunluğu ve türü, öz yeterliliğin ebeveynlik davranışları üzerindeki koruyucu etkisinin ne ölçüde gerçekleşebileceğini belirleyen kritik bir moderatör değişken olarak işlev görebilir. Dolayısıyla, öz yeterlilik temelli müdahale programlarının tasarlanmasında, hedef kültürün spesifik stres faktörleri ve başa çıkma mekanizmalarının dikkate alınması, müdahalelerin etkinliğini artırmak açısından hayati önem taşımaktadır.

Roskam ve diğerleri (2016) tarafından gerçekleştirilen deneysel çalışma, öz yeterlilik inançlarının geliştirilmesinin ebeveynlik davranışlarında yaygın pozitif etkiler yarattığını göstermiştir. Bu bulgu, araştırma sonuçlarımızın pratik uygulamalar açısından önemli imlikasyonlara sahip olduğunu göstermektedir. Öz yeterliliğe odaklanan müdahale programlarının ebeveynlik davranışlarını iyileştirmede etkili olabileceği, ancak bu programların kültürel özellikler dikkate alınarak tasarlanması gerektiği açıktır.

Bulgularımız, Türkiye bağlamında öz yeterlilik odaklı müdahalelerin özellikle olumlu ebeveynlik davranışlarını güçlendirme yönünde etkili olabileceğini göstermektedir. Fransa bağlamında ise öz yeterlilik müdahalelerinin hem olumlu davranışları destekleme hem de olumsuz davranışları azaltma yönünde çift yönlü etkiler yaratma potansiyeline sahip olduğu görülmektedir.

Rominov ve diğerleri (2016) tarafından 8 yıllık boylamsal süreçte gerçekleştirilen çalışma, öz yeterliliğin uzun vadeli etkilerini ortaya koymuştur. Bu perspektiften değerlendirildiğinde, araştırma bulgularımız sadece anlık durumu değil, aynı zamanda ebeveyn-çocuk ilişkisinin uzun vadeli gelişimi açısından da önemli ipuçları sunmaktadır. Öz yeterliliğin ebeveyn davranışları üzerindeki olumlu etkilerinin, çocukların gelişimsel sonuçları üzerinde de uzun vadeli pozitif etkiler yaratma potansiyeli bulunmaktadır. Bu uzun vadeli perspektif, özellikle erken çocukluk döneminde öz yeterlilik odaklı müdahalelerin önemini vurgulamaktadır.

Laçin ve Doğan (2024) tarafından zihinsel engelli ve tipik gelişim gösteren çocukların ebeveynleri ile gerçekleştirilen çalışma, öz yeterlilik ile ebeveyn davranışları arasındaki ilişkinin çocuğun gelişimsel durumuna göre farklılaşabileceğini ortaya koymuştur. Bu perspektif, bulgularımızın genellenebilirliği açısından önemli bir nokta oluşturmaktadır. Araştırma örneklemimizin tipik gelişim gösteren çocukların ebeveynlerinden oluşması, elde edilen bulguların bu popülasyon için geçerli olduğunu göstermektedir. Ancak, özel gereksinimli çocukların ebeveynlerinde öz yeterlilik ile ebeveyn davranışları arasındaki ilişkinin farklı örüntüler gösterebileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu durum, öz yeterliliğin ebeveynlik davranışları üzerindeki etkisinin bağlamsal faktörlerden önemli ölçüde etkilendiğini ve gelecek araştırmalarda bu faktörlerin dikkate alınması gerektiğini göstermektedir.

Sonuç olarak, bu araştırmanın bulguları öz yeterlilik ile ebeveyn davranışları arasında anlamlı, teorik olarak tutarlı ve kültürel bağlamda farklılaşan ilişkiler olduğunu ortaya koymaktadır. Elde edilen bulgular, Bandura'nın sosyal bilişsel teorisinin temel prensiplerini desteklemekte ve alan yazındaki mevcut çalışmalarla büyük ölçüde tutarlılık göstermektedir. Ancak, kültürel farklılıkların bu ilişkileri şekillendirdiği ve öz yeterliliğin ebeveyn davranışları üzerindeki etkisinin kültürel bağlama göre farklılaşabileceği de açıkça görülmektedir.

4.3. Ülkeye Yönelik Bulguların Tartışılması

Bu araştırmada Türkiye ve Fransa örneklemleri arasında ebeveyn davranışları, ilişki doyumu ve öz yeterlilik düzeylerinde önemli farklılıklar tespit edilmiştir. Bulgular, Türkiye örneklemindeki ebeveynlerin çocukla ilgilenme ve olumlu ebeveynlik davranışlarında Fransa örneklemindeki ebeveynlerden anlamlı düzeyde yüksek puanlar aldığını göstermiştir. Bu durum, Türk kültürünün çocuk merkezli aile yapısı ve ebeveynlerin çocuklarıyla yoğun ilgilenme geleneği ile açıklanabilir. Literatürde belirtildiği üzere, kolektivist kültürlerde çok nesilli aileler genellikle birlikte yaşamakta ve karşılıklı yardım, sadakat ve işbirliği ile karakterize olmaktadır (Dobrowolska vd., 2020). Türk kültürünün kolektivist yapısı, ebeveynlerin çocuklarına daha fazla zaman ayırmasını ve onlarla daha yoğun etkileşim kurmasını teşvik etmektedir. Bu bulgu, Afrika kültürlerinde ebeveynlik uygulamalarının toplumsal sorumluluk anlayışı çerçevesinde şekillenmesi ve "bir çocuğu yetiştirmek için bir köy gerekir" gibi atasözlerinde ifade edilen ortak sorumluluk anlayışı ile benzerlik göstermektedir (Asiimwe vd., 2025). Bununla birlikte, Türkiye örneklemindeki ebeveynlerin zayıf ebeveyn takibi ve tutarsız disiplin açısından da Fransa örnekleminden anlamlı düzeyde yüksek puanlar alması dikkat çekicidir. Bu bulgu, kültürel normların ebeveynlik uygulamalarını şekillendirme biçimindeki karmaşıklığı yansıtmaktadır. Lansford (2022) tarafından vurgulandığı gibi, kültürler arasında ebeveynlik davranışlarının farklılıkları beklenen davranışlar için normlar, geniş aile rolü ve fiziksel çevrelerdeki imkanlar gibi faktörlerle açıklanabilmektedir.

İlişki doyumu ve öz yeterlilik düzeylerinde de Türkiye örnekleminin lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu durum, Türk kültürünün aile değerlerine verdiği önem ve kolektivist yapının bireylerin sosyal destek sistemlerini güçlendirmesi ile ilişkilendirilebilir. Schwartz'ın Özerklik-Gömülülük kültürel değer yönelimi çerçevesinde değerlendirildiğinde, Gömülülük kültürlerinde insanların kendilerini güçlü bir şekilde grubun parçası olarak hissetmeleri ve sosyal ilişkiler ile grup kimliği yoluyla anlam bulmaları (Vauclair vd., 2023), Türkiye örneklemindeki yüksek ilişki doyumu ve öz yeterlilik düzeylerini açıklayabilir. Öte yandan, Fransa örneklemindeki düşük puanlar, bireyci kültürlerin kendi merkezli bakış açısı ve bireysel performans odaklı değerlendirme sistemleri ile ilişkili olabilir. Klassen (2004) tarafından belirtildiği gibi, kolektivist kültürlerden gelen bireylerin sistematik olarak daha düşük öz yeterlilik inançları rapor

etmeleri beklenirken, bu çalışmada tersine bir bulgu elde edilmesi, kültürel mütevazılık taleplerinin ölçüm sürecini etkilemiş olabileceğini düşündürmektedir.

Son olarak, dayakla cezalandırma davranışında iki ülke örneklemi arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemesi, fiziksel cezalandırmanın evrensel olarak azalan bir eğilim gösterdiğini ve modern ebeveynlik yaklaşımlarının kültürler arası benzerlik sergilediğini göstermektedir. Bu durum, İsveç örneğinde olduğu gibi, fiziksel cezalandırmanın toplumsal düzeyde azalması eğiliminin küresel bir fenomen olduğunu desteklemektedir (Basaran vd., 2024).

4.4. Yaşa Yönelik Bulguların Tartışılması

Bu araştırmada yaşın ebeveyn davranışları üzerindeki etkisinin kültürel bağlama göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Türkiye örnekleminde yaş yalnızca öz yeterlilik değişkeninde anlamlı fark yaratmış, 41-45 yaş grubundaki ebeveynlerin öz yeterlilik düzeyleri 36-40 yaş grubundan anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Bu bulgu, yaşla birlikte artan deneyimin ve olgunluğun öz yeterlilik inançlarını güçlendirdiğini göstermekte ve Bandura'nın performans başarılarının öz yeterlilik için en güçlü kaynak olduğu (Roskam vd., 2016) görüşüyle tutarlılık sergilemektedir.

Fransa örnekleminde ise yaşın etkisi daha belirgin şekilde ortaya çıkmış, 25-30 yaş grubundaki genç ebeveynlerin çocukla ilgilenme ve olumlu ebeveynlik düzeylerinin diğer yaş gruplarından anlamlı düzeyde yüksek bulunması dikkat çekicidir. Bu bulgu, Batılı kültürlerde genç ebeveynlerin çocuk yetiştirme konusundaki modern yaklaşımları daha fazla benimseme eğiliminde olduklarını göstermektedir. Lin ve diğerleri (2023) tarafından belirtilen Fransızca konuşan ülkelerdeki "sevgi dolu ve sabırlı ve dinleyen/mevcut" ideal ebeveyn inançlarının genç kuşaklar tarafından daha yoğun benimsendiği düşünülmektedir. Ayrıca, Nogueira ve diğerleri (2020) tarafından vurgulanan ebeveynlik uygulamalarının çocuklar yaşlandıkça azalma eğilimi de bu bulguları desteklemektedir. Türkiye ve Fransa arasındaki bu farklılık, kültürel normların yaşla birlikte ebeveynlik davranışlarını nasıl şekillendirdiğini ve ebeveynlik uygulamalarının kültürel bağlamdan bağımsız düşünülemeyeceğini ortaya koymaktadır.

4.5. Cinsiyete Yönelik Bulguların Tartışılması

Araştırma bulgularına göre, cinsiyetin ebeveyn davranışları ve psikolojik değişkenler üzerindeki etkisi Türkiye ve Fransa örneklemleri arasında farklılık göstermektedir. Türkiye örnekleminde cinsiyet yalnızca ilişki doyumu değişkeninde anlamlı bir farklılık yaratmış ve erkek ebeveynlerin ilişki doyumu düzeyleri kadın ebeveynlerden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Bu bulgu, kolektivist kültürel yapıların erkeklerin romantik ilişkilerden daha fazla doyum almasını destekleyen geleneksel cinsiyet rollerini yansıtıyor olabilir. Nitekim literatürde belirtildiği üzere, sosyoseksüellik düzeyi düşük olan kültürel bağlamlarda erkekler için ilişki doyumu daha yüksek düzeylerde bulunurken, kadınlar için daha düşük düzeylerde bulunmaktadır (Mallory, 2022).

Fransa örnekleminde ise cinsiyet dayakla cezalandırma davranışında anlamlı farklılığa neden olmuş ve kadın ebeveynlerin dayakla cezalandırma düzeyleri erkek ebeveynlerden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Bu bulgu, Batı kültürlerinde kadınların çocuk yetiştirme sorumluluğunu daha fazla üstlenmesi ve disiplin uygulamalarında daha aktif rol alması ile açıklanabilir. Kültürel ekolojik çerçeveye göre, ebeveynlik sürecini etkileyen kültürel olarak ilgili özellikler, çevredeki kaynakların mevcudiyeti ve belirli bir ortamda ebeveynlikle ilgili kültürel değer ve gelenekleri tasvir eden halk teorilerinin etkisi tarafından şekillenmektedir (Asiimwe vd., 2025). Bu bağlamda, Fransa'daki kadın ebeveynlerin daha fazla fiziksel disiplin uygulama eğilimi, kültürel beklentiler ve çocuk bakımındaki birincil sorumluluk algısı ile ilişkili olabilir. Diğer ebeveyn davranışları ve öz yeterlilik değişkenlerinde ise her iki ülke örnekleminde de cinsiyet grupları arasında anlamlı farklar tespit edilmemiştir. Bu durum, ebeveynlik öz yeterliliğinin ve çoğu ebeveyn davranışının cinsiyet bağımsız bir yapı sergilediğini göstermekte ve Murdock (2013) tarafından yapılan çalışmada belirtildiği gibi, ebeveynlik öz yeterliliği ile ebeveyn davranışları arasındaki ilişkilerde anne ve babalar arasında önemli farklılıklar bulunsa da, temel ebeveynlik yeterlilik algısının her iki cinsiyet için benzer düzeylerde olduğunu desteklemektedir.

Sonuç olarak, cinsiyet faktörünün ebeveyn davranışları üzerindeki etkisi kültürel bağlama göre değişkenlik göstermekte ve bu durum, ebeveynlik araştırmalarında kültürel faktörlerin ve cinsiyet rollerinin birlikte değerlendirilmesinin önemini vurgulamaktadır.

4.6. Uyruğa Yönelik Bulguların Tartışılması

Araştırma bulgularına göre uyruğun ebeveyn davranışları ve psikolojik değişkenler üzerindeki etkisi Türkiye ve Fransa örneklemlerinde farklı örüntüler sergilemiştir. Türkiye örnekleminde Türk uyruğuna sahip ebeveynlerin zayıf ebeveyn takibi ve öz yeterlilik düzeylerinin çifte vatandaş ebeveynlerden anlamlı düzeyde yüksek bulunması, kültürel kimlik ve ebeveynlik uygulamaları arasındaki karmaşık ilişkiyi ortaya koymaktadır. Bu bulgu, Lansford (2022) tarafından vurgulanan kültürel değerlerin ebeveynlik davranışlarını şekillendirmedeki rolüyle örtüşmektedir. Türk kültüründe geleneksel olarak çocukların daha fazla özgürlüğe sahip olması ve ebeveyn kontrolünün daha esnek uygulanması, zayıf ebeveyn takibi puanlarının yüksek çıkmasını açıklayabilir. Aynı zamanda, tek kültürel kimliğe sahip ebeveynlerin öz yeterlilik düzeylerinin yüksek olması, kültürel bağlamda ebeveynlik uygulamalarına ilişkin daha net referans çerçevesine sahip olmalarıyla ilişkilendirilebilir. Klassen (2004) tarafından belirtildiği üzere, kültürel kimlik öz yeterlilik inançlarının oluşumunda kritik rol oynamakta ve tek kültürel geçmişe sahip bireyler kendi yetkinliklerini değerlendirmede daha tutarlı kriterler kullanabilmektedirler.

Fransa örnekleminde ise çifte vatandaş ebeveynlerin çocukla ilgilenme, tutarsız disiplin ve ilişki doyumu düzeylerinin Fransız uyruğuna sahip ebeveynlerden yüksek bulunması, kültürlerarası deneyimin ebeveynlik üzerindeki olumlu etkilerini göstermektedir. Bu durum, Cifci (2023) tarafından vurgulandığı gibi, kültürlerarası çiftlerin ilişkilerini bir öğrenme ve kendini geliştirme atmosferi olarak görmelerine ve kültürel değer ve inançların çeşitliliğini zenginlik fırsatı olarak değerlendirmelerine bağlanabilir. Çifte vatandaşlığın getirdiği kültürel esneklik, ebeveynlerin farklı ebeveynlik stratejilerini harmanlayarak daha etkili yaklaşımlar geliştirmelerine olanak sağlayabilir. Lin ve diğerleri (2023) tarafından belirtildiği üzere, farklı kültürel geçmişlere sahip ebeveynler ideal ebeveynlik inançlarında daha geniş bir repertuvara sahip olabilmekte ve bu durum çocukla ilgilenme davranışlarında artışa yol açabilmektedir. Bununla birlikte, çifte vatandaş ebeveynlerin tutarsız disiplin puanlarının yüksek olması, iki farklı kültürel normun çatışması sonucunda ebeveynlik uygulamalarında kararsızlık yaşadıklarını düşündürmektedir. Bu bulgu, kültürlerarası ailelerde ebeveynlerin ulusal ve kültürel kimliklerini değiştirme, geliştirme veya dönüştürme sürecinde yaşadıkları karmaşıklığı yansıtmakta ve Uhlich ve diğerleri (2022) tarafından vurgulanan farklı sosyokültürel

geçmişlere sahip çiftlerin karar vermede fikir birliği bulmakta zorlanabileceği görüşünü desteklemektedir.

4.7. Eğitim Durumuna Yönelik Bulguların Tartışılması

Araştırma bulgularına göre eğitim durumunun ebeveyn davranışları, ilişki doyumu ve öz yeterlilik üzerindeki etkisinin Türkiye ve Fransa örneklemlerinde farklı örüntüler sergilediği görülmektedir. Türkiye örnekleminde eğitim düzeyi yalnızca öz yeterlilik değişkeninde anlamlı farklılık yaratırken, lisansüstü eğitim almış ebeveynlerin hem ortaokul hem de lise mezunu ebeveynlerden, üniversite mezunu ebeveynlerin ise ortaokul mezunu ebeveynlerden anlamlı düzeyde yüksek öz yeterlilik puanları aldığı tespit edilmiştir. Bu bulgu, Bandura'nın öz yeterlilik teorisinin temel prensiplerine uygun olarak, eğitim düzeyinin artmasıyla birlikte bireylerin kendi yeteneklerine olan inançlarının güçlendiğini göstermektedir. Özellikle kültürel bağlamda öz yeterlilik literatürü incelendiğinde, bireyci kültürlerde eğitim düzeyinin öz yeterlilik inançlarını güçlendiren önemli bir faktör olduğu vurgulanmaktadır (Klassen, 2004). Türkiye'de geleneksel olarak eğitimin sosyal statü ve kişisel gelişim açısından büyük önem taşıması, yüksek eğitim düzeyine sahip ebeveynlerin kendilerini daha yetkin hissetmelerine katkıda bulunmuş olabilir.

Fransa örnekleminde ise eğitim durumu yalnızca çocukla ilgilenme davranışında anlamlı farklılık yaratmış ve üniversite mezunu ebeveynlerin lise mezunu ebeveynlerden anlamlı düzeyde yüksek çocukla ilgilenme düzeyleri sergilediği bulunmuştur. Bu sonuç, Fransız kültürünün eğitim ve çocuk gelişimi konularında sahip olduğu bilinçli yaklaşımla açıklanabilir. Kültürel bağlamda ebeveyn davranışları literatürü, Batı Avrupa ülkelerinde eğitim düzeyinin ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları etkileşimin kalitesini doğrudan etkilediğini göstermektedir (Lansford, 2022). Özellikle Fransız eğitim sisteminin analitik düşünme ve eleştirel değerlendirme becerilerini geliştirmeye odaklanması, üniversite mezunu ebeveynlerin çocuklarıyla daha nitelikli zaman geçirme konusunda daha bilinçli davranmalarına yol açmış olabilir.

Her iki ülke örnekleminde de anlamlı farklılık gösteren ortak bir değişkenin bulunmaması, eğitim durumunun ebeveynlik üzerindeki etkisinin kültürel değerler ve toplumsal beklentilerle şekillendiğini ortaya koymaktadır. Bu bulgular, Lin ve diğerlerinin (2023) 37 ülkeden 8.357 anne ve 3.517 babanın katılımıyla gerçekleştirdiği kapsamlı

araştırmanın sonuçlarıyla da uyumludur. Bu çalışmada ideal ebeveyn inançlarının eğitim düzeyine göre farklılık gösterdiği, ancak kültür bölgeleri arasında genel bir örüntü çizilemediği tespit edilmiştir. Türkiye'de eğitim düzeyinin öz yeterlilik üzerindeki güçlü etkisi, kolektivist kültürlerde eğitimin bireysel yetkinlik algısını artıran önemli bir faktör olarak işlev görmesini yansıtırken, Fransa'da eğitim düzeyinin çocukla ilgilenme davranışı üzerindeki etkisi, bireyci kültürlerde eğitimin ebeveynlik uygulamalarının kalitesini doğrudan etkilediğini göstermektedir.

4.8. Ekonomik Duruma Yönelik Bulguların Tartışılması

Araştırma bulgularına göre, hem Türkiye hem de Fransa örneklemlerinde ekonomik durum değişkeni yalnızca ilişki doyumu üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmuş, ekonomik durumu iyi olan ebeveynlerin ilişki doyumu düzeyleri orta düzeyde olanlara göre anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Bu bulgu, ekonomik kaynakların çiftlerin ilişki kalitesi üzerindeki kritik rolünü ortaya koymakta ve literatürdeki çok sayıda çalışmayla tutarlılık göstermektedir. Ekonomik stresin çift ilişkileri üzerindeki olumsuz etkisi, aile stresi modeli çerçevesinde açıklanabilir; finansal zorluklar ebeveynlerin psikolojik sıkıntı düzeylerini artırarak çift ilişkisinde gerginlik yaratabilmekte ve bu durum ilişki doyumunu olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Conger, 2020). Özellikle dikkat çekici olan bulgu, ekonomik durumun ebeveyn davranışları ve öz yeterlilik üzerinde anlamlı bir etkisinin tespit edilmemiş olmasıdır. Bu durum, ebeveynlerin çocuk yetiştirme davranışlarının ve kendi yeterlilik algılarının ekonomik kaynaklardan ziyade daha çok psikolojik ve ilişkisel faktörlerden etkilendiğini düşündürmektedir. Kültürel bağlamda değerlendirildiğinde, hem bireyci hem de kolektivist kültürlerde ekonomik kaynakların çift ilişkilerindeki benzer etkisi, bu bulgunun kültürler arası evrensel bir özellik taşıyabileceğini göstermektedir. Bununla birlikte, ekonomik durumun ebeveynlik davranışları üzerindeki etkisinin görülmemesi, ebeveynlerin çocuklarına yönelik davranışlarını belirlemede ekonomik kaynaklardan ziyade duygusal bağlar, kültürel değerler ve kişisel inançların daha güçlü belirleyiciler olabileceğini işaret etmektedir.

4.9. Medeni Duruma Yönelik Bulguların Tartışılması

Bu araştırmada medeni durumun ebeveyn davranışları ve psikolojik değişkenler üzerindeki etkisi incelendiğinde, her iki ülke örnekleminde de evli ebeveynlerin bekar/boşanmış ebeveynlere kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek ilişki doyumu

gösterdikleri tespit edilmiştir. Bu bulgu, evliliğin getirdiği bağlılık düzeyinin artmasıyla ilişki doyumunun yükseldiğini gösteren literatürle tutarlıdır (Mallory, 2022). Evlilik kurumunun sağladığı istikrar ve güvenlik hissi, eşler arasındaki duygusal bağın güçlenmesine ve ilişkiden alınan doyumun artmasına katkıda bulunmaktadır. Özellikle çocuk yetiştirme sürecinde, evli çiftlerin paylaştıkları sorumluluk ve karşılıklı destek mekanizmaları, ilişki kalitesini olumlu yönde etkilemekte ve bu durum ebeveynlik davranışlarına da yansımaktadır.

Türkiye örnekleminde medeni durumun ebeveyn davranışları üzerindeki farklılaşmış etkisi dikkat çekicidir. Bekar/boşanmış ebeveynlerin evli ebeveynlere kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek olumlu ebeveynlik davranışları sergiledikleri bulunmuştur. Bu bulgu, tek ebeveynlik durumunda çocukla olan ilişkiye daha fazla odaklanma ve telafi edici ebeveynlik davranışları geliştirme eğilimi ile açıklanabilir. Huang ve diğerleri (2024) tarafından belirtildiği gibi, evlilik ilişkisinden tatmin olmayan ebeveynler eş yakınlığı eksikliğini gidermek için ebeveyn-çocuk etkileşimlerinden tatmin arayabilmekte ve çocukları ile daha yakın ilişkiler geliştirmeye çalışabilmektedirler. Tek ebeveynlik durumunda bu telafi edici mekanizma daha da belirginleşebilmekte, ebeveyn çocuğuna yönelik daha fazla duygusal yatırım yapabilmektedir.

4.10. Psikolojik Tedavi Duruma Yönelik Bulguların Tartışılması

Bu araştırmada elde edilen bulgular, psikolojik tedavi görme durumunun ebeveyn davranışları ve psikolojik değişkenler üzerindeki etkisinin hem Türkiye hem de Fransa örneklemlerinde benzer örüntüler sergilediğini ortaya koymaktadır. Her iki ülke örnekleminde de psikolojik tedavi görmemiş ebeveynlerin ilişki doyumu düzeyleri, psikolojik tedavi görmüş ebeveynlerden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Fransa örnekleminde ek olarak, psikolojik tedavi görmemiş ebeveynlerin öz yeterlilik düzeyleri de psikolojik tedavi görmüş ebeveynlerden anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır.

Bu bulgular, ruh sağlığı sorunları yaşayan bireylerin ilişkisel ve bireysel işlevsellik alanlarında zorluklarla karşılaştığını gösteren literatür ile tutarlılık sergilemektedir. Psikolojik sıkıntı yaşayan ebeveynlerin, evlilik ilişkilerinde daha az doyum deneyimlemeleri ve kendi yeterliliklerine olan inançlarının zayıflaması, aile sistemleri teorisi çerçevesinde açıklanabilir. Belsky'nin ebeveynlik modeline göre, ebeveynlerin psikolojik durumları evlilik ilişkileri üzerinden ebeveyn davranışlarını

şekillendirmektedir (Huang vd., 2024). Ruh sağlığı sorunları yaşayan bireyler, hem kendi benlik algılarında hem de yakın ilişkilerinde olumsuz etkilenme eğilimindedir. Bu durum, özellikle kültürel bağlamda farklı anlamlar kazanabilmektedir. Kültürel normallık ve ebeveyn otoritesinin meşruiyeti, ebeveynlik ve çocuk sonuçları arasındaki ilişkilerde potansiyel düzenleyiciler olarak işlev görürken (Lansford, 2022), ruh sağlığı sorunları bu kültürel beklentileri karşılamada ek zorluklar yaratabilir. Özellikle kolektivist kültürel değerlerin daha baskın olduğu toplumlarda, psikolojik yardım alma davranışı damgalanmasına maruz kalabilir ve bu durum bireylerin hem ilişkisel hem de bireysel yeterlilik algılarını olumsuz etkileyebilir.

Fransa örnekleminde öz yeterlilikte gözlenen anlamlı farklılığın Türkiye örnekleminde görülmemesi, kültürel farklılıklarla açıklanabilir. Batılı, bireyci kültürlerde öz yeterlilik daha çok bireysel başarı ve kişisel yetkinlikle ilişkilendirilirken, kolektivist kültürlerde sosyal destek ve aile bağları bu etkiyi tamponlayabilir. Ayrıca, ruh sağlığı hizmetlerine erişim ve bu hizmetlerin kültürel kabul edilebilirliği de bu farklılıkta rol oynayabilir. Literatürde, ebeveynlik öz yeterliliğinin çeşitli psikososyal risk faktörlerinin ebeveyn davranışları üzerindeki olumsuz etkilerine karşı koruyucu bir rol oynayabileceği belirtilmektedir (Coyle vd., 2021). Bu bağlamda, psikolojik tedavi görmüş ebeveynlerin düşük öz yeterlilik düzeyleri, hem tedavi gerektiren durumun varlığını hem de bu durumun öz algı üzerindeki etkisini yansıtıyor olabilir.

Dikkat çekici olan nokta, ebeveyn davranışlarının hiçbirinde psikolojik tedavi durumuna göre anlamlı farklılık tespit edilmemiş olmasıdır. Bu bulgu, ruh sağlığı sorunları yaşayan ebeveynlerin çocuklarına yönelik davranışlarında doğrudan bir farklılık göstermediğini, ancak ilişkisel ve bireysel işlevsellik alanlarında zorluklar yaşadığını göstermektedir. Bu durum, ebeveynlerin çocuklarına yönelik sorumluluklarını yerine getirme konusundaki motivasyonlarının, kişisel zorluklarına rağmen devam ettiğini düşündürmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma, ilişki doyumu ve öz yeterlilik ile ebeveyn davranışları arasındaki ilişkileri Türkiye ve Fransa örneklemlerinde kültürlerarası bir perspektifle incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma bulguları, hem teorik hem de pratik açıdan önemli katkılar sunmaktadır.

Araştırma sonuçları, ilişki doyumunun ebeveyn davranışları üzerinde güçlü ve tutarlı etkiler gösterdiğini ortaya koymuştur. Hem Türkiye hem de Fransa örneklemlerinde, ilişki doyumu yüksek olan ebeveynlerin çocuklarıyla daha fazla ilgilendiği ve fiziksel ceza yöntemlerine daha az başvurduğu bulunmuştur. Romantik ilişkideki doyumun ebeveynlik kalitesini doğrudan etkilediğine dair önemli kanıtlar sunulmuştur. İlişki doyumu ile çocukla ilgilenme arasındaki pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki, mutlu ve tatmin edici bir ilişkiye sahip ebeveynlerin çocuklarına daha fazla zaman ayırdığını ve onlarla kaliteli vakit geçirdiğini göstermektedir. Benzer şekilde, ilişki doyumu ile dayakla cezalandırma arasındaki negatif yönde anlamlı ilişki, ilişkilerinden memnun olan ebeveynlerin daha az fiziksel ceza uyguladığını ortaya koymuştur. Bu sonuçlar, aile sistemleri teorisi çerçevesinde değerlendirildiğinde, ebeveynler arası ilişki kalitesinin çocuk yetiştirme uygulamalarına yansıdığını göstermektedir. İlişkilerinden tatmin olan ebeveynler daha az stres yaşamakta ve bu durum çocuklarıyla olan etkileşimlerini olumlu yönde etkilemektedir.

Öz yeterlilik ile ebeveyn davranışları arasındaki ilişkiler kültürler arasında farklılık göstermiştir. Türkiye örnekleminde öz yeterlilik yalnızca olumlu ebeveynlik davranışları ile pozitif yönde zayıf düzeyde ilişki gösterirken, Fransa örnekleminde öz yeterlilik hem çocukla ilgilenme ile pozitif hem de zayıf ebeveyn takibi ile negatif yönde anlamlı ilişkiler sergilemiştir. Bu bulgular, öz yeterlilik kavramının ebeveyn davranışları üzerindeki etkisinin kültürel bağlamda farklılaştığını göstermektedir. Fransa örnekleminde öz yeterlilik düzeyi yüksek olan ebeveynlerin çocuklarıyla daha fazla ilgilendikleri ve çocuklarını daha etkili şekilde takip ettikleri bulunmuştur. Bu durum, bireyci kültür yapısının öz yeterlilik algısının ebeveynlik davranışlarına yansımasını daha güçlü kıldığını düşündürmektedir. Türkiye örnekleminde ise öz yeterlilik yalnızca olumlu ebeveynlik davranışlarını yordamış, bu durum kolektivist kültür yapısında öz yeterlilik algısının daha sınırlı bir etkiye sahip olabileceğini göstermektedir.

Türkiye ve Fransa örneklemleri arasındaki karşılaştırmalar, ebeveyn davranışları, ilişki doyumu ve öz yeterlilik açısından önemli farklılıklar ortaya koymuştur. Türkiye örneklemi, çocukla

ilgilenme, olumlu ebeveynlik, ilişki doyumu ve öz yeterlilik düzeylerinde Fransa örnekleminden anlamlı düzeyde daha yüksek puanlar göstermiştir. Bu bulgular, Türk kültürünün aile odaklı yapısı ve güçlü aile bağları ile açıklanabilir. Ancak, Türkiye örneklemi aynı zamanda zayıf ebeveyn takibi ve tutarsız disiplin gibi olumsuz ebeveyn davranışlarında da Fransa'dan daha yüksek puanlar sergilemiştir. Bu durum, Türkiye'deki ebeveynlerin hem olumlu hem de olumsuz ebeveyn davranışlarını daha yoğun şekilde deneyimlediklerini, Fransa'daki ebeveynlerin ise daha dengeli bir ebeveynlik profili sergilediklerini göstermektedir. Fransa'da görülen bu denge, bireyci kültür yapısının ebeveynlik uygulamalarında daha tutarlı ve sistematik yaklaşımları desteklediğini düşündürmektedir.

Demografik değişkenlerin etkisi incelendiğinde, yaş faktörü açısından her iki kültürde de farklı örüntüler gözlemlenmiştir. Türkiye'de orta yaş grubundaki ebeveynlerin daha yüksek öz yeterlilik düzeyi göstermesi, deneyim kazanımının öz yeterlilik algısını artırdığını düşündürmektedir. Fransa'da ise genç ebeveynlerin çocukla ilgilenme ve olumlu ebeveynlik davranışlarında daha yüksek puanlar sergilemesi, modern ebeveynlik yaklaşımlarının genç nesil tarafından daha fazla benimsendiğini göstermektedir. Cinsiyet farklılıkları kültürler arasında değişkenlik göstermiş; Türkiye'de erkeklerin kadınlardan daha yüksek ilişki doyumu bildirmesi, geleneksel toplum yapısında erkeklerin ilişkilerden daha fazla fayda sağladığını düşündürmektedir. Fransa'da ise kadınların erkeklerden daha fazla dayakla cezalandırma davranışı sergilemesi, çocuk bakımında daha fazla sorumluluk alan kadınların disiplin konusunda daha aktif rol aldığını göstermektedir.

Uyruk durumu her iki kültürde de ebeveyn davranışlarını etkilemiş, özellikle çifte vatandaşlık durumunun farklı kültürel değerlerin bir arada yaşanması nedeniyle ebeveynlik uygulamalarında farklılıklara yol açtığı görülmüştür. Eğitim düzeyi, Türkiye örnekleminde öz yeterlilik ve Fransa örnekleminde çocukla ilgilenme davranışları ile pozitif yönde ilişkili bulunmuş, bu durum eğitimin ebeveynlik bilinci ve becerilerini artırdığını göstermektedir. Ekonomik durum her iki kültürde de ilişki doyumu üzerinde anlamlı etkiler göstermiş, ekonomik güvenliğin ilişki kalitesini desteklediği bulunmuştur. Medeni durum açısından, evli ebeveynlerin her iki kültürde de daha yüksek ilişki doyumu sergilemesi, evliliğin sağladığı istikrarın ilişki kalitesini artırdığını göstermektedir. Psikolojik tedavi geçmişi hem ilişki doyumu hem de öz yeterlilik düzeyleri ile ilişkili bulunmuş, ruh sağlığı durumunun ebeveynlik deneyimleri ve ilişki kalitesi üzerindeki önemli etkisi ortaya konmuştur.

Bu araştırma, ebeveynlik davranışlarının anlaşılmasında kültürel faktörlerin önemini vurgulamaktadır. Aile sistemleri teorisi çerçevesinde, ebeveynler arası ilişki kalitesinin çocuk yetiştirme uygulamalarına yansıdığı gösterilmiştir. Sosyal öğrenme teorisi perspektifinden, öz yeterlilik algısının ebeveynlik davranışları üzerindeki etkisinin kültürel bağlamda farklılaştığı ortaya konmuştur. Kültürlerarası psikoloji açısından, bireyci ve kolektivist kültür yapılarının ebeveynlik uygulamalarını farklı şekillerde etkilediği bulunmuştur. Bu bulgular, evrensel ebeveynlik ilkelerinin yanında kültürel özgünlüklerin de dikkate alınması gerektiğini göstermektedir.

İlişki doyumunun ebeveynlik kalitesi üzerindeki güçlü etkisi göz önünde bulundurularak, ebeveynlik sorunları yaşayan ailelere yönelik müdahalelerde çift terapisi bileşenlerinin entegre edilmesi önerilmektedir. Farklı kültürel geçmişlerden gelen ailelerle çalışırken, o kültürün ebeveynlik değerlerinin ve uygulamalarının dikkate alınması gerekmektedir. Özellikle bireyci kültür yapısına sahip toplumlarda, ebeveynlerin öz yeterlilik algılarını güçlendirmeye yönelik müdahaleler geliştirilmelidir. İlişki doyumu ve ebeveynlik arasındaki bağlantıyı vurgulayan ebeveyn eğitim programları geliştirilmeli ve bu programlar farklı kültürel bağlamlara uyarlanmalıdır. Genç ebeveynlere yönelik destekleyici programlar geliştirilmeli, ailelerin ekonomik güvenliğini artıracak politikalar oluşturulmalı ve ebeveynlere yönelik ruh sağlığı hizmetlerinin erişilebilirliği artırılmalıdır.

Sonuç olarak, bu araştırma ilişki doyumu ve öz yeterlilik ile ebeveyn davranışları arasındaki karmaşık ilişkileri kültürlerarası bir perspektifle incelemiş ve önemli bulgular ortaya koymuştur. İlişki doyumunun ebeveynlik kalitesi üzerindeki güçlü ve tutarlı etkisi, aile müdahalelerinde çift ilişkisinin önemini vurgulamaktadır. Öz yeterlilik algısının kültürel bağlamda farklılaşan etkileri, müdahale programlarının kültürel özelliklere göre uyarlanması gerektiğini göstermektedir. Kültürler arasındaki farklılıklar, ebeveynlik uygulamalarının evrensel ilkelerinin yanında kültürel özgünlüklerin de dikkate alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu bulguların, hem teorik anlayışımızı derinleştirdiği hem de pratik uygulamalar için rehberlik sağlayabileceği değerlendirilmektedir.

Öneriler

Bu çalışmanın bazı önemli sınırlılıkları bulunmaktadır. Öncelikle, çalışma kesitsel bir tasarımla yürütülmüş olup, bu durum değişkenler arasındaki neden-sonuç ilişkilerinin kesin olarak belirlenmesini engellemektedir. Bu nedenle, elde edilen sonuçlar nedensel çıkarımlar için

yeterli olmamakla birlikte, gelecekte boylamsal ve deneysel araştırmalarla bu ilişkinin daha sağlam temellerde incelenmesi gerekmektedir.

Araştırma örneklemi, Türkiye ve Fransa'dan ebeveynleri içermekte ancak katılımcıların kültürel kökenleri ile yaşadıkları coğrafi çevre arasında tam bir ayrışma bulunmamaktadır. Bu durum, elde edilen kültürel farklılıkların yalnızca bireylerin ait olduğu kültürel değerlerden kaynaklanıp kaynaklanmadığı veya yaşanılan ülkenin sosyal ve çevresel koşullarından da etkilenip etkilenmediğine dair yorumları sınırlandırmaktadır. Dolayısıyla, kültürel temsiliyet ve bağlamsal karmaşıklık, sonuçların genellenebilirliğini sınırlayan önemli bir faktördür.

Örneklemde kadın katılımcıların ağırlıklı olması, özellikle Türkiye grubunda %83,3 ve Fransa grubunda %94,2 oranlarında olması, ebeveynlik davranışları ve ilişki doyumu açısından cinsiyetler arası karşılaştırmalar yapma olanaklarını kısıtlamaktadır. Bu durum, ebeveynlik süreçlerine dair cinsiyete özgü farklılıkların kapsamlı biçimde incelenmesini engellemektedir. Ayrıca, örneklem seçiminde kullanılan kolayda örnekleme yöntemi, yalnızca araştırmacının erişebildiği ve internet erişimi olan gönüllü katılımcılara ulaşılması ile sınırlı kalmış, bu da bulguların genellenebilirliğini azaltmıştır. Daha geniş ve çeşitli örneklem grupları ile yapılacak araştırmaların, bulguların geçerliliğini ve kapsamını artırması beklenmektedir.

Veri toplama sürecinde yalnızca katılımcıların öz-bildirimlerine başvurulmuş olması, sosyal beğenirlik yanlılığı gibi önyargıların ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Ayrıca, veriler tek bir ebeveynden alınmış, çift ebeveynli ailelerde diğer ebeveynin ya da çocukların bakış açıları değerlendirmeye dahil edilmemiştir. Bu durum, aile içi dinamiklerin ve etkileşimlerin çok boyutlu olarak incelenmesini kısıtlamış, ebeveynlik süreçlerine ilişkin daha bütüncül bir anlayışın geliştirilmesini zorlaştırmıştır. Gelecekte, eş, çocuk veya öğretmen gibi farklı kaynaklardan veri toplayan çoklu yöntemlerin kullanılması, araştırma sonuçlarının güvenilirliğini ve derinliğini artıracaktır.

Araştırmaya yalnızca 6-11 yaş aralığında tipik gelişim gösteren çocukların ebeveynleri dahil edilmiştir. Bu durum, özel gereksinimli çocukların ebeveynleri veya okul öncesi ve ergenlik dönemindeki çocukların ebeveynleri ile ilgili bulguların çalışma kapsamı dışında kalmasına neden olmuş ve dolayısıyla ebeveynlik deneyimlerinin çeşitliliğini sınırlamıştır. Gelişimsel dönemlerin farklılıkları göz önünde bulundurularak yapılacak çalışmalar, ebeveynlik süreçlerinin daha kapsamlı anlaşılmasını sağlayacaktır.

Son olarak, ebeveynlerin sergilediği davranışlar, ilişki doyumu ve öz yeterlilik algılarının, bireylerin çocukluk dönemlerinde kendi ebeveynlerinden öğrendikleri ve deneyimledikleri tutum ve davranışlardan etkilendiği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu bağlamda, ebeveynlik süreçlerine dair anlayışımızı derinleştirmek için hem geçmiş aile deneyimlerinin hem de mevcut sosyal çevrenin etkilerinin birlikte değerlendirilmesi önemlidir.

KAYNAKÇA

Ahn, H. S., Usher, E. L., Butz, A., ve Bong, M. (2016). Cultural differences in the understanding of modelling and feedback as sources of self-efficacy information. *British Journal of Educational Psychology*, 86, 112-136.

Aluja, A., del Barrio, V., ve García, L. F. (2007). Personality, social values, and marital satisfaction as predictors of parents' rearing styles. *International Journal of Clinical and Health Psychology*, *7*(3), 725-737.

Asiimwe, R., Blow, A. J., Mugumya, F., Birungi, M., ve Tumuhairwe, T. J. B. (2025). Culturally informed parenting assessment: The adaptation of the Alabama Parenting Questionnaire with input from Ugandan experts and parents. *Family Process*, *64*, e70035.

Balaguer, Á., Benítez, E., de la Fuente, J., ve Osorio, A. (2021). Maternal and paternal parenting styles as a whole: validation of the simple form of the Parenting Style Evaluation Scale. *Anales de Psicología*, *37*(1), 77-87.

Basaran, S., Jernkrok, S. Q., van den Berg, R., ve Högström, J. (2024). The Swedish version of the Alabama Parenting Questionnaire: Psychometric evaluation and norm data. *Scandinavian Journal of Psychology*, *65*, 628-638.

Bell, E., Bryman, A., ve Harley, B. (2022). *Business research methods*. Oxford: Oxford University Press.

Beltrame, F. (2022). Traduction, adaptation et validation de la version française de la Sherer General Self-Efficacy Scale (SGSES). Pre-print.

Burke, N. J., Bird, J. A., Clark, M. A., Rakowski, W., Guerra, C., Barker, J. C., ve Pasick, R. J. (2009). Social and cultural meanings of self-efficacy. *Health Education ve Behavior*, 36(5), 111S-128S.

Bühler, J. L., Krauss, S., ve Orth, U. (2021). Development of relationship satisfaction across the life span: A systematic review and meta-analysis. *Psychological Bulletin*, *147*(10), 1012-1053.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. A., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademik Yayıncılık.

Chau, V., ve Giallo, R. (2015). The relationship between parental fatigue, parenting self-efficacy and behaviour: implications for supporting parents in the early parenting period. *Child: Care, Health and Development*, *41*(4), 626-633.

Cifci, F. (2023). The comparison of relationship satisfaction in monocultural and intercultural couples. *Open Access Library Journal*, *10*, e10372.

Comrey, A. L., ve Lee, H. B. (1992). *A first course in factor analysis*. Lawrence Erlbaum.

Conger, R. (2020). *Families in troubled times: Adapting to change in rural America*. Routledge.

Coyle, S., Sarma, K. M., Maguire, C., ve De Flumere, L. (2021). Building a predictive model of social-emotional adjustment: Exploring the relationship between parenting self-efficacy, parenting behaviour and psychological distress in mothers of young children in Ireland. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, *18*(6), 2861.

Curun, F. (2001). *The effects of sexism and sex role orientation on romantic relationship satisfaction* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Çekiç, A., Türk, F., Buğa, A., ve Hamamcı, Z. (2018). Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Electronic Journal of Social Sciences*, *17*(66), 728-743.

Davidov, M. (2021). Cultural moderation of the effects of parenting: Answered and unanswered questions. *Child Development Perspectives*, *15*(3), 189-195.

De Netto, P. M., Quek, K. F., ve Golden, K. J. (2021). Communication, the heart of a relationship: Examining capitalization, accommodation, and self-construal on relationship satisfaction. *Frontiers in Psychology*, *12*, 767908.

Dobrowolska, M., Groyecka-Bernard, A., Sorokowski, P., Randall, A. K., Hilpert, P., Ahmadi, K., ... Sorokowska, A. (2020). Global perspective on marital satisfaction. *Sustainability*, *12*(21), 8817.

Donithen, R., ve Schoppe-Sullivan, S. (2021). Correlates and predictors of parenting self-efficacy in new fathers. *Journal of Family Psychology*, 35(8), 1090-1101.

Fraenkel, J. R. ,Wallen, N. E., ve Hyun, H. H. (2011). *How to design and evaluate research in education* (8th Edition). McGraw-Hill.

Frick, P. J. (1991). Alabama parenting questionnaire. *Journal of Clinical Child Psychology*.

George, D., ve Mallery, P. (2003). SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference. Allyn ve Bacon.

Glatz, T., ve Trifan, T. A. (2019). Examination of parental self-efficacy and their beliefs about the outcomes of their parenting practices. *Journal of Family Issues, 40*(7), 834-858.

Glatz, T., Lippold, M., Chung, G., ve Jensen, T. M. (2024). A systematic review of parental self-efficacy among parents of school-age children and adolescents. *Adolescent Research Review*, *9*, 75-91.

Gözüm, S., ve Aksayan, S. (1999). Öz-etkililik-yeterlik ölçeği'nin Türkçe formunun güvenilirlik ve geçerliliği. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, *2*(1), 21-34.

Greenlee, J. L., Piro-Gambetti, B., Putney, J., Papp, L. M., ve Hartley, S. L. (2022). Marital satisfaction, parenting styles, and child outcomes in families of autistic children. *Family Process*, *61*(2), 941-961.

Guastaferro, K., Osborne, M. C., Lai, B. S., Aubé, S. S., Guastaferro, W. P., ve Whitaker, D. J. (2021). Parent and child reports of parenting behaviors: Agreement among a longitudinal study of drug court participants. *Frontiers in Psychiatry*, 12, 667593.

Henderson, E. K. (2019). *Cross-group relationship satisfaction: A meta-analysis* (Yüksek Lisans Tezi). Brigham Young University.

Hendrick, S. S. (1988). A generic measure of relationship satisfaction. *Journal of Marriage and the Family, 50*(1), 93-98.

Ho, J. (2021). *Cross-cultural differences in perceived responses to capitalization attempts and relationship satisfaction* (Dissertation). University of Michigan.

Holloway, S. D., Suzuki, S., Kim, S., Nagase, A., Wang, Q., Campbell, E. J., Golshirazi, M., Iwatate, K., ve Nishizaka, S. (2019). Development and cross-national validation of a revised version of the Berkeley Parenting Self-efficacy Scale. *Early Childhood Research Quarterly, 47*, 309-320.

Huang, J. L., Levin, Y., Bachem, R., ve Zhou, X. (2024). Gender differences in posttraumatic stress symptoms, marital satisfaction, and parenting behaviors in adults following Typhoon Lekima. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, *16*(6), 881-891.

Husser, C. (2024). *Tester l'efficacité d'un dispositif d'accompagnement parental sur la communication augmentative et améliorée (CAA) : Effet sur le sentiment de compétence parentale* (Yüksek Lisans Tezi). Université de Liège.

Karasar, N. (2022). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (37. baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Kazim, S. M. ve Rafique, R. (2021). Predictors of marital satisfaction in individualistic and collectivist cultures: A mini review. *Journal of Research in Psychology*, *3*(1), 56-67.

Klassen, R. M. (2004). Optimism and realism: A review of self-efficacy from a cross-cultural perspective. *International Journal of Psychology*, 39(3), 205-230.

Kline, R. B. (2009). Becoming a behavioral science researcher. New York: Guilford.

Kong, C., ve Yasmin, F. (2022). Impact of parenting style on early childhood learning: Mediating role of parental self-efficacy. *Frontiers in Psychology*, *13*, 928629.

Laçin, E., ve Doğan, B. G. (2024). Parenting behaviors and parental self-efficacy: A comparative study of parents of children with intellectual disabilities and typically developing children. *Journal of Intellectual Disabilities, 28*(4), 885-897.

Lansford, J. E. (2022). Cross-cultural similarities and differences in parenting. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 63*(4), 466-479.

Lessard, I., Brassard, A., Gosselin, P., Brault-Labbé, A., Lafontaine, M.-F., ve Péloquin, K. (2025). Attachment, conflict, and relationship satisfaction of couples transitioning to parenthood: The moderator role of intimacy. *Journal of Family Psychology*, *39*(3), 336-347.

Liang, J., Shou, Y., Wang, M. C., Deng, J., ve Luo, J. (2021). Alabama Parenting Questionnaire-9: A reliability generalization meta-analysis. *Psychological Assessment*, *33*(6), 543-556.

Lin, G. X., Mikolajczak, M., Keller, H., Akgun, E., Arikan, G., Aunola, K., ... ve Roskam, I. (2023). Parenting culture (s): Ideal-parent beliefs across 37 countries. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, *54*(1), 4-24.

Mallory, A. B. (2022). Dimensions of couples' sexual communication, relationship satisfaction, and sexual satisfaction: A meta-analysis. *Journal of Family Psychology*, *36*(3), 358.

Medora, N. P., Wilson, S., ve Larson, J. H. (2001). Attitudes toward parenting strategies, potential for child abuse, and parental satisfaction of ethnically diverse low-income U.S. mothers. *The Journal of Social Psychology*, *141*(3), 335-348.

Mohamadkaddour, A. (2011). *Pratiques éducatives parentales, adaptation sociale et réussite scolaire : comparaison interculturelle entre enfants syriens et français d'âge scolaire* (Doktora Tezi). Université Rennes.

Murdock, K. W. (2013). An examination of parental self-efficacy among mothers and fathers. *Psychology of Men ve Masculinity*, *14*(3), 314-323.

Nichols, L. M., Fleming, C. M., Pedroza, J. A., O'Brien, K. M., ve Tanner-Smith, E. E. (2024). Psychometric properties of the alabama parenting questionnaire among adolescents with substance use disorder histories. *Child and Adolescent Social Work Journal*, *41*(2), 235-248.

Nicolas, C. C., Jorm, A. F., Cardamone-Breen, M. C., Lawrence, K. A., ve Yap, M. B. H. (2020). Parental self-efficacy for reducing the risk of adolescent depression and anxiety: Scale development and validation. *Journal of Research on Adolescence*, *30*(1), 249-265.

Nogueira, S., Santos, M., Canário, C., Ferreira, T., Abreu-Lima, I., Cardoso, C., ve Cruz, O. (2020). Psychometric properties of the Portuguese version of the Alabama Parenting Questionnaire parent form. *European Journal of Developmental Psychology*, *17*(3), 465-479.

Novianti, R., Suarman, ve Islami, N. (2023). Parenting in cultural perspective: A systematic review of paternal role across cultures. *Journal of Ethnic and Cultural Studies*, *10*(1), 22-44.

Pandey, S., Sahu, K. K., ve Mehta, S. (2021). Parenting dimensions and its relationship with problems among children of parents having mental illness. *National Journal of Professional Social Work*, *22*(1), 68-79.

Peduzzi, S. (2013). *Le sentiment d'efficacité parentale, les pratiques parentales et le comportement de l'enfant : Une comparaison entre mères jeunes et mères matures* (Yüksek Lisans Tezi). Université de Lausanne

Peleg, O., ve Idan-Biton, M. (2020). Self-efficacy: familial and cultural perspectives. *British Journal of Guidance ve Counselling*, *48*(5), 709-723.

Pratt, M. W., Kerig, P. K., Cowan, P. A., ve Cowan, C. P. (1992). Family worlds: Couple satisfaction, parenting style, and mothers' and fathers' speech to young children. *Merrill-Palmer Quarterly*, *38*(2), 245-262.

Ravi, K. E., Cronley, C., Lawler, A., Conway, A., Kapur, I., ve Jones, A. (2024). Association of daily activities with maternal-child bonding, parenting self-efficacy, social support, and parenting behaviors among survivors living in an intimate partner violence shelter: A daily diary study. *Journal of Interpersonal Violence*, *39*(23-24), 5078-5107.

Romero Royert, D., Amar Amar, J. J., Romero Orozco, D. R., ve Palacio Sañudo, J. E. (2024). Relationship between sexist parenting, parental self-efficacy and life satisfaction in Colombian mothers: the moderating effect of gender-role-based parenting. *Vulnerable Children and Youth Studies*, *19*(4), 695-707.

Rominov, H., Giallo, R., ve Whelan, T. A. (2016). Fathers' postnatal distress, parenting self-efficacy, later parenting behavior, and children's emotional-behavioral functioning: A longitudinal study. *Journal of Family Psychology*, *30*(8), 907-917.

Roskam, I., Brassart, E., Loop, L., Mouton, B., ve Schelstraete, M. A. (2016). Do parenting variables have specific or widespread impact on parenting covariates? The effects of manipulating self-efficacy or verbal responsiveness. *Child ve Family Behavior Therapy*, *38*(2), 142-163.

Saramago, M., Lemétayer, F., ve Gana, K. (2021). Adaptation et validation de la version française de l'échelle d'évaluation de la relation. *Psychologie Française*, *66*(4), 333-343.

Schaff, A. R. D., Zulkefly, N. S., Ismail, S. I. F., ve Nazan, A. I. M. N. (2024). Linking parental self-efficacy, parenting behaviour and mental health of Malaysian early adolescents. *Current Psychology*, *43*, 20754-20768.

Shaffer, A., Rodriguez, V. J., Kolko, D. J., Pilkonis, P. A., ve Lindhiem, O. (2022). Measurement invariance in the Alabama Parenting Questionnaire: Implications for culturally inclusive parenting research. *Journal of Family Issues*, *43*(8), 2040-2062.

Sherer, M., Maddux, J. E., Mercandante, B., Prentice-Dunn, S., Jacobs, B., ve Rogers, R. W. (1982). The self-efficacy scale: Construction and validation. *Psychological Reports*, *51*(2), 663-671.

Sullivan, J. (2023). *Implementation of the Alabama Parenting Questionnaire to evaluate for disruptive behaviors in children and address with positive parenting tips* (Doctoral Dissertation). Lenoir-Rhyne University.

Trahan, M. H., ve Shafer, K. (2019). Paternal self-efficacy: A parenting resilience factor for fathers with depression. *Social Work Research*, *43*(2), 101-114.

Uhlich, M., Luginbuehl, T., ve Schoebi, D. (2022). Cultural diversity within couples: Risk or chance? A meta-analytic review of relationship satisfaction. *Personal Relationships*, *29*(1), 120-145.

Vance, A. J., ve Brandon, D. H. (2017). Delineating among parenting confidence, parenting self-efficacy and competence. *Advances in Nursing Science*, *40*(4), E18-E37.

Vauclair, C.-M., Rudnev, M., Hofhuis, J., ve Liu, J. H. (2023). Instant messaging and relationship satisfaction across different ages and cultures. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, *17*(3), 8.

Wang, D., Xie, R., Yan, R., Ding, W., ve Lin, X. (2024a). Parents' marital satisfaction, self-compassion, and harsh discipline in China: A dyadic analysis. *Family Relations*, *73*(1), 502-519.

Wang, Z., Zhang, X., ve Ye, Y. (2024b). Does marital satisfaction predict children aggression? Insights from parents' and children's psychological distress. *Child ve Family Social Work*, *29*(3), 615-624.

EKLER

Ek 1: Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu

Türkçe Versiyon

Değerli Katılımcı,

Bu çalışma Kent Üniversitesi Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi İsmihan Özkuleli tarafından Dr. Öğr. Üyesi Dilaram Billur Örnek danışmanlığında yürütülen "İlişki doyumu, ebeveyn davranışları ve öz yeterlilik: Kültürlerarası bir çalışma" konulu bir tez araştırmasıdır. Bu araştırmaya tamamen kendi iradenizle, herhangi bir zorlama veya mecburiyet olmadan gönüllü olarak katılımınız esastır. Aşağıdaki bilgileri okuyup katılmaya karar vermeden, özümsemediğiniz konuları çekinmeden sorunuz.

Bu çalışmanın amacı **6 ila 11 yaş** aralığında bir çocuğa veya çocuklara sahip ebeveynlerdeki ilişki doyumu, ebeveyn davranışları ve öz yeterlilik algılarını kültürlerarası bir boyuta incelenmesi amacı taşımaktadır. Sizden istenilen sosyo-demografik bilgi formundaki soruları yanıtlamanız ve verilen anketlerdeki cümleleri dikkatlice okuyup size en uygun, sizi en iyi yansıtan seçeneği işaretlemenizdir. Çalışmada doğru ya da yanlış cevap yoktur. Yaklaşık 20-25 dakikanızı alacaktır. Bu çalışmayla bağlantılı olarak elde edilen veriler sadece araştırma kapsamında kullanılacaktır. Verilen yanıtlar herhangi bir şekilde üçüncü kişilerle, hiçbir kurum veya kuruluşla paylaşılmayacak, uygulayıcı tarafından gizli tutulacaktır. Bu araştırma ile ilgili herhangi bir sorunuz veya endişeniz varsa lütfen araştırmacı ile iletişime geçiniz.

Çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederiz.

O Bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katıldığımı ve verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı yayınlarda kullanılmasını kabul ediyorum.

Fransızca Versiyon

Cher(e) Participant(e),

Cette étude est une recherche de mémoire menée par Ismihan Ozkuleli, étudiante en master de psychologie clinique à l'Université de Kent d'Istanbul, sous la supervision du Dr. Dilaram Billur Ornek, enseignante-chercheuse. Intitulée "Satisfaction relationnelle, comportements parentaux et auto-efficacité : une étude interculturelle", cette recherche repose entièrement sur votre volontariat, sans aucune contrainte ou obligation.

Avant de prendre une décision éclairée quant à votre participation nous vous encourageons à poser des questions concernant les informations fournies ci-dessous si quelque aspect vous semble peu clair.

L'objectif de cette étude est d'explorer la satisfaction relationnelle, les comportements parentaux et les perceptions d'auto-efficacité chez les parents ayant des enfants âgés de **6 à 11 ans**, dans une perspective interculturelle. Nous vous invitons à répondre aux questions du formulaire socio-démographique avec soin, ainsi qu'à lire attentivement les énoncés des questionnaires pour choisir l'option qui reflète le mieux votre expérience, sans qu'il y ait de bonnes ou de mauvaises réponses. La durée estimée pour compléter le questionnaire est d'environ 20 à 25 minutes.

Les données recueillies dans le cadre de cette étude seront utilisées exclusivement à des fins de recherche. Nous vous assurons que vos réponses demeureront strictement confidentielles et ne seront en aucun cas partagées avec des tiers ou des organisations par l'enquêteur.

Si vous avez des questions ou des préoccupations relatives à cette étude, veuillez contacter directement le chercheur.

Merci d'avoir participé à cette étude.

O Je confirme que je participe à cette étude de manière volontaire et j'accepte que les informations que

j'ai fournies puissent être utilisées à des fins de publication scientifique.

Ek 2: Sosyo-Demografik Bilgi Formu

<u>Türkçe Versiyon</u>

1. Yaşınız: ……

2. Cinsiyetiniz: O Kadın O Erkek

3. Yaşadığınız ülke: O Fransa O Türkiye O Diger; belirtiniz: ……

4. Uyruğunuz / vatandaşlığınız:
O Cifte vatandaş (türk ve Fransız)
O Türk
O Fransız
O Diger; belirtiniz: ……

5. Eğitiminiz:
O Okur-yazar
O İlkokul mezunu
O Ortaokul mezunu
O Lise mezunu
O Üniversite mezunu
O Yüksek lisans ve üstü mezunu

6. Ekonomik Durumunuz:
O Kötü O Orta O İyi

7. Medeni durumunuz:
O Evli
O Bekar ve ilişkisi yok
O Bekar ve ilişkisi var
O Boşanmış
O Eşi vefat etmiş

8. 6 ila 11 yaş aralığında bir veya daha fazla çocuğa sahip misiniz?
O Hayır OEvet ise kaç tane belirtiniz: ……
Çocuğunuzun veya çocuklarınızın yaş ve cinsiyetini belirtiniz: *(örneğin: 8 yaşında bir erkek, 10 yaşında bir erkek ve 3 yaşında bir kız)*
……

9. **Çocuğunuz annesi/babası ile:** …
O Evliyiz ve birlikte yaşıyoruz
O Evli değiliz ama birlikte yaşıyoruz
O Evliyiz ama ayrı yaşıyoruz
O Boşandık
O Hayatta degil

10. Şimdi ya da önceden herhangi bir psikiyatrik/ psikolojik tedavi gördünüz mü?
O Hayır O Evet, rahatsızlığın ismini belirtiniz: ……

Fransızca Versiyon

1. Votre Age : ……

2. Votre sexe : O Femme O Homme

3. Votre pays de résidence : O France O Turquie O Autre; préciser: ……

4. Votre nationalité :
O Double nationalité (turque et français(e))
O Turque
O Français(e)
O Autre: veuillez préciser ……

5. Votre niveau d'éducation :
O Alphabétisé
O Diplômé de l'école primaire
O Diplômé du collège
O Diplômé du lycée
O Diplômé universitaire
O Diplômé d'une maitrise ou plus

6. Votre situation économique :
O mauvaise O Moyenne O Bonne

7. Votre situation civil :
O Marié(e)
O Célibataire et n'ayant pas de relation amoureuse
O Célibataire et ayant une relation amoureuse
O Divorcé(e)
O Veuf(e)

8. Avez-vous un ou des enfants âgé(e)s entre 6 et 11 ans ?
O Non O Oui ; veuillez spécifier combien: ……
Veuillez indiquer l'Âge et le sexe de votre enfant ou de vos enfants : *(Exemple : un garçon de 8ans, un garçon de 10ans et une fille de 3ans)*
……

9. **Votre enfant vit avec sa mère/son père:** …
O Nous sommes mariés et vivons ensemble
O Nous ne sommes pas mariés et vivons ensemble
O Nous sommes mariés et vivons séparément
O Nous avons divorcé
O N'es plus en vie

10. Avez-vous déjà eu un suivi psychiatrique/psychologique ?
O Non O Oui ; veuillez préciser le nom du trouble: ……

Ek 3: İlişki Değerlendirme Ölçeği

<u>Türkçe Versiyon</u>

Lütfen her bir ifadenin size uygunluğunu 7 dereceli ölçek üzerinden değerlendirip size uygun sayıyı yuvarlak içine alınız.

1) Sevgiliniz ihtiyaçlarınızı ne kadar iyi karşılıyor?

1 2 3 4 5 6 7

Hiç karşılamıyor *Çok iyi karşılıyor*

2) Genel olarak ilişkinizden ne kadar memnunsunuz?

1 2 3 4 5 6 7

Hiç memnun değilim *Çok memnunum*

3) Diğerleri ile karşılaştırıldığında ilişkiniz ne kadar iyi?

1 2 3 4 5 6 7

Çok daha kötü *Çok daha iyi*

4) Ne sıkılıkla ilişkinize hiç başlamamış olmayı istiyorsunuz?

1 2 3 4 5 6 7

Hiçbir zaman *Her zaman*

5) İlişkiniz ne dereceye kadar sizin başlangıçtaki beklentilerinizi karşılıyor?

1 2 3 4 5 6 7

Hiç karşılamıyor *Tamamen karşılıyor*

6) Sevgiliniz ne kadar seviyorsunuz?

1 2 3 4 5 6 7

Hiç sevmiyorum *Çok seviyorum*

7) İlişkinizde ne kadar problem var?

1 2 3 4 5 6 7

Hiç yok *Çok fazla problem var*

Fransızca Versiyon

Veuillez évaluer dans quelle mesure chaque affirmation vous correspond sur une échelle de 7 points en entourant le chiffre approprié.

1) Dans quelle mesure votre compagnon/compagne répond-il/elle à vos besoins ?

1 2 3 4 5 6 7

Ne répond pas du tout *Répond très bien*

2) Globalement jusqu'à quel point êtes-vous satisfait(e) de votre relation de couple ?

1 2 3 4 5 6 7

Pas du tout satisfait(e) *Très satisfait(e)*

3) Quelle est la satisfaction de votre relation de couple comparativement aux autres ?

1 2 3 4 5 6 7

Bien pire *Bien meilleure*

4) Combien de fois vous est-il arrivé de regretter de vous être engagé(e) dans cette relation de couple ?

1 2 3 4 5 6 7

Jamais *Toujours*

5) Dans quelle mesure votre relation correspond-elle à vos attentes initiales ?

1 2 3 4 5 6 7

Ne répond pas du tout *Répond complètement*

6) À quel point aimez-vous votre compagnon/compagne ?

1 2 3 4 5 6 7

Je ne l'aime pas du tout *Je l'aime beaucoup*

7) Combien de problèmes y a-t-il dans votre relation de couple ?

1 2 3 4 5 6 7

Aucun *Beaucoup de problèmes*

Ek 4: Öz-Etkililik-Yeterlik Ölçeği

Türkçe Versiyon

Aşağıda herhangi bir durumda insanların nasıl davranacaklarını ve düşüneceklerini anlatan ifadeler var. Lütfen her bir maddeyi dikkatle okuyarak o maddede yer alan ifadenin size ne derece uygun olduğuna karar veriniz. Verdiğiniz karara göre aşağıdaki ölçeği dikkate alarak uygun olanı X koyarak ifade ediniz.

MADDELER	Beni hiç tanımlamıyor	Beni biraz tanımlıyor	Kararsızım	Beni iyi tanımlıyor	Beni çok iyi tanımlıyor
1.Yaptığım planları, gerçekleştireceğimden eminim.	1	2	3	4	5
2.Yapmam gereken bir işe girişememe gibi bir problemim vardır.	1	2	3	4	5
3.Bir işi bir seferde yapamıyorsam, yapıncaya kadar devam ederim.	1	2	3	4	5
4.Kendim için önemli hedefler koyduğumda,nadiren başarırım.	1	2	3	4	5
5.İşleri yapıp sonuçlandırmadan yapmaktan vazgeçerim.	1	2	3	4	5
6.Zorluklarla karşılaşmaktan kaçınırım.	1	2	3	4	5
7.Bazı işler çok karışık görünüyorsa yapmak için sıkıntıya girmem.	1	2	3	4	5
8.Hoşlanmadığım ancak yapmam gereken işler varsa bitirinceye kadar devam ederim.	1	2	3	4	5
9.Bir şeyi yapmaya karar verdiğimde onun üzerinde çalışmaya devam ederim.	1	2	3	4	5
10.Yeni bir şeyler öğrenmeye çalıştığımda, başlangıçta başarılı olamazsam hemen vazgeçerim.	1	2	3	4	5
11.Beklenmedik problemler çıktığında üzerinde fazla durmam.	1	2	3	4	5
12.Benim için çok zor göründüklerinde, yeni şeyler öğrenmek için çaba göstermekten kaçınırım.	1	2	3	4	5

13.Başarısızlık beni daha çok teşvik eder.	1	2	3	4	5
14.Bir şeyleri yapabilme konusunda kendime fazla güvenmem.	1	2	3	4	5
15.Ben kendime güvenen bir insanım.	1	2	3	4	5
16.Kolaylıkla vazgeçerim.	1	2	3	4	5
17.Hayatta ortaya çıkan problemlerin üstesinden gelme yeteneğini kendimde bulamam.	1	2	3	4	5
18.Yeni arkadaş edinmek benim için zordur.	1	2	3	4	5
19.Tanışmak istediğim birisini görürsem, onun bana gelmesini beklemek yerine ben giderim.	1	2	3	4	5
20.Arkadaşlık kurulması güç, ilginç biriyle tanışırsam,o kişiyle arkadaş olmaktan hemen vazgeçerim.	1	2	3	4	5
21.Bana ilgi göstermeyen birisiyle arkadaş olmaya çalıştığımda kolaylıkla vazgeçmem	1	2	3	4	5
22.Sosyal toplantılarda kendimi rahat hissetmem.	1	2	3	4	5
23.Arkadaşlarımı, arkadaş edinmede kişisel yeteneklerimle kazanırım.	1	2	3	4	5

Fransızca Versiyon

Ce questionnaire consiste en une série d'affirmations. Nous vous invitons à lire l'affirmation ; puis, vous déciderez à quel point ces affirmations correspondent à l'image que vous vous faites de vous-même. Veuillez indiquer vos propres sentiments à propos de chaque affirmation ci-dessous en cliquant sur le degrés d'accord qui décrit le mieux votre point de vue. Soyez attentif à vous décrire tel que vous êtes réellement et non pas tel que vous aimeriez être.

ITEM	Pas du tout d'accord	Plutôt pas d'accord	Ni d'accord, ni pas d'accord	Plutôt d'accord	Tout à fait d'accord
1 Quand je fais des projets, je suis certain de pouvoir les mettre à exécution.	1	2	3	4	5
2 Mon problème, c'est que je n'arrive pas à me mettre au travail lorsqu'il faudrait.	1	2	3	4	5
3 Si je n'arrive pas à faire quelque chose du premier coup, je continue d'essayer jusqu'à ce que j'y arrive.	1	2	3	4	5
4 Il m'est difficile de me faire de nouveaux amis.	1	2	3	4	5
5 Quand je me fixe des objectifs importants, je les atteins rarement.	1	2	3	4	5
6 J'abandonne les choses avant de les avoir terminées.	1	2	3	4	5
7 Si j'aperçois quelqu'un que j'aimerais rencontrer, je vais vers cette personne plutôt que d'attendre qu'elle vienne vers moi.	1	2	3	4	5
8 Lorsque des difficultés se présentent, je n'essaie pas d'y faire face	1	2	3	4	5
9 Si quelque chose a l'air trop compliqué, je ne prends même pas la peine d'essayer.	1	2	3	4	5
10 Si je rencontre quelqu'un d'intéressant, mais avec qui il est difficile de lier amitié, je vais vite arrêter mes efforts pour m'en faire un ami	1	2	3	4	5
11 Quand j'ai quelque chose de désagréable à faire, je m'y colle jusqu'à ce que je l'aie complètement terminée.	1	2	3	4	5

12 Quand je décide de faire quelque chose, je m'y consacre immédiatement.	1	2	3	4	5
13 Quand j'essaie d'apprendre quelque chose de nouveau, j'abandonne très vite si je n'y arrive pas tout de suite.	1	2	3	4	5
14 Quand j'essaie de devenir ami avec quelqu'un, mais qu'au départ cette personne ne semble pas intéressée par moi, j'abandonne très facilement.	1	2	3	4	5
15 Quand des problèmes inattendus surviennent, j'arrive bien à y faire face	1	2	3	4	5
16 J'évite d'essayer d'apprendre de nouvelles choses quand elles me semblent trop difficiles.	1	2	3	4	5
17 L'échec me fait simplement redoubler d'effort.	1	2	3	4	5
18 Je n'arrive pas à me comporter comme je le voudrais lors de réunions sociales (fêtes, repas, apéritifs etc.).	1	2	3	4	5
19 Je ne suis pas sûr de ma capacité à faire les choses.	1	2	3	4	5
20 Je suis une personne autonome.	1	2	3	4	5
21 Mes amis actuels, je les ai parce que j'ai des capacités à lier amitié.	1	2	3	4	5
22 J'abandonne facilement.	1	2	3	4	5
23 Il me semble que je suis capable de faire face à la plupart des problèmes qui surviennent dans ma vie.	1	2	3	4	5

Ek 5: Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeği

Türkçe Versiyon

Sevgili anne babalar, aşağıda çocuk yetiştirme ile ilgili ifadeler vardır. Bu ifadelerin sizin için ne kadar uygun olduklarını size göre en doğru olacak şekilde her madde için ayrı ayrı yuvarlak içine alınız.

Birden çok çocuğunuz varsa lütfen aşağıdaki ifadeleri çocuklarınızdan sadece birini dikkate alarak doldurunuz (6 ila 11 yaşındaki çocuğunuz). Lütfen anketteki bütün maddeleri cevaplayınız.

	Hiç	Neredeyse hiç	Bazen	Sık sık	Her zaman
1. Çocuğumla arkadaşça konuşurum.	1	2	3	4	5
2. Çocuğum iyi bir şey yaptığında bunu ona söylerim.	1	2	3	4	5
3. Çocuğumu cezalandırmakla tehdit etsem de bunu yapmam.	1	2	3	4	5
4. Çocuğumun sosyal aktivitelere katılmasını desteklerim.	1	2	3	4	5
5. Söylediklerimi yaptığında veya uslu durduğunda çocuğumu ödüllendiririm.	1	2	3	4	5
6. Çocuğum gittiği yeri bana haber vermez.	1	2	3	4	5
7. Çocuğumla oyun oynarım ya da onunla eğlenceli etkinlikler yaparım.	1	2	3	4	5
8. Çocuğum yanlış bir şey yaptığında konuşarak beni cezalandırmaktan vazgeçirir.	1	2	3	4	5
9. Çocuğuma okulda gününün nasıl geçtiğini sorarım.	1	2	3	4	5
10. Çocuğum akşamları olması gereken saatte evde olmaz.	1	2	3	4	5
11. Çocuğumun ödevlerini yapmasına yardım ederim.	1	2	3	4	5
12. Çocuğuma söylediklerimi yaptırmak için harcadığım çaba emeğime değmiyor.	1	2	3	4	5
13. İyi bir şey yaptığında çocuğumu takdir ederim.	1	2	3	4	5
14. Çocuğuma bir sonraki günüyle ilgili planlarını sorarım.	1	2	3	4	5
15. Çocuğumu sosyal etkinliklere götürürüm.	1	2	3	4	5
16. Akıllı durduğunda çocuğumu överim.	1	2	3	4	5
17. Çocuğum benim tanımadığım arkadaşlarıyla vakit geçirir.	1	2	3	4	5
18. İyi bir şey yaptığında çocuğumu kucaklar veya öperim.	1	2	3	4	5
19. Çocuğum ne zaman döneceğini söylemeden dışarı çıkar.	1	2	3	4	5

20. Çocuğumla arkadaşları hakkında konuşurum.	1	2	3	4	5
21. Çocuğum hava karardıktan sonra yanında bir yetişkin olmadan da dışarı çıkar.	1	2	3	4	5
22. Çocuğuma verdiğim cezayı zamanından önce bitiririm.	1	2	3	4	5
23. Çocuğum ailece yapacağımız etkinliklerin planlanmasında fikrini söyler.	1	2	3	4	5
24. O kadar meşgul olurum ki çocuğumun nerede olduğunu ve ne yaptığını unuturum.	1	2	3	4	5
25. Çocuğum yanlış bir şey yaptığında onu cezalandırmam.	1	2	3	4	5
26. Çocuğumun veli toplantılarına katılırım.	1	2	3	4	5
27. Ev işlerinde yardım ettiğinde bundan memnun olduğumu çocuğuma söylerim.	1	2	3	4	5
28. Çocuğumun söylediğim saatte eve gelip gelmediğini kontrol etmem.	1	2	3	4	5
29. Nereye gittiğimi çocuğuma söylemem.	1	2	3	4	5
30. Çocuğum, okuldan dönmesi gereken saatten daha geç evde olur.	1	2	3	4	5
31. Çocuğuma verdiğim ceza o anki ruh halime bağlıdır.	1	2	3	4	5
32. Çocuğum evde tek başına kalır.	1	2	3	4	5
33. Çocuğum yanlış bir şey yaptığında hafifçe vururum.	1	2	3	4	5
34. Çocuğum yaramazlık yaptığında bunu görmezden gelirim.	1	2	3	4	5
35. Yanlış bir şey yaptığında çocuğuma tokat atarım.	1	2	3	4	5
36. Verdiğim bazı imkânları veya harçlığını geri alarak çocuğumu cezalandırırım.	1	2	3	4	5
37. Çocuğumu odasına göndererek cezalandırırım.	1	2	3	4	5
38. Yanlış bir şey yaptığında çocuğumu kemer veya başka bir şeyle döverim.	1	2	3	4	5
39. Yanlış bir şey yaptığında çocuğuma bağırıp çağırırım.	1	2	3	4	5
40. Yaramazlık yaptığında bunun neden yanlış olduğunu çocuğuma sakince açıklarım.	1	2	3	4	5
41. Çocuğumu bir süreliğine bir köşede oturtarak veya ayakta durdurarak cezalandırırım.	1	2	3	4	5
42. Ev işleri yaptırarak çocuğumu cezalandırırım.	1	2	3	4	5

Fransızca Versiyon

Les énoncés qui suivent concernent votre relation avec votre enfant (6-11ans). Répondez à chaque énoncé en vous servant de la feuille suivante.

	Jamais	Presque jamais	Quelque fois	Souvent	Toujours
1. Vous avez des conversations amicales avec votre enfant.	1	2	3	4	5
2. Vous laissez savoir à votre enfant quand (il/elle) fait quelque chose de bien.	1	2	3	4	5
3. Vous menacez de punir votre enfant puis vous changez d'avis et ne mettez pas à exécution votre punition.	1	2	3	4	5
4. Vous apportez votre aide dans des activités auxquelles votre enfant participe (par exemple des activités sportives, les scouts, des groupes religieux).	1	2	3	4	5
5. Vous récompensez ou donnez quelque chose de plus à votre enfant quand il vous obéit ou se comporte bien.	1	2	3	4	5
6. Votre enfant ne vous laisse pas de note ou ne vous laisse pas savoir où (il/elle) va.	1	2	3	4	5
7. Vous jouez à des jeux ou vous faites d'autres choses amusantes avec votre enfant.	1	2	3	4	5
8. Votre enfant argumente s'il est puni après qu'(il/elle) ait fait quelque chose de mal.	1	2	3	4	5
9. Vous vous informez de la journée que votre enfant a passée à l'école.	1	2	3	4	5
10. Votre enfant reste à l'extérieur de la maison en soirée au-delà de l'heure à laquelle (il/elle) est supposé(e) entrer.	1	2	3	4	5
11. Vous aidez votre enfant à faire ses devoirs.	1	2	3	4	5
12. Vous avez l'impression que de vous faire obéir parvotre enfant demande trop d'efforts pour ce que ça rapporte.	1	2	3	4	5
13. Vous complimentez votre enfant quand (il/elle) fait quelque chose de bien.	1	2	3	4	5
14. Vous demandez à votre enfant quels sont ses projets pour la journée à venir.	1	2	3	4	5
15. Vous reconduisez votre enfant à une activité spéciale.	1	2	3	4	5
16. Vous félicitez votre enfant quand (il/elle) se conduit bien.	1	2	3	4	5
17. Votre enfant sort avec des amis que vous ne connaissez pas.	1	2	3	4	5
18. Vous serrez ou embrassez votre enfant quand (il/elle) fait quelque chose de bien.	1	2	3	4	5
19. Votre enfant sort sans avoir une heure de rentrée prévue.	1	2	3	4	5

20. Vous parlez avec votre enfant de ses amis.	1	2	3	4	5
21. Votre enfant est à l'extérieur quand il fait nuit sans être accompagné d'un adulte.	1	2	3	4	5
22. Vous mettez un terme à votre punition plus tôt que prévu (comme lever les restrictions plus vite que vous l'aviez dit au départ).	1	2	3	4	5
23. Votre enfant aide à la planification des activités de votre famille.	1	2	3	4	5
24. Vous êtes tellement occupé(e) que vous oubliez où se trouve votre enfant et ce qu'(il/elle) fait.	1	2	3	4	5
25. Votre enfant n'est pas puni quand (il/elle) a fait quelque chose de mal.	1	2	3	4	5
26. Vous assistez aux différentes rencontres auxquelles vous êtes invité(e) à l'école de votre enfant.	1	2	3	4	5
27. Vous dites à votre enfant que vous aimez cela quand (il/elle) aide à la maison.	1	2	3	4	5
28. Vous ne vérifiez pas si votre enfant entre à la maison à l'heure prévue.	1	2	3	4	5
29. Vous ne dites pas à votre enfant où vous allez.	1	2	3	4	5
30. Votre enfant entre de l'école plus d'une heure après le moment où vous l'attendiez.	1	2	3	4	5
31. La punition que vous donnez à votre enfant dépend de votre humeur.	1	2	3	4	5
32. Votre enfant est à la maison sans la supervision d'un adulte.	1	2	3	4	5
33. Vous donnez une fessée avec la main à votre enfant lorsqu'(il/elle) fait quelque chose de mal.	1	2	3	4	5
34. Vous ignorez votre enfant lorsqu'(il/elle) se comporte mal.	1	2	3	4	5
35. Vous donnez une tape à votre enfant lorsqu'(il/elle) fait quelque chose de mal.	1	2	3	4	5
36. Vous retirez des privilèges ou de l'argent à votre enfant comme punition.	1	2	3	4	5
37. Vous envoyez votre enfant dans sa chambre comme punition.	1	2	3	4	5
38. Vous frappez votre enfant avec une ceinture, une baguette ou un autre objet lorsqu'(il/elle) a fait quelque chose de mal.	1	2	3	4	5
39. Vous criez ou hurlez après votre enfant lorsqu'(il/elle) fait quelque chose de mal.	1	2	3	4	5
40. Vous expliquez calmement à votre enfant pourquoi son comportement est mal lorsqu'(il/elle) se comporte mal.	1	2	3	4	5
41. Vous utilisez le retrait (s'asseoir ou être debout dans le coin) comme punition.	1	2	3	4	5
42. Vous donnez à votre enfant des travaux ménagers supplémentaires comme punition.	1	2	3	4	5

ÖZ GEÇMİŞ

İsmihan ÖZKULELİ, 2022 yılında Fransa'da Strasbourg Üniversitesi Psikoloji bölümünden mezun olmuştur. Ana dili Fransızca olan İsmihan, lisans eğitimi sırasında Fransa'daki ORPEA Huzurevi'nde stajyer psikolog olarak klinik deneyim kazanmıştır. Mezuniyetinin ardından İstanbul Kent Üniversitesi Klinik Psikoloji programında yüksek lisans eğitimine başlamış ve eğitimine halen devam etmektedir. Yüksek lisans süreci boyunca aynı zamanda İstanbul Üniversitesi'nde psikoloji lisans denklik işlemlerini tamamlamıştır. İstanbul'da Eyüpsultan Aile Danışmanlık ve Eğitim Merkezi ile Aura Psikoterapi Sanatlı ve Tedavi Eğitim Merkezi'nde stajyer psikolog olarak görev almış; mesleki gelişimini Aura Psikoterapi Sanatlı ve Tedavi Eğitim Merkezi'nde sürdürmektedir. Otistikler Derneği'nde gönüllü olarak çalışmalar yürütmekte ve Şubat 2025'ten itibaren "Benimle Oynar Mısın?: Şimdi ve Burada" projesinde proje asistanı olarak görev almaktadır.